

Sklepi republiškega odbora sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije v zvezi z moralnimi, idejnimi in strokovnimi vidiki dela v družbenih dejavnostih

Republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije je na IX. plenarni seji dne 31. marca 1970 obravnaval delo družbenih dejavnosti s strokovnih, moralnih in idejnih vidikov. Pri tem je ponovno naglasil, da strokovno in vsebinsko poglobljeno, družbeno moralno in politično angažirano delo družbenih dejavnosti na temelju socialističnih načel in v smeri sodobnih socialističnih ciljev vse bolj postaja osnovni interes celotne skupnosti, posebno pa še interes in dolžnost delavcev v znanosti, šolstvu, kulturi, zdravstvu, upravi, pravosodju in drugih družbenih dejavnostih. Zato je republiški odbor sprejel tele sklepe:

1. Vsem osnovnim organizacijam Sindikata delavcev družbenih dejavnosti ter vsem občinskimi in medobčinskimi vodstvom sindikata je treba poslati referat in povzetke iz razprave na IX. plenarni seji republiškega odbora ter raziskavo Centra za raziskovanje javnega mnjenja republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije. To gradivo naj bo spodbuda in napotilo organom in organizacijam sindikata, da bi med svoje naloge redno uvrščali tudi konkretno sodelovanje pri razreševanju problemov s področja strokovnosti in delu, idejnosti in delovne morale.

2. Vsaka osnovna organizacija oziroma organ sindikata tudi na obravnavanem področju samostojno določa naloge, upoštevajoč svoje razmere in možnosti. Ne glede na to pa bi bilo prav, da pri določanju akcij dajejo organi in organizacije sindikata poseben poudarek tudi:

— vsestranskim prizadevanjem za kakovostno delo vsake družbene službe, to je v vsakem organu in organizaciji na slehernem delovnem mestu, saj je bitka za zboljšanje kvalitete, racionalnosti, pravočasnosti oziroma učinkovitosti temeljna zahteva gospodarske in družbene reforme v negospodarskih dejavnostih in osnovna dolžnost vsakega delavca s teh področjih;

— uresničevanje samoupravljanja kot učinkovitega sredstva za urejanje medsebojnih razmerij znotraj delovnih skupnosti in v širših okvirih (samoupravne asociacije, družbeno-politične skupnosti, organizirano delo s predstavniki družbene skupnosti v samoupravnih organih ipd.);

— oblikovanju dohodka na temelju realne vrednosti in rezultatov dela in delitvi dohodka na načelu »vsakemu po njegovih sposobnostih in vsakega po njegovem delu«;

— načrtnemu dopolnjevanju izobrazbe in povečevanju strokovne usposobljenosti delavcev za svoje delo na delovnem mestu in ustrezajočim materialnim in moralnim spodbudam za to. V tem okviru je izrednega pomena tudi stalno izobraževanje vseh delavcev za samoupravljanje, da bi bili kar najbolj usposobljeni opravljati svoje samoupravljalne pravice in dolžnosti;

— pravnimi kadrovski politiki in ukrepi po načelu »pravega človeka na pravo delovno mesto«;

— ustreznim medsebojnim odnosom in odnosu do dela v delovni skupnosti, da bi vsak delavec z veseljem opravljal svoje delo (tovarištvo, medsebojno spoštovanje in pomoč, pravičen odnos vodstvenih delavcev, dobra obveščenost o vseh pomembnejših vprašanjih organizacije in dela, odgovornost vsakega za svoje delo, delovna disciplina, spoštovanje internih pravilnikov in drugih splošnih aktov itd.);

— odnosom na temelju humanosti, razumevanja in spoštovanja nasproti občanom, ki v takem ali drugačnem svojstvu

potrebujejo usluge družbenih dejavnosti (nasproti staršem, učencem, dijakom, študentom, bolnikom, strankam itd.) brez protekcionizma in birokratizma;

— skrbi za oblikovanje takih osebnosti, ki bodo po idejnih, političnih, moralnih in strokovnih vrlinah kar najbolj ustrezale naravi dela in samoupravnim socialističnim družbenim razmeram, brez nepotrebnega idealiziranja.

3. Pristojni organi republiškega odbora naj se povežejo z društvi in drugimi strokovnimi združenji ter z zainteresiranimi organi in organizacijami in z njimi sodelujejo pri oblikovanju kodeksov poklicne etike. Prizadevajo naj se, da bi razen sedanjega kodeksa etike zdravstvenih delavcev sprejeli tudi kodeks pedagoških delavcev, kodeks upravnih delavcev, kodeks pravosodnih delavcev in če je mogoče še kodeks za kakšno drugo področje družbenega dela. Ukrenejo naj tudi vse potrebno, da bi sleherni delavec občutil norme kodeksov kot svoje moralne dolžnosti.

4. Organi republiškega odbora bodo seznanili z gradivom te plenarne seje in z raziskavo »Med ideali in resničnostjo« vse zainteresirane organe in organizacije v republiki. Obenem bodo dali pobudo, da bi razširili raziskavo o delovni moralnosti na druge poklice in na področje občečloveške morale.

5. Republiški odbor prosi radio, televizijo in časopise ter revije, da trajno namenijo vprašanjem strokovnosti, idejnosti in moralnosti v delu družbenih dejavnosti več svoje pozornosti in da bolj obveščajo javnost o akcijah, problemih in uspehih s tega področja. Tako bodo v sredstvih za javno informiranje dobili ustreznejše mesto tudi sicer nestrokovni in skromni, a za našo skupnost izredno pomembni najuspešnejši delavci družbenih dejavnosti, od znanstvenikov, učiteljev, zdravnikov, do upravnih, pravosodnih, bančnih in drugih delavcev.

6. Republiški odbor je prepričan, da bodo navedene naloge s strokovnega, idejnega in moralnega področja obogatile dosedanje delo sindikalnih organizacij, ki bodo še povečale svojo aktivnost pri uresničevanju interesov sindikalnega članstva.

Priprava otrok na šolo spričo potreb in možnosti naše osnovne šole

V zadnjih letih — sodeč po statističnih podatkih dokaj intenzivno zlasti od leta 1965 dalje — se v naši republiki širi mreža oddelkov za pripravo otrok na šolo, tako imenovanih malih šol. V nekaterih krajevnih območjih je uspelo tudi že v celoti zajeti otroke v zadnjem predšolskem letu v eno izmed oblik priprave na šolo. Te oblike se formirajo v organizacijskem okviru vzgojno varstvenih ustanov ali pa osnovnih šol; delujejo po minimalnem programu v času približno treh mesecev (marec, april, maj), vedno bolj pa se uveljavljajo tudi časovno zahtevnejše oblike, zlasti enoletna priprava v zadnjem predšolskem letu (začenši s septembrom in z zaključkom v maju ali juniju).

Pomen priprave na šolo lahko osvetlimo z različnih vidikov, ti pa so hkrati činitelji, ki vplivajo na značaj priprave, zlasti na njene vsebinske in metodične karakteristike. Naj opozorim na nekatere:

— Razvojne možnosti predšolskega obdobja zaradi izredne plastičnosti otrokovega živčnega sistema nas obvezujejo izkoristiti vse možnosti za vsestransko oblikovanje otrokove osebnosti že v najzgodnejših letih; pomembne oblikovalne vplive družine, ki v teh letih — če so ustrezni — zagotavljajo otrokovo čustveno ravnanje, je posebno od 3. leta dalje priporočljivo dopolnjevati s sistematičnim, načrtnim in strokovno vodenim vplivanjem v ustanovi za družbeno vzgojo predšolskih otrok, oziroma če teh možnosti ni, vanjo vključiti otroke vsaj v zadnjem predšolskem letu.

— K prizadevanjem za izkoriščanje razvojnega potenciala predšolske dobe, posebej še k širjenju mreže oddelkov za pripravo otrok na šolo, nas vzpodbuja po našem šolskem zakonu razmeroma pozen začetek šolske obveznosti (7. leto). Med 6. in 7. letom že dokaj razviti, vendar za šolo še nezreli otroci potrebujejo za svoj razvoj specifične, a vendar dovolj zahtevne aktivnosti, ki naj jim olajšajo tudi prehod v šolo.

V zvezi z vstopom v šolo se ne pojavljajo le vprašanja obveznosti, ampak tudi vprašanja o možnostih vstopa v šolo pred začetkom šolske obveznosti, če je ugotovljena otrokova šolska zrelost. Priprava na šolo naj prispeva tudi k reševanju situacij, ki nastajajo v zvezi z odnosom šolske obveznosti — šolske zrelosti, kot na primer: razvojno počasnejšim otrokom, ki so že šolski obvezniki, niso pa še pokazali šolske zrelosti (pri nas je za ugotavljanje šolske zrelosti že dokaj uveljavljeno testiranje s testom šolske zrelosti), daje možnost, da

ne čakajo do naslednjega šolskega leta doma, ampak se vključijo v pripravo na šolo (od možnosti, ki pri nas trenutno so, je zanje najugodnejša celoletna priprava); v tem času — to lahko pričakujemo npr. po dosedanjih izkušnjah šolskih psihologov, ki so se takih ukrepov posluževali in primerjali rezultate testiranja šolske zrelosti pred in po izvedeni pripravi za šolo — mnogi nadomestijo svoj razvojni zaostanek.

Po drugi strani pa lahko pri-

prava na šolo s tem, da pospešuje šolsko zrelost, omogoča — če je izvedena že pred 6. letom — vstop v šolo tudi mnogim otrokom pred šolsko obveznostjo. S tega vidika vidimo pripravo na šolo kot prehodni ukrep pred morebitno zakonito uvedbo šolske obveznosti s 6. letom. Dalje priprava na šolo nadomešča tako imenovano poskusno šolanje (če učitelj oziroma starši nimajo dovolj zanesljivih pokazateljev o otrokovi šolski zrelosti, ga v razmerah, ki to dovoljujejo, zlasti je za tak ukrep potrebno v razredu prosto mesto za tega otroka, vložijo »pogojno«; če se v prvih mesecih pouka pokaže, da otrok ni kos zahtevam šole, mora šolanje prekiniti. Poskusno šolanje je tvegan ukrep, saj je otrok ob prekinitvi šolanja običajno prizadet, zato je bolj priporočljivo takega otroka namesto v šolo, vključiti v pripravo na šolo. Priprava na šolo pomaga tudi koristno izrabiti čas tistim otrokom, ki so že zreli za vstop v šolo, niso pa še šolski obvezniki in zanje ni prostih mest v razredu.

Z vključevanjem otrok v pripravo na šolo vplivamo tudi na enakomernejše dozorevanje za šolo otrok z različnimi individualnimi zmožnostmi in s tem na (Nadaljevanje na 2. strani)

V ponedeljek 20. aprila je bila v ljubljanski Operi slovesna proslava 20-letnice delovanja Srednje baletne šole Zavoda za glasbeno in baletno izobraževanje. Z javnim nastopom sedanjih in nekdanjih učencev, priznanih baletnih umetnikov, se je šola spomnila te obletnice. Na sliki je vsakdanji prizor s Srednje baletne šole: učenca Mateja Rebolj in Miloš Bajc

IZ REPUBLIŠKE IZOBRAŽEVALNE SKUPNOSTI

V HOSPITACIJSKE ODDDELKE PO NOVO ZNANJE

Čas je razveljavil misel, naj bo strokovno izpopolnjevanje prepuščeno zgolj učiteljem. Praksa

je potrdila predrznost takih zahtev, saj današnje strokovno-pedagoško-psihološko in družboslovno izobraževanje še zdaleč ni take vrste, da bi ga lahko »ugnali« zgolj z individualnim študijem. Za eno od uveljavljenih preizkušnih oblik strokovnega izpopolnjevanja veljajo hospitacije učiteljev pri rednem pouku — kjer si učitelj pri bolj izkušenem kolegu nabere novih zamisli in znanja za nadaljnje delo. To so učne ure, pri katerih si poglubi praktično znanje in pedagoško izobrazbo.

Tako izobraževanje mora organizirati za učitelje osnovnih šol pedagoška služba. Zavod za šolstvo SRS je v ta namen že pripravil predlog za organizacijo in financiranje hospitacijskih šol oziroma oddelkov pri osnovnih šolah na območju naše republike. Skicirana »mreža« za sedaj še ni popolna, saj zajema le del učiteljev, ki so potrebni praktičnega pedagoškega izpopolnjevanja. Kako se bo to omrežje širilo, pa je seveda odvisno od sposobnega osebja in denarja, ki bo v ta namen na voljo.

Po kakšnih merilih bodo izbirali hospitacijske šole? Izvršni odbor republiške izobraževalne skupnosti je na svoji seji (10. aprila) menil, da mora biti sistem teh šol postavljen fleksibilno, za hospitacijske šole pa izberimo predvsem tiste, kjer »domujejo« odlični pedagogi. Ni namreč dovolj, da bo šola sodobno organizirana in opremljena ter postavljena na ustreznem kraju. Bistveno je, da ima sijajnega praktika,

ki bo znal postavljati temelje modernega pouka. Člani izvršnega odbora so poudarili, da je treba izbirati hospitacijske šole po poti strokovnega dogovora med šolami, ki dajejo kadre, med tistimi, ki pošiljajo »slušatelje«, in organizacijsko enoto zavoda za šolstvo.

Program zavoda predvideva, da se bodo hospitanti v teh šolah seznanjali z didaktično-metodično dobro izvedenimi oblikami frontalnega, skupinskega in individualnega pouka; dalje z načeli individualizacije pouka, s sodobnimi oblikami dela, ki jih je preverila pedagoška znanost (npr. laboratorijsko delo). Naučili se bodo uporabljati sodobna učna sredstva in se seznanili z metodami in vsebino vzgojnega dela v razredu in na šoli. Na svojih obiskih bodo spoznali šolsko dokumentacijo, na primer: kakšna je najboljša priprava za pouk, kako je treba izpolniti matični list in drugo pedagoško dokumentacijo, seznanili se bodo z delom šole itd. Pojasnjevali jim bodo vsebino dela v podaljšanem bivanju, metode dela pri dopolnilnem pouku in jim predstavili izvenšolske dejavnosti.

Glavna oblika takega hospitacijskega dela bodo nastopi in redne konzultacije o vseh bistvenih vprašanjih. Medtem ko bodo skupinske hospitacije organizirali pedagoški svetovalci za več občin, bodo konzultacije povečini individualne. Za take sestanke se bodo morali hospitanti dogovarjati z ravnateljem ali učiteljem hospitacijskega oddelka.

M. K.

Posvetovanje učiteljev slovenščine in občni zbor slavistov v Kopru

31. marca je bil o Kopru stanek aktiva učiteljev slovenskega jezika na osnovnih šolah, ki sodijo v območje koprskih enote Zavoda za šolstvo. Aktiv je vodila prof. Alenka Breskvarjeva.

Poprečno je ob polletju na OŠ v občinah Ilirska Bistrica, Izola, Koper, Piran, Postojna in Sežana padel vsak tretji učenec višjih razredov (31,55 %). Slovenščina je po številu negativnih ocen na tretjem mestu — za matematiko (16,39 %) in angleščino oziroma nemščino (12,52 %), toda glede na vsestranski pomen materinega jezika je 11,34 % neuspeh še vedno prevelik. Najboljši uspeh pri slovenščini so dosegli v izolski (98,95 odstotka), najslabši pa v postojnski občini (75,97 %). Profesorica Breskvarjeva je natančno analizirala vzroke neuspeha ter nakazala precej načinov in poti, ki bi stanje izboljšali. Sledilo je predavanje prof. Stanka Kotnika o primerjalnem postopku pri pouku slovnice v OŠ. Ta pot, ki je uporabna zlasti ob spoznavanju novih pojmov, je bilo doslej premalo

cenjena, čeprav je izredno uspešna, saj združuje analizo in sintezo ter lahko močno aktivizira učence.

Popoldne so slavisti, ki so se jim pridružili tudi srednješolski učitelji, imeli letni občni zbor podružnice Slavističnega društva. O delovanju slavistov, ki imajo v obmejnem področju še poseben pomen, je govoril predsednik prof. Jože Hočevar. V razpravi so poudarjali predvsem neustrezno materialno vrednotenje slavistovega dela na šolah; vprašanje je težko, toda znotraj samoupravnih organov posameznih šolskih kolektivov se ga ne da rešiti, saj so plače vseh učiteljev, ne le slavistov, tudi po zadnjem izboljšanju še zmeraj nepravilno nizke.

Zbor je poleg drugega sklenil, da je treba nadaljevati boj za zmanjšanje slavistove učne obveznosti ter da se začne poglobljeno strokovno sodelovanje s kolegi s Tržaškega, s katerimi so uvodni stiki že navezani. Za novega predsednika je bil izvoljen prof. Jože Sorta.

Jaka Müller

Kurirčkova pošta — letos tudi jubilejna prireditev

Odveč bi bilo govoriti o pomenu akcije, kakršna je Kurirčkova pošta, in ponavljati že izrečena priznanja o kakovostni organizaciji te vsakoletne prireditve vseh slovenskih pionirjev. Eno je gotovo: Kurirčkova pošta je postala tradicionalna in med pionirji najbolj priljubljena in uveljavljena prireditev.

Letošnja Kurirčkova pošta je začela svojo pot 6. aprila, ko so iz petih krajev Slovenije hkrati krenili na pot pionirji s čestitkami, s pozdravi Titu za rojstni dan in z najboljšimi sestavki na temo »To je moja domovina«. Svojo 2400 km dolgo pot bodo sklenili 23. maja, ko bo na Pokljuki osrednja proslava 25-letnice osvoboditve in Zbor slovenskih pionirjev.

Tokrat se torej pionirji ne bodo zbrali v Ljubljani, kamor so vsako leto doslej poslane občine le po enega zastopnika. Proslava na Pokljuki, ki je bila med NOB prizorišče mnogih pomembnih bojov, posebno Prešernove brigade in 3. bataljona, bo pomenila mnogo več. Pokljuko bodo obiskali »izbranci« — tisti pionirji, ki so se v vsem letu najbolj izkazali pri delu v pionirskem odredu in izvenšolskih dejavnostih; najboljši učenci in najbolj prizadevni sodelavci pri organizaciji Kurirčkove pošte. Vsakihi deset pionirjev bo imelo spremljevalca — najbolj prizadevnega mentorja. Iz posameznih občin bodo poslali enega ali celo več avtobusov pionirskih zastopnikov.

Po slavnostnem programu bo JLA uprizorila »vojaški napad na Pokljuko«, po kosilu se bodo pionirji zabavali ob tabornih ognjih, nato pa bo slavnostni program pri spomeniku NOB. Na Pokljuki se bodo pionirji razporedili v 13 partizanskih bataljonov, odredov oziroma brigad NOB, ki so se borile na Gorenjskem in Primorskem. Komandanti gorenjskih partizanskih enot bodo oživljali pionirski dogajanja iz NOB, pionirji pa bodo nastopali ob tabornem ognju.

Letos bodo dobili pionirji tudi novo pesem (podarila jim jo bo ZPM ob 25-letnici osvoboditve), vse o partizanskih bojih na Pokljuki pa bodo zvedeli iz brošure Toneta Svetine Rdeči sneg pod Triglavom.

Pot, na kateri se bodo otroci spomnili naporov in junaštev svojih vrstnikov pred 25 in več leti, bo torej sklenjena na moč slovesno. Tako kot se spodobijo za manifestacije, ki spleta vezi med junaštvijem preteklega in naklonjenostjo najmlajših do večno veljavni vrednot: junaštva, tovarištva, nesebične vztrajnosti in ljubezni do domovine.

M. K.

OB TEMI: »RAVNATELJI V RAZRED«

Ravnatelj včeraj in danes

Z nastankom in razvojem samoupravnih praks in miselnosti se vloga ravnatelja spreminja, postaja pedagoško zahtevnejša in pomembnejša. Ta položaj ni bil nikoli lahek, zlasti ne takoj po vojni. Mnogi ravnatelji so morali premagati neverjetne težave in ponižanja, da je šola prišla do prostorov, opreme in kadrov. Včasih so kolegom obljubljali stanovanja, čeprav sami niso vedeli, ali bodo lahko obljubo izpolnili. Najhuje pa jim je bilo, kadar niso našli na podporo tistih, ki bi po službeni dolžnosti morali skrbeti tudi za rast in razvoj šolstva v svojem kraju. Posledice takih nepravilnih stališč niso še povsod odpravljene. Npr.: skladišče trgovskega podjetja je v nekdanjem dobro ohranjenem šolskem poslopju, šoli pa je vsiljena stavba, za katero se ni nihče drug zanimal, ker je vstran od ceste; na žalost pa tudi na robu omenjenega okolja.

Krajevna skupnost
Maks Durjava, Maribor,
Ljubljanska 6

razpisuje po 28. členu statuta Oškega vrtca Vanče Sarh, Maribor, Moše Pijače 30 mesto

RAVNATELJICE

Kandidat mora imeti vse pogoje za vzgojitelja v vzgojno varstvenih zavodih in vsaj 5 let prakse v vzgojiteljskem poklicu.

Prijave z dokazilom o strokovnosti pošljite v 15 dneh po objavi na naslov: Delovna skupnost otroškega vrtca Vanče Sarh, Maribor, Moša Pijače 30.

Stanovanja ni!

V občinskem središču, kjer živi nad tisoč tristo šolobveznih otrok in nad tisoč vajenske in druge mladine, ni še danes prave telovadnice, niti resnega načrta, kako do nje priti. Kdor pozna preteklost tega kraja, bi storil veliko krivico prejšnjim in sedanjim ravnateljem ter učiteljem, če bi trdil, da si niso dovolj prizadevali za gradnjo telovadnice. Na roditeljskih sestankih so povabili strokovnjake, ki so podali natančne analize ugotovljenih telesnih deformacij na učencih posameznih razredov. K temu je prav gotovo tudi prispeval večletni okrnjen pouk telesne vzgoje. Učitelji so organizirali nepregledno kolono svojih otrok in z njimi korakali po mestnih ulicah, da bi vsem dokazali, da bi bila za zdravje telesno in duševno rast tako velikega števila otrok potrebna vsaj ena sodobna telovadnica. V takih razmerah je težko najti in obdržati dobre učitelje telesne vzgoje, še teže pa je uresničiti zahteve učnega načrta. Vse to vpliva na ravnateljevo delo.

Poznam ravnatelja, ki je vrsto let s štiričlansko družino stanoval v dveh zanikanih, tesnih prostorih in delal v dotrajani stavbi. Bil je hišnik, pisar, računovodja, nadomeščal je vsakogar, saj je bil že tako pouk največkrat okrnjen zaradi nepopolne zasedbe in pogoste fluktuacije. Aktivno je sodeloval na vseh sestankih svojega kraja, šolstvo pa je zastopal tudi v nekaterih občinskih organizacijah. Pred nekaj leti pa so se tudi tu začele spremembe. Znanost so se mu zvišali osebni dohodki. Zgradili so sodobno šolsko poslopje in nekaj stanovanjskih blokov. Ravnatelj je ponosno stopal po parketu in rad gledal skozi široka okna. A kmalu je spoznal, da kraj postaja privlačnejši tudi za druge, ki so si medtem pridobili višjo ali celo visoko

izobrazbo. In kaj sedaj? Ali se bo naš ravnatelj moral umakniti? Kolikor je ravnatelj, toliko je odgovorov. Kdor je bil le manager, je prav, da se sam umakne. Kdor pa se je kljub težavam vztrajno samoupravljaval in uspešno pedagoško vodil svojo šolo, naj ostane, če mu učitelji in starši zaupajo. Niso tako redki primeri, da najdemo na šolah učitelje in ravnatelje, ki vedo mnogo več o uporabi najsodobnejših učnih sredstev in najsodobnejših učnih oblik kot tisti, ki so komaj stopili s kake višje ali visoke šole. Vem, da ni prav, da je tako, a do sedaj je bilo čisto tako.

Kakšni ravnatelji pa so se na našem območju (območje šestih občin) v zadnjih letih najbolj uveljavili? Razumljivo, da tisti, ki so imeli največ pedagoškega znanja in največ pedagoškega sluha. Učenci najbolj cenijo tiste učitelje, ki dobro obvladajo svoj predmet, zlasti če so pripravljeni pomagati šibkejšim. Tudi učitelji priznavajo vlogo prvega med enakimi le tistemu, ki v vsakdanji praksi pokaže, da dobro obvlada sodobno pedagoško problematiko in zna ceniti in podpreti ne najglasnejše v zboru, temveč tiste, ki so resnično delavni in pri svojem delu uspešni. Naj navedem nekaj značilnih opravil takih ravnateljev:

— načrtno hospitirajo, zlasti pri novincih in pri tistih, ki čisto tožijo, da so njihovi učenci nemočni;

— ob vsaki hospitaciji se poglabijo v delo in težave kolegov, z dragocenimi nasveti bogatijo njihovo delo;

— na učiteljskih konferencah argumentirano predlagajo, kaj je treba storiti za dvig pedagoškega dela in za izboljšanje pedagoškega režima šole;

— pridno prebirajo našo in tujo pedagoško literaturo, kolege na

nevsiljiv način opozarjajo na razprave z njihovega področja;

— niso užaljeni, če je njihov predlog kdaj zavrnjen; hvaležni so vsakomur, ki prispeva pri iskanju najboljših rešitev;

— znajo organizirati službo za razmnoževanje vaj, plakatov, stenskih slik, ki jih zasnujejo posamezni prizadevni učitelji ali njihovi aktivci;

— skrbijo, da imajo tisti, ki izredno študirajo, dovolj prostih dni za uspešno polaganje izpitov, za udeležbo na seminarjih, zlasti pa minimalno učno obveznost in podobno;

— ne popuščajo sebičnim posameznikom, ki vedno ogorčeno odklanjajo kakršnokoli dodatno delo, čeprav vedo, da bo zaradi tega kolega, ki je že preobremenjen, prevzel še njihovo breme.

Na žalost se srečujemo v naših zbornicah skupine, ki se težko prenašajo, saj so nekateri izredno zamerljivi. Le ravnatelj, ki je resnična avtoriteta, lahko odpravlja ali vsaj blaži skrita in odkrita nasprotja. Paziti mora, da ostane nepristranski v takih sporih. Hudo je tudi, kadar mu posamezniki očitajo, da prejemajo učiteljske sosednje šole in občine nekaj več denarja za osebne dohodke. Ko so nekateri, sicer odlični pedagoški vodje, spoznali, da kljub njihovem prizadevanju in prizadevanju sveta šole še ne bo konec razprtij in primerjav, kje je višji osebni dohodek, kje je slavistova obveznost manjša in podobno, so se odločno odrekli svojemu sicer dobro plačani funkciji in raje spet stopili v razred.

Res, vloga ravnatelja v samoupravni družbi ni lahka. Uspešno jo lahko opravljajo le nesebični ljudje, z bogatim pedagoško in družbeno političnim znanjem in z jeklenimi živci. Takih pa za sedaj nimamo preveč.

Ciril Celhar

Odgovor na članek »(Ne)urejene razmere na gimnaziji Ljubljana-Sentvid«

V Prosvetnem delavcu 8. 4. t. l. je izšel članek »(Ne)urejene razmere na gimnaziji Ljubljana-Sentvid«, ki s hudimi obtožbami, vendar brez dokazov, prikazuje javnosti samoupravljanje na zavodu kot neurejeno in celo nezakonito. Obtožbe, ki jih avtorica I. N. navaja, so naslednje:

1. Družbeno samoupravljanje je »samo parola in metanje peska v oči javnosti.«

2. Nekdo oz. peščica si je natanknila »le maske samoupravljanja« in komunicirala le z idejami samoupravljanja. Za temi idejami »zavestno gradi svoj lastni Olimp«, na katerem je »trinizirana in nedotakljiva«.

3. Razdelitev materialnih sredstev, ki jih nudi družba za izobraževanje in vzgojo, naj bo racionalna, toda pravice razdeljevanja se polastajo »le nekateri in ostale vključijo šele takrat, ko so v slepi ulici, zavedajo se nedotakljivosti, ki ga način samoupravljanja omogoča organizacijam v odnosu navzven do družbe«.

4. Način samoupravljanja je zašel v take ekstreme, da zaradi »duhovne uspanosti, konformizma in oportunitizma večina članov kolektiva pripelje do pooblastila v smislu samoupravljanja ene ali dveh oseb« — centralizacije, ustvarjanja avtomatizma pri glasovanju, postavljanje posameznika izven prve.

5. Za dosego takih ciljev sta SS in zbor delovne skupnosti samo »kimalni faktor«.

6. Absolutizacija nekaterih omogoča »pritisek in zastraševanje, ko gre za glasovanje, da enakovredni član delovnega kolektiva nima pravice spregovoriti«, celo tako daleč gre, da postavlja člana delovnega kolektiva na cesto.

7. Avtorica navaja še vrsto obtožb, zaključuje pa z razmišljanjem o dijakih, ki se bodo vključili v delovne organizacije, ne da bi jim vzgojitelji s svojim delom dali dobre vzgleda. Na sestanku delovnega kolektiva 14. 4. t. l. je avtorica članka imela možnost, kolektiv jo je celo prosil, da pojasni in argumentira svoje obtožbe. Avtorica je pojasnilo odklonila in pripomnila, da bo polemiko nadaljevala v javnosti. Zato je bil kolektiv mnenja, da tudi sam odgovor avtorici in javnosti:

Kljub vsem objektivnim in subjektivnim težavam smo se tudi na naši šoli, tako delovni kolektiv kot večina posameznikov po svojih močeh, sposobnostih in poznavanju samoupravnih pravic in dolžnosti trudili, da bi te pravice in dolžnosti uresničevali v vseh oblikah neposredne in posredne samoupravne demokracije. V Statutu šole smo kar najbolj natančno opredelili področje samoupravnega odločanja, toda posebnost zahtevne in kritične probleme smo obravnavali na zboru delovnih ljudi ter nato še v svetu šole, da bi tako prišla do izraza volja posameznih in bi bile samoupravne odločitve kar najbolj demokratske. Samo zaradi vprašanja odpovedi delovnega razmerja članu našega kolektiva (edini primer odpovedi v vsej zgodovini našega samoupravljanja — zaradi nedokončane študija) — označuje ga avtorica članka kot »enostavno postavitev delavca na cesto« —

smo nekajkrat sklicali zbor delovnih ljudi in imeli večje število sej sveta šole. Vsi člani kolektiva smo dobro vedeli, da bi zadostili zahtevam statuta, če bi imeli v enem letu en zbor in štiri seje sveta šole.

Vsi člani delovnega kolektiva, razen avtorice članka, trdimo, da ni bil nihče in nikdar prikrajan za svoje samoupravne pravice in dolžnosti v okvirih neposrednega samoupravnega odločanja.

Prav tako trdimo, da ni bil nikdar sprejet niti en samoupravni sklep, ne da bi bile pri tem upoštevane vse pravice in dolžnosti samoupravljalcev v območju posrednega samoupravljanja. Skratka: v vsem obdobju samoupravljanja ni nihče nikdar vsiljeval svoje volje drugemu, nikdar ni prišlo do sporov oz. nesporazumov med posameznikom in delovnim kolektivom (razen v primeru avtorice članka in v primeru delavca, ki je bil razrešen delovnega razmerja).

Trdimo tudi, da ni nihče od članov sveta šole zlorabljal svojih pravic v zasebne, egoistične namene in nihče ni niti odkrito niti prikrito kazal stremeljenj po oblastništvu, strahovalni, pritisku — kar vse nam avtorica očita. Naj ob tem navedemo kot ilustracijo: Ko je na zboru delovnega kolektiva avtorica članka predlagala in sama izrekla nezaupnico predsedniku sveta šole, je vsa kolektiva predlog zavrnili. Trdimo, da je ta enotna volja oz. samoupravna odločitev kolektiva izraz zaupanja ter priznanje predsedniku sveta šole in hkrati vsem članom tega sveta za njihovo dosedanje delo.

Sicer pa smo vsi samoupravljavci mnenja, da na naših šolah vedno, koliko ur je treba posvetiti problemom samoupravljanja v okviru sveta šole ter kolektivnih izvršilnih organov, stalnih in začasnih komisij — se razume, poleg rednega učnovzgojnega dela. Vse to delo resnično temelji na samoupravnih pravicah in dolžnostih, toda tudi na idealizmu in predanosti ljudi, ki jim ni žal niti časa niti truda, saj za to svoje delo niso stimulirani niti z enim samim dinarjem.

Nadalje trdimo, da ni niti v enem primeru samoupravnega odločanja prišlo do nesoglasja med svetom šole ter kolektivnimi izvršilnimi organi oz. komisijami na eni ter v. d. ravnatelja na drugi strani; mnenja smo, da smo v teh odnosih, ki jih uresničujemo v okvirih zakonitih določil, dosegli takšno skladnost, da se je nam ni treba sramovati, tembolj, ko nam širša družbena praksa daje dovolj primerov, zlasti na področju našega gospodarstva, ko se problemi samoupravljanja zaostrejujejo in konfliktna situacija prav pogosto v teh odnosih.

Vse trditve, ki smo jih navedli o našem samoupravljanju, lahko objektivno preverijo z analizo vsega našega dela vsi pristojni družbeni organi, ustanovitelji šole občina Ljubljana-Siška, Zavod za šolstvo SRS, RIS, sindikalne organizacije od občinskega do republiškega sveta, starši, skratka: vsi, ki so karkoli zainteresirani pri problemu (ne)urejenosti gimnazije Ljubljana-Sentvid. Pred nikomer ne zapiramo vrat in kljub nekaterim slabostim in pomanjkljivostim pri razvijanju samoupravljanja na naši šoli kolektivno (razen avtorice članka) trdimo: vse samoupravne pravice in dolžnosti po najboljši volji in močeh uresničujemo v vseh oblikah neposredne in posredne demokracije, zato so razmere samoupravljanja na gimnaziji Ljubljana-Sentvid urejene. Ne vemo, kakšni motivi so vodili avtorico članka, ki škoduje interesom kolektiva in časti članov kolektiva, da je take stvari posredovala javnosti. O tem v okviru tega našega odgovora ne bi razpravljali, zastavili bi le eno vprašanje: uredništvo Prosvetnega delavca je članek »(Ne)urejene razmere na Gimnaziji Ljubljana-Sentvid« objavilo, ne da bi enega samega člana naše sindikalne podružnice povabilo vsaj na kratek informativni razgovor o obravnavani problematiki. Za vse članke kolektiva je bil članek neprijetno, mučno presenečenje, saj je Prosvetni delavec naše sindikalno glasilo in ima zato kot komunikacijsko sredstvo med vsemi prosvetnimi delavci odgovornejšo nalogo, kot je samo sprejeti članek, ga objaviti in nato sprejeti in objaviti ugovor. Vprašanje, ki ga ob koncu zastavljamo je: ali nama Prosvetni delavec vsaj minimalne obveznosti glede preverjanja resničnosti tako hudih obtožb kot jih navaja avtorica članka »(Ne)urejene razmere na gimnaziji Ljubljana-Sentvid«?

Pripominjamo, da s svoje strani polemiko tudi zaključujemo.

Kolektiv gimnazije Ljubljana-Sentvid — po pooblastilu kolektiva Malnar Franc, predsednik sveta šole.

Priprava otrok na šolo spričo potreb in možnosti...

(Nadaljevanje s 1. strani)

lažje premagovanje težav, ki jih imajo otroci ob šolskem startu in tudi kasneje med šolanjem zaradi značilnosti našega šolskega sistema, v katerem lahko napredujejo otroci le, če zadostijo določenim zahtevam, sicer pa morajo razred ponavljati.

(Rezultati raziskave o učinkovitosti priprave otrok na šolo po enoletnem programu, ki je bila na pedagoškem inštitutu v Ljubljani izvedena v letih 1966-1968, so nam potrdili nekatere od naših domnev o pomenu priprave na šolo, ker so pokazali:

- da je priprava na šolo pomembno pospešila šolsko zrelost otrok;
- da so otroci vključeni v pripravo na šolo v 1. razredu osnovne šole dosegli boljši uspeh pri slovenskem jeziku in pri spoznavanju narave in družbe kot ostali;
- da so se na šolo pripravili otroci v šoli lažje spostili in so zato več spraševali in se javljali; v primerjavi z otroki, ki v pripravo niso bili vključeni, so pokazali več samostojnosti, boljši odnos do šolskih obveznosti, so se pa tudi bolj vključevali v skupinske dejavnosti.)

ZAHTEVNOST OSNOVNE ŠOLE LAŽJE PREMAGLJIVA

Če pogledamo našo osnovno osnovno šolo v luči prizadevanj za zmanjševanje osipa, se nam odkrije nova vloga priprave otrok na šolo.

Znano je, da danes veliko število otrok, ki se vpišejo v osnovno šolo (po nekaterih podatkih okoli 50 %), ne zaključijo vseh razredov obvezne šole; mnogi od njih odpovedo že v 1. razredu in morajo razred ponavljati. Eden izmed vzrokov neuspešnosti otrok v osnovni šoli, ki vodi do zaskrbljujočega osipa, je tudi zahtevnost učnega programa osnovne šole, ki mu mnogi otroci niso kos. Če program 1. razreda, zlasti opismenjevanje, mnogo terjaja od otroka. Preden se pisanje in branje avtomatizirata, je potrebno mnogo vaje, ki pa poleg potrebnih sposobnosti in vztrajnosti otroka zahteva tudi dovolj časa.

Če bi bili v pripravo na šolo vključeni vsi otroci, bi ta lahko sprostila program 1. razreda s tem, da bi prevzela naloge in smotre tako imenovane pripravljalne dobe, ki je po sedanjem učnem programu predvidena v prvih tednih pouka.

(Iz publikacije »Pripravljalna doba v 1. razredu osnovne šole« (Zavod za prosvetno pedagoško službo Celje, Celje 1964) povzemamo: Z uvedbo pripravljalne dobe v 1. 1957/58 je bil v 1. razredu porušeno do tedaj značilen razpored učne snovi začetnega branja, pisanja in matematike, ki je že prve tedne pouka v 1. raz-

redu predvideval obravnavo glasov, črk, števil in števil s tem, da se je to delo pomaknilo za nekaj tednov na kasnejši čas, prve tedne pouka (3 do 5 tednov) pa učitelji izvajajo naloge pripravljalne dobe, katere pomen učitelji vidijo zlasti v naslednjem:

- v postopnem postopku od igre k načrtnemu šolskemu delu,
- v mnogih možnostih ustnega izražanja otrok,
- v možnostih spoznavanja otrok,
- v seznanjanju otrok s snovnimi elementi za lažji prehod k branju in pisanju,
- v opazovanju in funkcioniranju drugih intelektualnih sposobnosti otrok,
- v razvijanju ročnih spretnosti.)

Izkušnje ob izvajanju nalog pripravljalne dobe so potrdile njeno najmanjšo v programu 1. razreda, dokler ne bi vsi otroci pred vstopom v šolo prešli pripravo na šolo. Hkrati pa je uvedba pripravljalne dobe — to nam dokazujejo tudi podatki, ki smo jih na pedagoškem inštitutu dobili z anketo, na katero so odgovarjali učitelji prvih razredov osnovne šole — povečala časovno stisko pri realizaciji programa 1. razreda.

Priprava na šolo bi s tem posegom v učni program prvega razreda lahko časovno stisko omilila, razen tega pa bi z vplivanjem na vsestranski razvoj otrok pospeševala njihovo šolsko zrelost in s tem ustvarjala boljše pogoje tudi za realizacijo ostalega dela programa 1. razreda.

Priprava na šolo pa naj ne bi iskala stikov z osnovno šolo samo v vsebinskem pogledu, ampak tudi v metodičnem. Tako npr. metodika priprave na šolo v veliki meri izkorišča otrokovo igro kot najbolj spontano dejavnost, preko katere je možno z minimalnim naporom realizirati pomembne vzgojne izobraževalne smotre ne le priprave na šolo, ampak tudi vzgojne izobraževalne smotre 1. razreda. Kot primer naj omenim igro kot metodo utrjevanja, ki preprečuje enoličnost ponavljanja, vzbuja interes in spontano željo po novem znanju, povezuje otroke v skupinske dejavnosti in omogoča tudi kontrolo njihovih dosežkov.

Ko razmišljamo o pomenu priprave otrok na šolo, pa se moramo zavedati, da njena učinkovitost ni zagotovljena s tem, da je bila izvedena, ampak zavisí še od mnogih dejavnikov, med drugim od naslednjih:

— Ali učni načrt 1. razreda predpostavlja in se že oblikuje pa tudi realizira glede na to, da otroci pred vstopom v šolo preidejo proces skupinske načrtne priprave.

— Ali so v ta proces vključeni vsi otroci in če ne, kakšen je delež vključenih, ali učitelj v osnovni šoli izkorišča dosežke pri-

prave na šolo tudi v primeru, da vanjo niso bili zajeti vsi otroci v razredu z individualnim pristopom k učencem ter morebitne prednosti nekaterih izkorišča ne le v njihovem osebnem interesu, ampak tudi za hitrejšo in uspešnejše delo s celim razredom.

Znano je — na to nas opozarjajo naše izkušnje, pa tudi rezultati raziskav v tujini, da so ugodne možnosti, ki jih otrokom daje priprava na šolo za uspešen šolski start in za kasnejše delo v šoli, dobro izkoriščene le, če jih šola pozna in na njih gradi nadaljnji vzgojno izobraževalni proces. Pri ugotavljanju in oceni odnosa predšolske vzgoje — osnovna šola, ki nam pokaže tudi, v koliko današnja osnovna šola to povezuje upošteva in izkorišča možnosti, ki jih nudi, ne smemo prezreti, da — če izhajamo iz poprečja v republiki — nimamo še zajetih vseh otrok v pripravo na šolo in da se ne moremo v bližnji prihodnosti računati z uzačnitvijo priprave na šolo, ki bi ji šole zagotovile mesto nujnega in enakovrednega člana v našem šolskem sistemu.

Kljub temu, da danes ob nagem porastu mreže »malih šol«, zlasti tistih, ki delajo po minimalnem programu, ob prizadevanju za širjenje oddelkov za celoletno ali celo več let trajajočo pripravo na šolo in ob skrbi za kvaliteto dela v vseh oblikah priprav na šolo, mnogi učitelji ugotavljajo ugoden učinek teh prizadevanj na delo v osnovni šoli, zlasti v 1. razredu, je vendar še v veliki meri prav do posameznih učiteljev, od njihovega »pedagoške širine«, odvisno, ali in v kakšni meri ter na kak način izkoriščanja učinke priprave na šolo pri svojem delu.

Doseženi uspehi nas tudi ne smejo uspraviti, da ne bi videli nalog, ki so na področju priprave na šolo še pred nami, npr. kako razširiti to mrežo na vsa območja naše republike, ne le na mestna, ampak tudi na manjše kraje, na redko naseljena kmečka območja, kjer vzgojno varstvenih ustanov za predšolske otroke sploh ni, zato pa morajo vse delo v zvezi z »malimi šolami« opraviti osnovne šole; te pa morajo prebroditi še vrsto težav, kot npr. kako omogočiti otrokom obisk »male šole« v redko naseljenih, od šole zelo oddaljenih območjih, kje dobiti potrebna sredstva, ustrezni kader, ustrezne prostore in rešiti še vrsto drugih vprašanj, od katerih je odvisno, ali bo priprava na šolo lahko izpolnila svojo funkcijo v pravem smislu namena »male šole«, ali pa se bo namesto te izrodila v prezgodnjo, svojemu namenu neustrezno, torej slabo šolo.

Nagla rast raznih oblik priprave na šolo, v prvi vrsti »malih šol« z minimalnim programom, je zasluga mnogih, za napredek

predšolske vzgoje, pa tudi osnovnega šolstva zainteresiranih družbenih organov in staršev. Zanj so bili potrebni mnogi ukrepi, mnogi od njih hitri in večkrat tudi improvizirani, čemur se v tej situaciji ni bilo mogoče izogniti (npr. reševanje vprašanj profila kadra za vodenje oddelkov »malih šol« (usposabljanje učiteljev in nekajdnevni seminarji), izkoriščanje za predšolske otroke neustreznih šolskih prostorov itd.). Ti ukrepi nas opominjajo, da se bo prizadevanju za količinski rast oddelkov za pripravo na šolo moralo v še večji meri kot doslej pridružiti prizadevanje za dvig kvalitete dela, v njih predvsem oblikovanje programov in metodike za njihovo realizacijo, določitev profila in formiranja kadra, skrbi za ustrezne prostore in za didaktična sredstva.

Kvaliteta, uspešnost dela v »malih šolah« bo pripravila na šolo zagotovila ugled in prepričanje, da je nujna tako, kot je nujna šola. Izkušnje in rezultati dela tako v »malih šolah« kot v kasnejšem delu z istimi otroki v osnovni šoli bodo izpolnjevale samo izvajanje priprave na šolo, zagotovile pa tudi izkoriščanje rezultatov teh prizadevanj v nadaljnjem vzgojno izobraževalnem procesu.

Uredniški odbor Prosvetnega delavca, glasila prosvetnih delavcev Slovenije, doslej v svoji praksi objavljala prispevkov ni raziskoval in preverjal dejstev, ki jih posamezni avtorji navajajo v svojih prispevkih, še zlasti če se je avtor podpisal. Zaradi tega nismo čutili te potrebe niti v primeru šentvidske gimnazije. Članek smo objavili zato, ker avtorica kot član gimnazijskega kolektiva po našem mnenju mora poznati razmere na šoli in pa ker želimo o medsebojnih odnosih v okviru samoupravljanja v vzgojno izobraževalnih zavodih konkretno in kritično pisati.

Odgovor kolektiva objavljamo kljub temu, da ne vsebuje konkretnega odgovora — na po našem mnenju bistveno — obdolžitev: »da enakopravni član delovnega kolektiva nima pravice spregovoriti in obrazložiti svoje stališče na predhodno obdolžitve predsednika sveta šole.« Uredniški odbor Prosvetnega delavca je pripravil tudi v prihodnje objaviti prispevke, ki bi pomagali h konkretnemu razčiščevanju medsebojnih odnosov v samoupravni praksi.

Hkrati z odgovorom pooblaščenega člana gimnazijskega kolek-

Pripomba uredniškega odbora

tiva je uredništvo prejelo na objavljeni članek še dva prispevka: odgovor osnovne organizacije ZK gimnazije Ljubljana-Sentvid, ki meni, »da je članek v celoti neresničen«. Dalje piše v tem odgovoru: »Zlasti je za vse članke, ki aktivno sodelujejo pri samoupravljanju na šoli, žaljiva obtožba, da je naše samoupravljanje zašlo v takšne ekstreme, da je zaradi duhovne uspanosti, konformizma in oportunitizma večina članov kolektiva prišlo do pooblastila samoupravljanja ene ali dveh oseb in da je svet šole in zbor delovne skupnosti samo kimalni faktor in da način samoupravljanja omogoča pritisek in zastraševanje, da ima posameznik samo dolžnost do dela, nima pa pravic.«

Drugi prispevek, ki smo ga prejeli, so po pooblastilu predsedstva šolske in dijaške konference ZMS na gimnaziji Sentvid podpisali trije avtorji, v njem pa se »zgražajo nad takim člankom, ki v časopisu, kot je Prosvetni delavec, seznanja javnost o našem zavodu, blati našo ustanovo in neresnično prikazuje razvoj samoupravljanja na naši gimnaziji.«

Za uredniški odbor PD: Drago Ham, odg. urednik

FILM NA TRŽIŠČU

Filmski spektakel je proizvod filmske industrije. Vanj je vložen kapital, ki se mora obrestovati. Za te obresti začne producent bitko v trenutku, ko se odloči, da bo financiral film s takšno in takšno tematiko, v določeni tehniki in z izbranimi zvezdniki. Film, ki nastaja, je zanj tržni artikel. In prav tako, kot začne tovarna pralnih praškov reklamirati svoj proizvod veliko prej, kot pa se začne serijska proizvodnja, se začne z narčrno reklamo filmskega spektakla, še preden se začne snemati film. Najeti časnikarji objavljajo članke o denarju, ki bo vložen v snemanje filma, o morebitnih sporih med scenaristom in režiserjem ali producentom, o ljubezenskih zgodbicah v ekipi, o boleznih igralcev, o družinskih težavah zvezdnikov, ki nastajajo med snemanjem filma in podobno. Pogosto so to izmišljene zgodbe. Vse te, v bistvu za film nepomembne stvari — uspešno jih iz tujega jezika prenašajo k nam tudi naši časniki — opozarjajo gledalce po vsem svetu na film, ki nastaja. Tako postane film preko senzacionalističnih člankov, ki jih večina ljudi rada prebira, delček zavesti posameznega gledalca. S tem pa si zagotovi svojo publiko, še preden se pojavi na platnu. Producent je zadovoljen.

Ker pa je v filmski spektakel vloženo veliko denarja, ne zadoštuje le reklama. Celotno konstrukcijo filma je potrebno prilagoditi najširši svetovni publiki. Ta potreba pa narekuje prilagajanje splošnemu potrošniškemu okusu in potrebam. Skoraj vedno je izhodišče mnenje, da je filmska publika v velikih dvoranh, kjer se predvajajo filmski spektakli, enaka oni v rimski areni ali nogometnem stadionu. Tej publiki ni do duševne hrane. Želi si le sprostitve. Odtod tudi ena od osnovnih zahtev filmskega spektakla: filmski material urediti in prirediti tako, da bo ljudi zadovoljil in umiril. V gledalca ne vnaša nemira in ne vzbuja potrebe po aktivnem sodelovanju. Zgodovinski filmski spektakel s svojimi velikimi patriotskimi temami pripelje človeka v stanje samozadovoljstva. Človek (gledalec) postane ponosen na svojo preteklost, pozabi na sedanost in ne misli na prihodnost. Tako večina povprečnih spektaklov ne ogroža niti človekovega intimnega miru niti ne opozarja na težave ali rane določenega družbenega trenutka.

Če producent želi, da se mu sredstva, vložena v snemanje spektakla, povrnejo, mora film po vsem svetu. Zato mora biti prilagojen vsem kulturam in mentalitetam.

Joshua Logan v svojem spektaklu Camelot tega ni storil. Zato smo dobili čisti anglosaški filmski spektakel, poln poezije, ki je pretkana s prefinjeno ironijo. Problem Arthurja in vitezov okroglega mize se prenaša v našo dobo. Dekor nas ne omejuje, da ne bi mogli doživeti avtorjevega osebnega odnosa do problemov, ki jih pozna tudi naš čas.

Veljko Bulajić, tvorec prvega jugoslovanskega spektakla (obenem tudi do sedaj najdražjega evropskega spektakla) Bitke na Neretvi si tega ni mogel privoščiti. Svoj film je zato prilagodil različnim potrošnikom. Zato se film Bitka na Neretvi, ki smo ga gledali na naših filmskih platnih, razlikuje od filma Bitka na Neretvi v Nemčiji, le-ta od onega v Ameriki ali Italiji. Jugoslovanski združeni producenti so našli svojo rešitev: za vsako tržišče druga verzija. To dejstvo že samo po sebi eliminira kakršno koli večjo anga-

PROSVETNI
DELAVEC

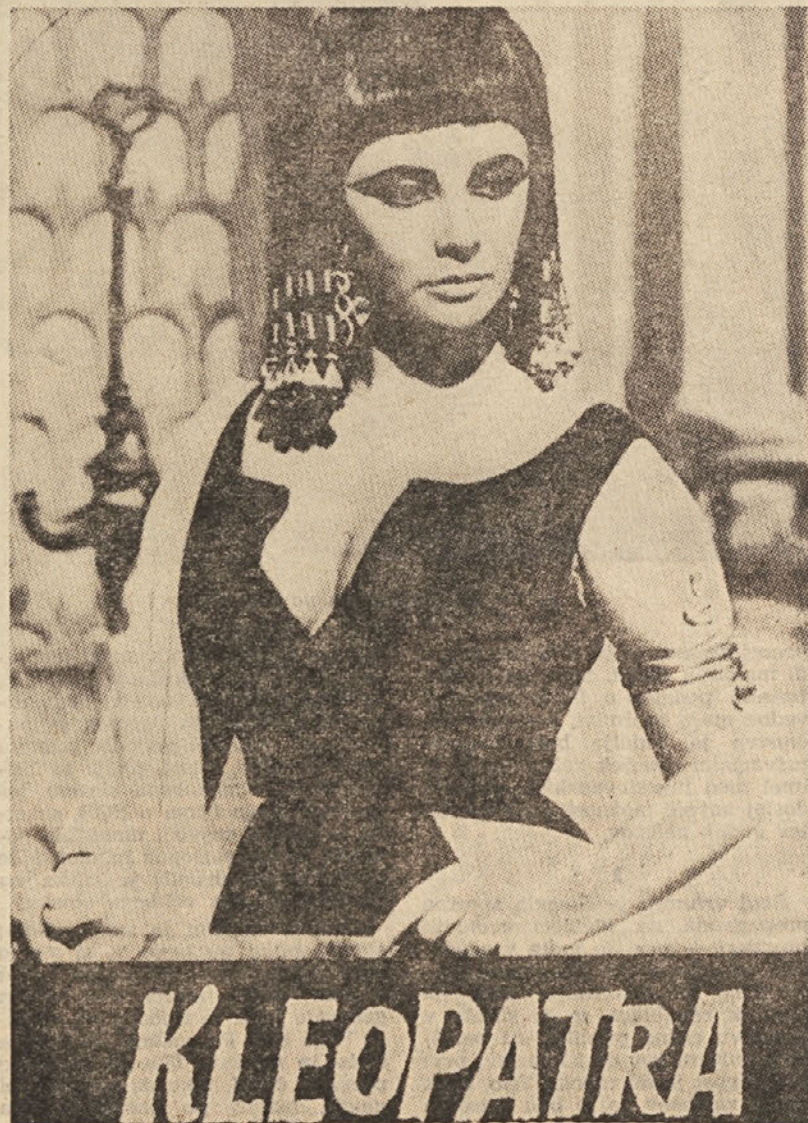
1970
2

GEEF 1970

žiranost umetnikovega jaza. Mimoregre je potrebno omeniti, da tudi film, ki je tekmoval v dirki za Oskarja, ni bil tisti, ki ga poznamo v Jugoslaviji. Vse v čast in slavo komercialnega uspeha.

Filmski spektakel je bil in bo ostal le roba, ki si mora utreti pot na tržišče. Za njim stoji producent, ki ves čas nastajanja brani svoj kapital. Zato najdemo v tej zvrsti redka odstopanja v korist umetnosti.

Mirjana Borčić

V Zagrebu se je končal dokaj nenavaden filmski festival. Festival je namenjen prikazovanju nekonvencionalnega in eksperimentalnega filma. Ker pa je nekonvencionalni film lahko le odraz nekonvencionalnosti v celotnem družbenem življenju, je v okviru festivala (kratica GEEF) vrsta prireditve (razstave, recitali, srečanje z zvezdoslovem-amaterjem, pogovori med filmskimi strokovnjaki in znanstveniki z vseh področij itd.), ki imajo namen nakazati dogajanja izven naše vsakdanjosti. Tako se v okviru takšne prireditve vrivajo v našo zavest pojavi, ki obstajajo nedaleč od nas, ki pa se jih ne zavedamo in jih ne sprejemamo. Ta filmski festival je predvsem soočenje vsakega posameznika-udeleženca z neznanim. Od njega pa je odvisno, če bo to sprejel ali odklonil ali integriral v svojo spoznavno sveta.

Letošnja tema Seksualnost kot oblika novega humanizma je načela mnoga vprašanja. Interes za filme pa je pokazal, da je človekovo dožemanje spolnosti še vedno ujeto v tabuje, ki mu onemogočajo iskren odnos do spolnosti. Namreč množico gledalcev je prignala v dvorano predvsem radovednost, da vidijo do sedaj nevideno. Ta radovedna množica ni bila sposobna registrirati videno kot danost domače ali tuje civilizacije (kar je namen GEEF-a). Za večino je bila to le ekshibicija. In prav ta množica je onemogočila iskren in pošten pristop manifestacijam GEEF-a, katerega obstoj je utemeljen le takrat, če je ostvarjeno osnovno načelo GEEF-a, da na prireditvi ni opazovalcev, ampak le udeleženci.

M. B.

«FILMSKE BELEŽKE» —

izdaja

Združenje filmskovzgojnih delavcev pri ZKPOS — Urejajo
Mirjana Borčić, Igor Gedrih,
Andrijan Lah

BULAJIĆEVA BITKA NA NERETVI

Če hočemo kritično spregovoriti o filmu Bitka na Neretvi, moramo najprej poseči v njegovo zgodovino nastajanja, ker prav ta v mnogem tako obremenjuje gledalca, da čisto ni zmožen treznega premisleka o filmu. Iz te preteklosti, ki je ustvarila pravo legendo o Bitki na Neretvi, je treba prenesti pozornost na soočenje filma z gledalci.

1.

Zamisel o uresničitvi tega filma ima svojo kratko zgodovino. Bitka na Neretvi je bila na programu že leta 1963, toda potres v Skopju je snemanje odložil na finančno ugodnejši čas. Nato je poplava v Vojvodini spet povzročila veliko škodo in zahtevala precejšnja sredstva. No, potem je prišla reforma... Kljub vsemu, ker pač ni kazalo, da se bodo vremena zjasnila, je Veljko Bulajić začel delati s filmsko ekipo 8. aprila 1967; prvi kader so posneli 25. oktobra istega leta: beg ljudi na poti Gornji Vakuf—Travniki.

O pripravi za snemanje in seveda tudi o snemanju smo sproti in obširno izvedeli iz številnih časopisnih poročil ter radia in televizije. Veljko Bulajić ni bil ravno skop z izjavami, prirejal je tudi tiskovne konference za domače in tuje časnikarje, ki so nato po nepisanih zakonih sedme sile začeli ustvarjati med občinstvom legendo o filmu. Le-ta se je v treh letih, kolikor so trajale priprave za snemanje, in posebej med 18-mesečnim snemanjem bohotno razrasla do komaj verjetnih razsežnosti. Iz najrazličnejših, a neuradnih virov smo lahko posneli, da so kot osnova za scenarij služili Bulajiću spomini bivših borcev, voditeljev, kurirjev in aktivistov NOB, spomini nemških častnikov in bivših fašističnih obveščevalcev pa še arhivski material (partizanski, nemški in italijanski); vse to je nanesele menda kar sedem tisoč tipkanih strani. Poleg tega je zabeležil spomine kakih 400 udeležencev v tej bitki na 25 magnetofonskih trakovih. Tudi drugi podatki o filmu niso nič manj občudovanja vredni: v Bitki na Neretvi je nastopilo 60 najbolj znanih tujih in naših igralcev, npr. Hardy Krüger, Sylva Koscina, Yul Brynner, Orson Welles, Sergej Bondarčuk, Franco Nero, Curd Jürgens — Ljubiša Samardžić, Lojze Rozman, Bata Zivojinović, Milena Dravić, Boris Dvornik itd. V filmu je sodelovalo šest tisoč vojakov JLA s 75 oklepnimi vozili in z 230 vrstami topov. Tej filmski armadi je poveljevalo 210 oficirjev s štirimi generali. Stirideset dni je bilo »zaposlenih« 22 letal, dva helikopterja pa skorajda leto dni. Streljali so iz 5 tisoč pušk, 350 mitraljezov in porabili 5 tisoč parafinskih artilerijskih granat, 2 tisoč artilerijskih granat in tisoč kilogramov eksploziva. Stiri bosenske vasi, kolikor jih je bilo požganih med ofenzivo, so postavili na novo, da so jih potem znova zbombardirali. V Jablanici so zgradili trdnjavo in jo takoj zatem pogнали v zrak. Pred Prozorom so izkopali tri kilometre rovo, zgradili 80 bunkerjev in drugih utrd. V kanjon reke Neretve so zmetali 20 topov, 16 tankov in kamionov. V Šćitu so zgradili celo baročno cerkev, da so lahko posneli prizor s 1600 ranjenec in tifusarji. Uporabili so 100.000 kubikov gradbenega materiala, 600

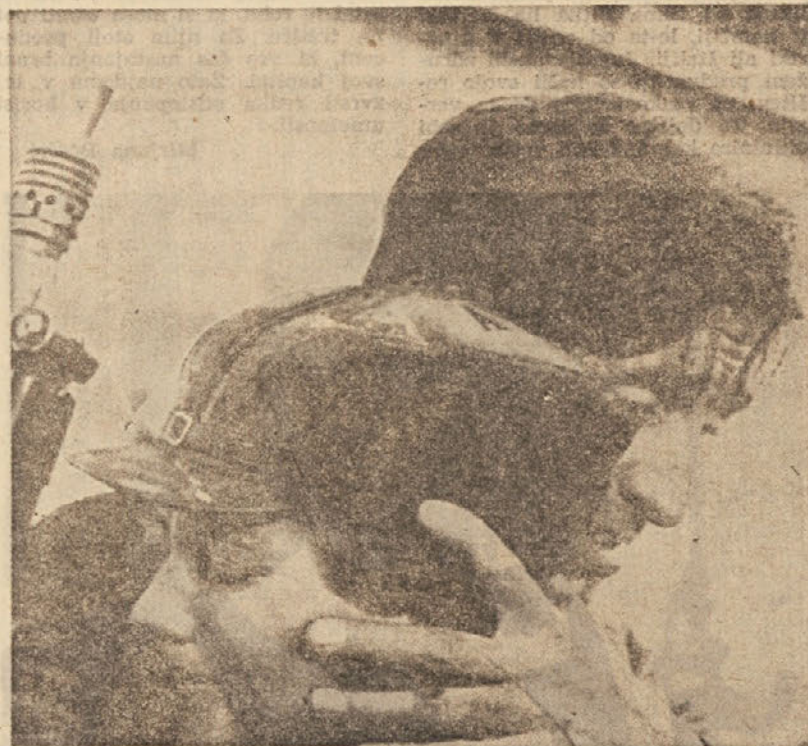
ton gipsa, 1200 kilometrov žice. Največji problem pa je bil gotovo 82 metrov dolgi most, ki se je dvigal 42 metrov nad Neretvo. Strokovnjaki za masko in šminko so porabili 800 kilogramov las, prelili tona filmske krvi, zavrgli 4500 obvez in za 4000 uniform porabili 18 tisoč metrov blaga. Največji množični prizor, prehod čez Neretvo, je zahteval 7000 igralcev in stativov. Stalno filmsko ekipo je sestavljalo 180 ljudi. Med osupljiva dejstva sodi tudi podatek, da je bil še nedokončan film prodan kar v 82 dežel! S tem podatkom, ki je deloval kot ekonomsko opravičilo v hudih reformnih dneh, je reklama dosegla skoraj svoj vrhunec. Potem smo še zvedeli manj radostne novice; na primer, da so tuje filmske zvezde pospravile bajne honorarje, medtem ko so se naši nič slabši igralci morali v primerjavi z njimi zadovoljiti skoraj z bakšišem. In končno je razkril režiser še ceno za film: približno 2,5 milijarde starih dinarjev (brez deleža, ki ga je dala naša vojska)! Ti podatki o denarju so bili sporočeni bolj v zadregi, nič dokumentirani,

Televizijski kamermeni niso zamudili prikazati modne revije filmskega ozvezdja, sem in tja lepe Brynnerjeve pleše, vedno simpatičnega Samardžića, mrkega Wellesa, elegantne Milene Dravić, možatega Bondarčuka pa spet Veljka Bulajića, ki se je umiril šele potem, ko je reporterju zaupal, da je najsrečnejši človek v Jugoslaviji.

Naslednji dan, ko smo brali ali poslušali o spektakularni predstavi, smo začutili rahlo zadrego poročevalcev, ki niso spregovorili to pot s takim navdušenjem o filmu kot pred njegovo premiero. Namesto da bi skušali film ovrednotiti, so bolj pripovedovali o zgodovinskem pomenu četrte ofenzive in posebej o bitki na Neretvi, o nadpovprečnih igalskih dosežkih ter o Tomislavu Pinterju in njegovi izredni vizualni podobi bojnega meteža.

3.

Kot z vsemi filmi, ki jih spremlja glas o njihovi izjemnosti, si tudi tega mimo stalnih obiskovalcev kina ogledujejo ljudje, ki sicer ne hodijo redno v kino in jim film kot umetnost ne pomeni ničesar.

Prizor iz filma Bitka na Neretvi

precej nejasni — in zato jim je tudi malokdo verjel. Sicer pa so materialni podatki o filmu postajali vedno manj zanimivi, nestrno občinstvo je čedalje bolj zanimal ustvarjalni dosežek režiserja, ki je imel med jugoslovanskimi vrstniki doslej največ možnosti za uresničitve svojih načrtov.

2.

Svoj vrhunec je dosegla spretna propaganda na bleščeči svetovni premieri — prvi te vrste v zgodovini jugoslovanske kinematografije. Dne 29. novembra 1969, na praznik republike, se je zbrala v Sarajevu elitna publika: od politikov, kulturnikov do filmarjev; prvi častni gost je bil maršal Tito. Prek malih zaslonov pa je bila prisotna domala vsa Jugoslavija.

Takšno publiko običajno pritegujejo filmi s spektakularno zasnovano, kakršno Bitka na Neretvi nedvomno ima. Psihološki učinek propagande pa je začel pri delu publike celo utrjevati misel, da je ta Bulajićev film nekakšna sinteza jugoslovanskega filma o NOB, skratka — njegov najvišji umetniški dosežek. Iz teh razlogov in morda še iz nekaterih drugih je Bitka na Neretvi deležna velikega obiska.

Osnova za film je zgodovinska: slovit bitka na Neretvi, ki sta jo med četrto sovražno ofenzivo od 9. febr. do 31. marca 1943 vodila generala Löhr in Robotti («operacija Weis II»). Po zaslugi vrhovnega štaba in maršala Tita je iniciativa prevzela NOV, tako da se bitka ni mogla razviti po sovražnikovem načrtu. Z ukanom, ki je bila pove-

zana z rušenjem mosta in ponovno vrnitvijo borcev čez zasilni most, pa je bilo rešenih več tisoč ranjenec in tifusarjev. Bitka na Neretvi je prerasla torej v humano bitko za življenje nemočnih. Ideja o humanosti pa v filmski zgodbi ni jasno izpeljana. Če gledalec iz drugih virov ne ve za to bitko, ne more jasno razbrati njenega poteka iz filma. Tudi taktični prehod čez most, ki bi moral biti dramski vrhunec filma, je prikazan bolj mimogrede, na hitro, le v nekaj kadrih, bolj v ilustracijo kot v podarek. Prav v tem pa je nastal temeljni nesporazum med filmom oz. njegovim režiserjem in občinstvom. Da bi bila nesreča še večja, film sploh nima svoje kulminacije, tako da celota izzvani v epski zapis enakovrednih dogodkov.

Bulajić je tudi v tem filmu zvest svojemu teoretičnemu izhodišču, po katerem »glavni junak« ni oseba, ampak množica (prim. Vlak brez voznega reda, Kozara!). V Bitki na Neretvi prevladujejo množični prizori. V ospredju je streljanje, bombardiranje in rušenje; čudimo se odlični pirotehnik, kakršne še nismo srečali v nobenem jugoslovanskem filmu doslej, izvrstnemu prikazu vojne taktike, bega civilnega prebivalstva itd. Vse sekvence pa so z redkimi izjemami skoraj popolnoma zakrile človeka. Vsi ti akcijski prizori se nikakor ne morejo ustaliti v umirjeno, pretehtano, impresivno podobo, ker nimajo tistih odlik, ki se nizajo v drobnih detajlih, tako značilnih za vse pomembnejše avtorje. Bulajić je to ustvarjalno stopnjo nekoč že dosegel v Kozari, in sicer v nepozabni sekvenci Felbovega naricanja. Takšnih prizorov v Bitki na Neretvi ni. Zato tudi ne moremo govoriti o monumentalnosti tega filma, kajti veličastnost se ne izraža v množičnih scenah, ki so lahko sicer izredna paša za oči, ampak v notranji napetosti. Tako torej svoje monumentalnosti, ki ga hočejo nekateri zaradi številnih množičnih sekvenc pripisati Bitki na Neretvi, sploh ni vezan na masovna gibanja v filmu, ampak ima povsem drugo, za filmsko neosveščenega gledalca neopazno osnovo. Zaradi številnih množičnih scen, ki zaradi površinskega prikaza hitro zbledijo v gledalčevi zavesti, se zdi film mestoma celo razvlečen in vzbuja občutek, da bi režiser dosegel isto s krajšim prikazom. Samo množične scene današnjega filmskega gledalca, ki pozna že vrsto spektakularnih vojnih filmov svetovne proizvodnje (npr. Najdaljši dan, Bitka v Ardenih, Most na reki Kwai itd.), ne morejo več pritegniti, še manj prepričati.

Če sledimo humani ideji filma, da ima vsa akcija edini cilj rešiti ranjence in tifusarje, potem nas moti predvsem dejstvo, da premalo spoznavamo dogajanje iz njihovega zornega kota, skozi njihovo duševnost. To je svet, ki mu je bilo do zdaj v jugoslovanskem filmu posvečeno bore malo pozornosti z resnično umetniško prepričljivostjo. Še največ morda v delu Stoleta Jankovića Skozi vejavej nebo. In ta zapleteni svet sestranih, onemoglih in ranjenih borcev, razpetih med življenjem in smrtjo, bi režiser v tem filmu imel priliko upodobiti v zaostrenih okoliščinah in ga napeti do skrajnosti. Iz neolepšane kronike trpljenja, nepatetičnega

umiranja in smrti bi utegnili zrasli v kontekstu iz sekvence v sekvenco prepričanje o moralni moči človeka, da življenje kljub vsemu zmaguje. Ne smemo namreč tudi pozabiti, da na velik del gledalcev vojni film, čeprav kronistično podprt, ne more delovati sugestivno samo z zgodbo. Gre za tiste gledalce, ki niso nikdar videli vojnih pustošenj in niso nikoli občutili strahu in ponižanja pa tudi ne ponosa, niso videli mrtvih talcev, izseljevanja in ne gorečih domov; le-te more takšen film le informirati, ne pa prepričati, tako kot sta nas npr. prepričala o resnici druge svetovne vojne sovjetska filma *Balada o vojaku in Lete žerjavi*. Ko razmišljamo o filmu s tematiko NOB in kritično ocenjujemo njegov umetniški učinek, moramo misliti tudi na to.

Ceprav si je Bulajić prizadeval čimbolj objektivno prikazati sovražne vojaške formacije, v čemer je napravil korak naprej v jugoslovanskem filmu s tematiko NOB, pa se mu ni posrečil jasen oris teh formacij, ki jih je v filmu več. Poleg partizanov, Nemcev in Italijanov nastopajo še četniki in ustaši. Marsikdo, to velja predvsem za mlajše gledalce, sploh ni ločil četnikov od ustašev, predvsem pa iz

filma ni mogel ugotoviti drugega kot to, da so bili sovražniki, nikakor pa ne, zakaj so se borili v posebnih enotah in kakšen je bil njihov cilj. Tujim gledalcem, ki naše zgodovine v podrobnostih in posebnostih ne poznajo, bo seveda jasno še manj.

V filmu ne smemo mimo dobre igre nekaterih igralcev, kot so Ljubiša Samardžić, Sylva Koscina, Lojze Rozman, Milena Dravić, Boris Dvornik, Hardy Krüger, Franco Nero, Curd Jürgens in morda še katerih, medtem ko so nekateri, redvsem tuji, razočarali oz. niso imeli priložnosti, da bi pokazali svoje zmogljivosti; to velja za Sergeja Bondarčuka, Yulla Brynnerja, predvsem pa za Orsona Wellesa. Dvoje sekvenc, v katerih nastopata Orson Welles (likvidacija četniškega senatorja) in Yull Brynner (grožnja minerca Vlada s pištolo pred mostom), je celo ponesrečeno zrežiranih v stilu vesterna. Za vse vlog, ki so jih odigrali tuji, bi režiser seveda lahko našel igralce doma; s svetovnimi zvezdniki pa si je zagotovil nadvse uspešen komercialni prodor v zahodni in vzhodni svet, umetniške cene pa film s to potezo ni pridobil. Isti pomislek o komercialnosti vzbuja tudi dejstvo, da je napravil Bulajić poleg

jugoslovanske še italijansko, angleško in ameriško verzijo, kajti ustvarjalne pobude mu tega prav gotovo niso narekovale. Ali so morda štiri resnice o bitki na Neretvi?

V filmu je nekaj sekvenc, ki ostajajo v spominu, predvsem tista z ranjenci v cerkvi, ko v kritičnem trenutku tesnobe zapoje pesem o svobodi, nato impresivna sanjska vizija dveh zaljubljenec na mostu (Milena Dravić — Oleg Vidov), čeprav nas hudo spominja na sekvenco Borisovega umiranja v filmu *Lete žerjavi*, in morda veselo Novakovo popivanje (Ljubiša Samardžić), ki uspe v gledalcih za nekaj trenutkov odstraniti tesnobo vzdusje. Prav zaradi tako redkih kvalitet in že omenjenih spodrslijav deluje film na publiko z odlomki, kot celota pa ne.

Za vizualno podobo Bitke na Neretvi pa ima velike zasluge kamera Tomislava Pinterja, ki se v najboljših prizorih povzpne celo do lirizma, izjemnega za to filmsko zvrst. S kamero in barvo je Pinterju uspelo film v marsičem rešiti, čeprav ne popolnoma; njegov umetniški delež je v filmu največji.

Bulajićeva Bitka na Neretvi je nedvomno film z velikimi umetniškimi hotenji, toda z eno napako, ki pa je odločilna za presojo: pre-

pričuje z vsebino, kajti avtentično gradivo in ustvarjalna moč režiserja si v tem delu redkokdaj podasta roki. Bulajić je hotel veliko povedati; hotel je ustvariti filmski »veliki tekst«, živo zgodovinsko fresko, pa se mu je delo izmuznilo iz rok; zadušil se je tudi v ogromnem materialu — in namesto ustvarjalne montaže je na koncu opravil tehnično selekcijo preveč posnetega gradiva. Res škoda za zamujeno priložnost!

Kandidatura za oskarja, ki je presenetila zaradi nekritične utemeljitve žirije, sporočene tisku, namreč da Bitka na Neretvi »po svojih posebnih umetniških in tehničnih kvalitetah predstavlja najvišjo raven evropske kinematografije« in da ima »vse značilnosti velikega dela, kakršno je redko uresničljivo v svetovni kinematografiji« (Delo, 17. febr. 1970), ni mogla filmu ničesar dodati niti odvzeti. Zadnji napor našega tiska, da bi Neretvo podprl v tekmi za najvišjo nagrado, so izzveneli v člankih: Bitka na Neretvi kandidat za oskarja, Bulajić še bližji oskarju, »Z« in »Neretva« tekmujeta, »Neretva« brez oskarja.

Stanko Šimenc

NA PODROČJU KOMERCIALIZMA ALI AGRESIJA NEUMETNIŠKEGA

Vsi vemo, da velika večina filmov, ki jih vsako leto izdelajo po svetu, nima nikakršnih umetniških pretenzij. Pravimo jim komercialni filmi, saj povečini botrujejo takim filmom zgolj profitariski nagibi, ki se le izjemoma lahko ujemajo tudi z umetniškimi težnjami. Toda take redke primere kaže pustiti ob strani. Vsi vemo, da potemtakem komercialni film meri na potrošniško uspešnost, računajoč na primitivnost in neosveščenost gledalcev. Pri tem se tako producenti kot distributerji ne ozirajo na to, ali je tak film nedolžno zabavnega značaja, ali estetsko nesprejemljiv, ali je nasilje poudarjeno in prikazano v »herojski« luči s hudo zgrešenimi nagibi, ali je erotika eksplozijsko preračunljiva na efekte, ki nimajo nikakršne zveze z resnično življenjskimi problemi, ali je miselnost takega filma kvarna, človeško popačena; in ne nazadnje: ali je tak film s tako vsebinsko in idejno-moralno osnovo zares zaželen v socialistični družbi?

Vsi tudi vemo, da taki komercialni filmi uspevajo po svetu, imajo odjemalce in gledalce. Pa tudi to vemo, da povsod pač ne sprejemajo vsakovrstnih komercialnih produktov. Vemo tudi, da se je pri nas sila razbohotil komercialni film, umetniški film pa je poredak gost. Povsem profitarško usmerjena politika naših distributerjev pač najde odgovor, češ da gre do filmi v denar, da je publika pokazatelj, kakšnih filmov si želi. Kakor je pojav gotovo zaželen in bi ga veljalo skrbno raziskati in z ugotovitvami priti na plan, tako naj tudi krajši zapis vzpodbudno nudi nekaj razmišljanja in prizadevnosti nasproti agresiji neumetniške, potrošniške mentalitete.

Prevladujoča komercializacija domačih distributerjev je tako očitna, da ob tem ne kaže izgubljati časa za statistike. Kaže se celo tako, da obeta npr. Vesna dati v javnost nekaj celovečernih filmov brez slovenskih podnapisov! Ugovor distributerjev, češ da je publika potrošnik komercialnih filmov, pa pomeni toliko, kot prepustiti filmsko politiko zgolj profitariskim zahtevam in stihiji. Brez dvoma stihiji, saj filmsko-vzgojno (in drugačno, idejno-vzgojno) delo ostaja ob najboljših namerah neke v ozadju spricho poplave slabih filmov. Ali tudi drugače: mar naj filmsko-vzgojno delo krpa tisto, kar sproti razdira množina komercialnih filmov? Nekoč tako svečano zapisane besede, kolikšno je moč in pomen filma (seveda je bil mišljen umetniški), so doživlele drugo plat medalje.

Prastara je resnica, da profitarški odnos do kulture ne more imeti resnično kulturnih in progresivnih teženj in obratno. Vsakdanja resnica pa je: gledalec lahko vidi samo tisto, kar mu nudijo kinematografi. Komur je film blizu ne le kot zabava, marveč kot umetniški medij, in je vsaj malo, čeprav ne preveč zahtevno »ogret« za umetnost v filmu, si bo zaman želel vrsto kratkometražnih filmov z umetniško izpovedno težnjo; čeprav bi jih lahko predvajali pred celovečernim filmom. Zaman se bo spraševal, zakaj le »Molk« Ingmarja Bergmana in ne celotna trilogija ipd. Pravijo, da smo poleg Španije v Jugoslaviji edini potrošniki italijanskih neokusnih in brutalnih, tudi sadističnih westernov. Pa je Zinnemannov film »Točno opoldne« tudi western, a z vse drugačnimi pretenzijami. Izognimo se primerom in naštevanju. Gledalec torej lahko vidi samo tisto, s

čimer mu postreže distributerska branjerija. Ali lahko vpliva na izbor filmov, ali je soudeležen pri distribucijskih programih? Menda, tako pravijo, je nekoč bilo predvideno, da bi v okviru umetniškega sveta (poimenujmo to tudi kako drugače) tudi povprečen državljani imel besedo poleg tistih, ki so neposredno zaposleni okoli kinematografskega vrtiljaka. Logično bi bilo, da bi v dobi samoupravljanja tudi gledalec dobil in uveljavil svoj glas, vendar ne po merilu filmske konfekcije, laži in kramarije, marveč soodgovorno, z zavestjo, da film vplivno deluje na človeka, mu vsiljuje klišeje (komercialni film), napačno podobo stvarnosti in življenjske preokupacije; toda film druge plati bi lahko nudil dovolj vedrine, razvedrila, predvsem pa pomogel najti gledalcu svoj čas in sebe v odrazu filmske resničnosti in življenjske stvarnosti.

Spricho pozicije distributerjev ostane gledalcu le dvoje: ali se sprijazni s poplavo komercialnih filmov ali pa se agresiji množine neumetniških filmov preprosto odtegne — ker kaj več pač ni v njegovih močeh. Tedaj je »obsojen« na dolgo pavziranje, če tak gledalec živi v manjšem kraju, ko pa na dolge kvatre le prisveti filmska umetnina, mora nemudoma pohiteti v kino, saj se prav lahko zgodi, da ga naslednji dan ne bo več na sporedu, pa četudi gre za tak film, kot je npr. »Vojna in mir«. Prenekateremu filmskemu podjetniku je gotovo ljubša »kavbojska« publika, ki zvesto polni dvorane, kot tisti dosti manj številni »kulturniki«, ki v slabo napolnjeni dvorani po umetniškemu filmu godrnjajo, zakaj ni več kakovostnih filmov. Agresija slabega okusa pri filmu je pogojena s profitariskimi apetiti distribucij.

Če se nam kaže razmerje med distributerjem in gledalcem v taki luči, velja prevetriti najprej v teh relacijah, kakšne so dolžnosti (razen komercialnih!) filmskih distributerjev, komu so odgovorni za svoje delo, kdo odreja programsko politiko, in kot bistveno: kaj se da spremeniti spricho dosedanje, ali bolje sedanje komercializacije, ki daje agresiji slabega okusa vse več veljave. Po uveljavljenih načelih samoupravljanja bi pač tudi obiskovalci morali dobiti učinkovit delež pri soodločanju, hkrati pa prevzeti odgovornost kot vsi ostali programatorji. Izgovor, da se film mora braniti pred vplivom televizije, je praviljčne narave. Kdorkoli resno sledi televizijskemu mediju, ve, da ga ne kaže vzporejati s filmskim: film s filmsko projekcijo ima pač vse drugačne možnosti kot televizijski zaslon. Če smo isti film videli v kinodvorani, ni doživetje isto kot pri televizijskem zaslonu, pri čemer gre prednost kinu. Pa še to: pri televiziji se pač trudijo, da šepavemu filmu sledi umetniški, in slednje gledalci v veliki meri gledajo. Gledali bi marsikaj umetniškega v filmski dvorani, toda na umetniški film je treba pač potpežljivo čakati. S potrošniško komercialno mentaliteto distributerjev sedanje prakse se ne kaže sprijazniti, oziroma molče spregledati, obiti prevladujočo množino komercialnih filmov. Bržčas bi tako kulturna javnost kot več organizacij zaželeli izboljšave v distribucijski politiki in po razmislekih bi kazalo preiti k dejanjem ter v okviru samoupravljalnih načel vključiti nekaj odgovornih kinobiskovalcev v tiste samoupravne enote, ki programirajo filmski repertoar.

Igor Gedrih

Sodoma in Gomora ali aktualnost mita

Na spektakle gledamo navadno zviška in menimo, da sodijo ali v konfekcijske izdelke na tekočem traku ali pa med specialne »velefilme«, ki hočejo komercialno uspeti, za umetnost pa jim ni kaj dosti mar.

Za eno ali drugo smer lahko hitro najdemo primere. Prvo področje nam predstavljajo italijanski ali koprodukcijski spektakli, ki smo jih videli v minulih letih nič koliko. Značilnost le-teh je, da so razmeroma ceneni, vsebinsko in idejno revni, scensko skromni, ob množicah statistik pa nastopijo tudi pomembnejši igralci, a ne da bi mogli dati filmu umetniško podobo in ceno (npr. Džingis kan z O. Sharifom).

Druga smer je smer Kleopatre. Omenjam najznačilnejši primer, ki je obenem splošno znan. Ogromni stroški, poudarek na dekorju in scenografiji, vrsta zvezdnikov (zvezdnice), velikanski reklamno-komercialni rompopom pred snemanjem, ob snemanju in po snemanju. Film kot paša za oči, oblikovno soliden, vsebinsko in idejno nezahteven, ker računa s preproščino najširših plasti gledalcev. Film kot industrija, film kot transakcija ali bo izdelek uspel, ali bo prišel denar? Navadno račun uspe in denar se podjetnikom ne le vrne, marveč celo — zagrne.

Vendar omenjena tipa (cenejši, konfekcijski, standardni in dražji, posebniji, velefilmski) ne obsežeta celotnega področja zvrsti. Uveljavlja se namreč še tretja smer, ki bi ji lahko rekli spektakel z umetniškimi težnjami. Pri tem tipu se srečamo z istimi temami, vsebinami (zgodovina, mitologija) in podobnimi junaki kot pri prvih dveh, razlika pa je že v namenu, potem pa kar v vsem, od scenarija dalje do režije in ideje, pa še o igri posameznih igralcev že upravičeno razpravljamo, vzmimo za primer Kubrickov film Spartak (po Knjigi H. Fasta, glavna vloga K. Douglas) ali Kawalerowiczov film Faraon (po romanu B. Prusa). Obema filmoma je skupna že kvalitetna literarna osnova, sledi pa jima ne le spretna obrtniško dovršena izpeljava, ampak umetniško hotenje avtorjev izraziti in izpovedati nekaj, kar posredujejo gledalcem z domišljenimi filmskimi izraznoizpovednimi sredstvi.

Seveda so meje celotne zvrsti konec koncev nejasne. Ali je merilo množičnost nastopajočih, pompoznost, uporaba številnih in dragih scenskih rekvizitov, dolžina filma, vsebinske značilnosti, cena filma? Ali je film iz rimske zgodovine že kar spektakel ali terja zvrst še kaj specifičnega, da ji film ustreza? Ali je spektakel tudi revijski film, musical (npr. My fair lady), vojni ali vojaški film (npr. Most na reki Kwai ali Lawrence Arabski)? Ali spektakel sploh ni zvrst (prim. Filmski radovi, Beograd 1966)?

Morda bi rekli, da je spektakel vsak film katerekoli zvrsti, narejen z velikimi sredstvi, v velikem obsegu in z velikimi težnjami po zunanjem učinku (spektakularnost). Naše razpravljanje naj ostane pri zoženem pojmu spektakla-zgodovinsko-mitološkem tipu...

Med hvaležnimi in stalno uporabljenimi temami spektaklov zasledimo grško in rimsko mitologijo, velike vojno-zgodovinske do-

godke iz preteklosti (npr. stari, srednji vek), ne manjka pa tudi spektakelskih izpeljav posameznih literarnih del iz preteklosti in o preteklosti. Stilni vir spektaklov je tudi Biblija. Mislim, da bi tudi filme po Bibliji zlahka razvrstili po naši prejšnji tipizaciji: a) standardni, b) velefilmi in c) spektakli z umetniškimi težnjami. Pod a) bi omenil film David in Goliat, pod b) de Millov velefilm Deset zapovedi in pod c) Aldrichov film Sodoma in Gomora.

Zadnji film je tudi tema našega pisanja, h kateri naj po daljšem uvodu slednjič preidemo. Robert Aldrich (roj. 1918) je ameriški režiser, ki je naši publiki že znan po nekaj delih (Vera Cruz, Atak — in še kaj). Zakaj se je Aldrich lotil teme Sodome in Gomore, kaj je hotel s filmom povedati, kaj je povedal oziroma kaj najdemo v filmu? Po tehnični strani je film srednje ravni, ni ravno velefilm. V njem imamo nekaj bolj znanih igralcev (S. Granger, S. Baker, A. Aimee, Pietrangeli). Po vsebini je film dokaj svobodna obdelava teme, težišče pa je ravno na idejnih prvinah.

Iz poljskega zgodovinskega spektakla »Gospod Wolodyjowski«
(po Sienkiewiczu)

Biblija govori o dveh »grešnih« (kako grešnih, zakaj grešnih), mestih Sodomi in Gomori, ki ju je Bog uničil (v Sodomi ni bilo niti 10 pravičnikov!). Rešil pa je pobožnega, pravičnega in poštenega Abrahamovega nečaka Lota in njegovo družino (ženo in dve hčeri). Ker se je žena ozrla nazaj (proti Sodomi), se je spremenila v solnat steber. Lot se je s hčerama rešil (pozneje sta z njim občevali, ker baje ni bilo drugih mož v dosegu!).

Po dānikenovski kozmonavtski varianti je Sodoma in Gomora uničila atomska eksplozija (zaradi katerih »grehov«?). Lot pa, ki je bil »izbranc« »bogov« (kozmonavtov), je bil rešen. Lotova žena se ni ravnala po navodilih, zato jo je sevanje ubilo. Lot kot izbranc, (morda že evgenično večvreden izboljšan rasni primerek) občuje s hčerama, da se nadaljuje vrednejši in izbranejši človeški ljud!

Vrnimo se od Dānikenovih drznih in seveda nadvse zanimivih hipotez k izhodiščnega mita. »Greš-

ni« mesti, kazni, rešitev izbrancev. Glavni motiv mita spominja ženo Noeta (»grešni« svet, kazni, rešitev izbrancev!). Če se pridružimo Jungovemu mnenju o arhetipih mišljenja, ki se skrivajo v mitih (za tako mnenje je dovolj trdnih osnov), je zdaj naša naloga predvsem v tem, da sočimo mitsko hebrejsko osnovo z uporabo mita v Aldrichovem filmu.

Aldrich gradi zgodbo takole: v stih pridejo bogati, civilizirani, prenasršeni, degenerirani itd. meščani Sodome in Gomore in revni, skromni, enostavni, pobožni (razviti, nerazviti!). Z moralističnega stališča revnih je bogastvo deformacija, ki je povod za razvrat, grešnost, hedonizem, kar je vse nasprotje judovski pobožnosti, pridenosti itd. Jasno je, da povzroči prenasršitev z dobrinami zastoj ali degeneracijo v življenju mesta, naroda, dežele. To dejstvo potrjuje usoda vseh civilizacij, ki so se zrušile v lastni dekadenci, ne da bi se mogle upirati svežim barbar-skim ljudstvom (npr. Rim itd.). Le-ta ljudstva pa so spet postala civilizirana, dekadentna itd. Siti ali prenasršeni nima več motiva za delovanje, vse mu je že dano;

more niso ustrezali genetičnim ali evagelističnim zahtevam kozmonavtov (bogov) ali se niso ravnali po določenih vodilih (morda pot nadaljnega duhovnega iskanja).

Dalje. S stališča revnih so bogati grešni, slabi, ničvredni, vendar — ali ne žele revni postati bogati (vsaj večinoma)? Biblijski izrek sicer meni, da pride laže kamela skozi šivankino uho kot bogatin v nebeško kraljestvo. S stališča bogatih so reveži ali potrebno sredstvo za uporabo in izrabo, delovno orodje ali pa morda tudi preteča nevarnost, ker so možni uporniki in ugrabitelji dobrin bogatih. Bogati gledajo na reveže še pomilovalno, prezirljivo ali neprizadeto, revni pa na bogate kritično, zavirljivo ali celo občudujoče.

Oba svetova pa v naši zgodbi nista izključno ločena. To je le sprva. Lotovo ljudstvo živi delovno, pobožno življenje izven mesta (greha). Meščani živijo svoje uživaško življenje v mestu (grehu). Pozneje pa se Lot s svojimi ljudmi naseli v mestu (grehu). Sprva ostanejo Judje še ob strani, greh jih sicer obdaja, a oni so še »izven«. Kmalu pa se začne proces konformiranja, prilagajanja. Tudi Lot se dobro počuti lepo oblečen, v obilju in bogastvu. Končno — ali je to ugodje, udobje res »greh«? Bivši revolucionar, voditelj revežev se približuje ustaljenemu meščanskemu (aristokratskemu) »pokvarjenemu« svetu. Pristaja na »parlamentarno« delovanje v okviru sodomskega (grešnega, pokvarjenega) sistema. Kot nasprotje Lotu vstaja mlajši Jud (V Bibliji nima primerne osnove), ke se ne sprijazni s prenehanjem pozicije revežev, puritanskih revolucionarjev. Hoče ostati pravi »permanentni« revolucionar — idealist: ubog, socialno čuteč, usmerjen k duhu in ne k lastnini. Med Lotom, trenutnim konformistom, in mlajšim Judom, permanentnim revolucionarjem, prihaja do navzkrižij. Vendar doživlja Lot kmalu preobrat (videnje). Potrebno je nadaljevanje poti, odmik od lastnine, uživaškega življenja, ponovno iskanje. Sodoma in Gomora pomenita uničenje (simbolno), seveda z vidika spiritualistično zastavljenih ciljev. Senzualistični življenjski sistem je z duhovnega (božjega) gledišča preklet, vreden obsodbe in uničenja. Umro vsi »gomoristi«, tudi tisti, ki se jim toži po gomorizmu (Lotova žena!). Živi ostanejo popotniki, reveži, permanentni iskanci absolutnega, duhovno usmerjeni ljudje (Lot). Pot duha se nadaljuje, človek se ne sme ustaviti, zastajati v razkošju in izobilju.

Mit obravnavava torej neke trajne odnose: socialni odnos-reveži in bogati ali razviti in nerazviti; zatem je tu vprašanje vzpona in propada civilizacij (začetek-skromni pastirji, konec-pomehkuženi meščani); sledi še filozofski odnos (senzualizem in spiritualizem); končno razvidimo v zgodbi splošno eksistencialno dilemo o načinu in poteh življenja, o smislu in biti.

Spektakel Sodoma in Gomora razkriva tako trajne zakonitosti in dileme človeškega sveta. Aktualnost mita je potrjena, morda pa je ilustrirano tudi »večno vračanje istega«.

Andrijan Lah

Meddisciplinarni simpozij 199 diplomantov ljubljanske pedagoške akademije

Slovesna podelitev diplom študentom in nagrad pošttrvovalnim profesorjem

Revija za filozofijo, psihologijo in sodelovanje družbenih ved »Anthropos« je v dneih 8. in 9. aprila t.l. organizirala simpozij na temo: **Teoretično — empirične predpostavke raziskav humanističnih in družboslovnih znanosti**. Revija je uspela v kratkem času svojega obstoja zainteresirati širok krog sodelavcev, ki se bavijo s to ali ono družboslovno vedo na strokovni oz. znanstveni ravni. Večina udeležencev simpozijev smatra tako zasnovanost dela in prizadevanja kot izredno pomembno, saj povezuje med strokovnjaki ene stroke in sorodnih strok s takimi možnostmi razprave in posredovanja, spoznanj in z objavo celotnega gradiva simpozijev ne more nadomestiti nobena druga manj konkretna oblika.

in živega razgovora s sebi enakimi in predvsem sorodnimi strokovnjaki. Tako mu je zagotovljena možnost dobiti večjo samozavest, s katero se varneje spušča v zaključevanja, posploševanja, adaptiranja, če naj bi v daljnji perspektivi dosegli smotere in stopnjo podružbljenja znanosti, kar pomeni prosvetliti ljudstvo do take meje, da ne bo razlik v skupnih naporih enih in drugih. Ze sedanje akcije in pred-

Na pedagoški akademiji v Ljubljani so tudi letos — tako kot že nekaj let nazaj — pripravili majhno slovesnost, ko so podelili diplome svojim uspešnim slušateljem. Te podelitve so postale že tradicionalne, kar je prav: na ta način pokaže šola na svoja prizadevanja za strokovni dvig znanja slovenskih učiteljev. Hkrati pa se na teh slovesnostih spomnijo tudi tistih svojih pošttrvovalnih predavateljev, ki so največ prispevali v dolgoletnem delu s študenti na PA.

Letošnja podelitev diplom in nagrad je bila 11. aprila v klubu poslanecev v Ljubljani. Profesor-

kretarja za prosveto in kulturo Dušana Kompareta, predstavnika rep. konference SZDL dr. Avgušina Laha, prejšnjega dekanico PA dr. Aleksandro Kornhauser in druge. Dr. Lah je v svojem pozdravnem govoru študentom omenil silovit napredek znanosti v svetu in tudi pri nas: vsekakor ne smemo zaostajati.

Diplome so prejeli študenti, ki so v letu 1969 uspešno opravili vse izpite — skupno 199 študentov, od teh 111 izrednih in 88 rednih: na oddelku za razredni pouk (prof. J. Tomšič) 54, na skupini slovensčina-srbohrvaščina (prof. O. Strle) 10, na oddelku za tuje jezike (ang., nem. — prof. F. Umek) 4, iz knjižničarstva (prof. B. Pregelj) 3, iz specialne pedagogike (prof. M. Pavčič) — na vseh skupinah — 38 diplomantov, iz zgod.-zem. (prof. L. Petauer) 16, iz bio.-kem. (prof. B. Prekoršek) 16, iz ma.-fi. (prof. F. Tonin) 20, iz tehnične vzgoje (prof. ing. J. Accetto) 2, na oddelku za likovno vzgojo (prof. M. Šuštaršič) 2, na oddelku za glasbeno vzgojo (prof. A. Štrukelj) 3, iz administrativne stroke 1 in na oddelku za izobraževanje učiteljev strokovnih in poklicnih šol (prof. F. Plevnik) 1.

Med diplomanti so prejeli nekateri (28 po številu) še posebne nagrade, ker so dosegli tako lep uspeh v razmeroma težavnih razmerah.

Nagrajeni predavatelji Pedagoške akademije pa so profesorji: Evald Bračkar, Radovan Gobec, Boris Merhar, Marijan Pavčič, Leopold Petauer in Bogo Pregelj.

Posebej se je proforski zbor zahvalil predavateljem, ki so z letošnjim šolskim letom prenehali poučevati na PA. To so: profesor Pavle Kalan, prof. Nada Vukelič, prof. Zdravko Omerza in profesor Janez Logar.

-ham

S slovesne podelitve diplom študentom in nagrad najpošttrvovalnejšim profesorjem na Pedagoški akademiji v Ljubljani

Smučarski tečaji se vse bolj uveljavljajo kot obvezna oblika šolskega dela

Zavod za šolstvo SRS organizacijska enota Ljubljana in temeljna izobraževalna skupnost

Ljubljana sta pravočasno in dovolj zgodaj poslali vsem osnovnim šolam, občinskim zvezam DPM, občinskim zvezam za telesno kulturo in drugim družbeno političnim organizacijam pismo, v katerem sta prosila vse prizadete, da prispevajo svoj delež pri organizaciji smučarskih tečajev za učence 5. razredov osnovnih šol. Učni načrt za telesno vzgojo osnovnih šol namreč obvezuje šole, da organizirajo sedemredne smučarske tečaje za vse učence 5. razredov.

Rezultati skupnih naporov (vodstev šol, učiteljev telesne vzgoje, obč. zvez DPM, obč. zvez za telesno kulturo in temeljnih izobraževalnih skupnosti) so več kot zadovoljivi in spodbudni, saj je od 90 osnovnih šol, kolikor jih je na območju ZS OE Ljubljana, organiziralo smučarske tečaje kar 81 osnovnih šol s 4135 udeleženci. Pred leti smo naštevali šole, ki so organizirale smučarske tečaje, danes pa nam je laže naštet šteti šole, ki jih niso organizirale. Tako so vse osnovne šole občine Ljubljana—Center organizirale smučarski tečaj v Gorjah pri Bledu s 532 udeleženci, šole občine Ljubljana—Šiška so imele smučarske tečaje v Gorjušah, na Srednjem vrhu nad Gozdom Martuljkom s 634 udeleženci, šole občine Bežigrad na Travnici gori s 252 udeleženci (le osnovna šola dr. Vita Kraigherja in Črnuče nista organizirali smuč. tečajev), šole občine Moste—Polje na Travnici gori s 409 udeleženci (te šole so v letošnjem letu prvič organizirale smučarske tečaje).

Iz poročil vodstev osnovnih šol in učiteljev telesne vzgoje je razvidno, da so smučarski tečaji za učence 5. razredov, kakor tudi za večino staršev teh otrok, postali pomembna in obvezna oblika šolskega dela. Prispevki staršev so bili primerni njihovi finančni zmogljivosti. (Niti ne učenci niti ostala doma zaradi finančnih problemov staršev. Doma so ostali le tisti otroci, katerim je zdravnik odsvetoval udeležbo na smučarskem tečaju.) Učitelji telesne vzgoje, ravnatelji šol in razredniki 5. razredov so pravočasno organizirali roditeljske sestanke in sestanke z učenci ter jih poučili o vrednotah smučarskih tečajev, o dnevnem redu, disciplini na tečajih itd. Smučarski učitelji so predelali osnovno šolo smučanja z vsemi učenci, tudi z začetniki, katerih je bilo več kot 70 %, z nadarjenimi pa tudi nadaljevalno šolo smučanja. Poleg tega pa so učitelji telesne vzgoje imeli predavanja o prvi pomoči, o nevarnostih v gorah, o čuvanju in negi smuč. opreme itd.

Na koncu naj poudarim željo vseh naprednih pedagogov in učiteljev telesne vzgoje, da se smučarski tečaji uvedejo kot obvezna oblika šolskega dela v vseh šolah v Sloveniji.

Jože Beslič

Ivan Rutar

Vinjeta slikarja Igorja Pleška ob nedavni vesoljski nesreči: Groz-

Skrbnost pripravi na simpozij in sam potek, teh je premišljen in omogoča bodočim udeležencem temeljito pripravo in smotno omejitvev področja in predmeta same razprave. Revija razpiše strokovno znanstveno temo, zbere pomembnejše prispevke kot prediskusijske referate, ki predstavljajo še nepopolno, vendarle dovolj okvirno gradivo, do katerega kasneje diskutanti z dodatnimi koreferati in samo diskusijo zavzemajo svoja stališča. Tako spozna vsak referent dimenzijo svojega problema v luči sorodnih znanstvenih strok in s tem dobi dragoceno obogatitev lastnih pogledov in njihove odzivnosti. Dosledanja udeležba je pokazala, da si revija pridobiva vse več strokovnih in znanstvenih sodelavcev, ki so pravilno ovrednotili prizadevanja za dvig znanstvene osveščenosti in uspešnejšega delovanja in sodelovanja na tem doslej premalo povezanem področju.

Med prispevki na temo zadnjega simpozija o značilnostih metodoloških pristopov raziskav družboslovnih znanosti naj omenimo: Dr. Franc Jerman — Teorija in znanstveno dejstvo, Branko Rudolf: Poskus odgovora na zastavljena vprašanja, Janek Musek: Specifična obeležja metodoloških izhodišč v družbenem raziskovanju, Jan Makarovič: Znanost in filozofija v odnosu do razumevanja vzročnosti, dr. Franc Pedčič: Inkvizicija družboslovja, dr. Anton Zun: Nekaj misli o predmetu teoretične in empirične raziskave sociologije prava, dr. Matija Golob: Odsevi funkcionalizma v ruralni sociologiji, dr. Filip Lipovec: Problemi razmerja med ekonomsko teorijo in izkustvom, Milan Divjak: Nekateri teoretični in metodološki problemi pri proučevanju mladine idr.

Prediskusijski referati so osvetlili metodološko problema-

PISMA UREDNIŠTVU

Težja delovna mesta učiteljev vaških šol — potrebna je akcija

Spoštovani tov. urednik!

Ob 20-letnici izhajanja PD smo mnogo brali o tem, kaj nam je v tem obdobju izhajanja PD pomenil, kakšna je bila njegova vloga dosedaj in kakšen naj bi bil v prihodnjem obdobju. Zato da bi postal Prosvetni delavec res »naše« glasilo, na katerega bi se naročali z veseljem, ker bi v njem videli vse bolj vneta bojovnika za razreševanje bolečih problemov, ki se porajajo v naši vsakodnevni praksi. Vsaj zdi se mi tako, da je bil med predlogi o tem, kakšen naj bo PD v prihodnje, tudi ta, naj bi imeli stalno rubriko »Pisma uredništvu«, kjer bi objavljali pisma in predloge naročnikov in bralcev PD. Morda sem prezel, da je takšna rubrika v XXI. letniku PD že zagotovljena, vendar se oglašam s tem prispevkom s prošnjo, da ga objavite.

Gotovo bo našel ugoden odmev med mnogimi bralci in morda povzročil, da bodo moje predloge poleg prizadetih bralcev podprli tudi drugi, predvsem sindikalni forumi, in tako pripomogli k naglejšemu razčiščenju in zboljšanju razmer in odpravi težav, ki nas tarejo.

Zal nisem šaljivec, ki bi mu bilo dano prikazovati razmere tako, da bi to bralce tudi zabavalo.

K pisanju pisma me je posebno spodbudil članek tov. Branka Rota »Zakaj se učitelji branijo vaških šol?« (PD št. 4, str. 3 od 18. II. 1970.)

Zelo pohvalna so prizadevanja vseh političnih in sindikalnih forumov in organov naše oblasti, da bi se položaj prosvetnih delavcev dokončno izboljšal in se glede osebnih dohodkov izenačil s povprečjem delavcev, zaposlenih v proizvodnji, ki imajo enako izobrazbo. Dobro se zavedam, da bo ta cilj težko doseči ali pa, če-

no povedano, da ga sploh ni mogoče doseči. Šolniki bodo pač vedno malo v zaostanku. Z že doseženimi uspehi v tej smeri pa so še vedno kričeči primeri diskriminacije v osebnih dohodkih precejšnjega števila šolnikov. Na te je pokazal citirani članek tov. Rota. Pri tem mislim na šolnike, ki poučujejo na vaških šolah in na šolah, ki so na sploh odmaknjene od središč, kjer navadno ni niti ene trgovine, kjer dobivajo pošto dvakrat ali pa trikrat na teden, kjer je kar precej daleč do najbližje avtobusne postaje in kjer gazimo blato vsak dan; kjer ni niti telefonske zveze in je treba precej pešati celo do centralne šole, pa za vse to ne dobivajo niti dinarja več prejemkov kot tovariši z enakimi pogoji na centralni šoli.

Kmalu po osvoboditvi so uvideli, da je potrebno posebej stimulirati takšne oddelke šole in so zanje po l. 1953 priznavali dodatek za TDM — beri: težje delovno mesto! Te so mesečno izplačevali vsemu učiteljskemu osebju, ki je službovalo na takšni šoli, ne glede na to, ali je bil na njej razredni ali kombinirani pouk. Dodatek so se gibal med 3000 in 5000 din in so bili kasneje valorizirani ra višje zneske od 6000 pa do 15000 S din in še več pač glede na lego posameznih šol. Po priključitvi podružničnih šol k centralnim se je pričelo kmalu s tihim ukinjanjem dodatkov postopoma, dokler niso lani centralne šole pričele (verjetno po nalogu TIS) razlašati, da so TDM sploh ukinjena. Tako so ukinili dodatek za TDM kar poslednjima dvema šolama, kjer so šolniki doslej dobivali po 15000 din mesečno k svojim osebnim dohodkom. Sami lahko trzazunat, kako zelo so bili prizadeti. To pa je v očitnem nasprotju z navodili RIS za lansko leto, kot to ugotovimo v članku tov. Rota. Tem bolj hvalevreden pa je v tem pogledu postopek centralne šole v Kamniku, ki je za svoji dve po-

Da ne bi ostali samo pri ugotavljanju napak in nič storili za njihovo odpravljanje in da bi nacija šolstva v osebnih dohodkih učitelstva res prišla do veljave, da bi onemogočili samovoljo posameznih dejavnikov, menim, da je potrebna nagla akcija. Zato predlagam:

1. RIS (ali kak drug politični ali prosvetni forum) naj čimprej izda vsem centralnim šolam glede dodatkov za TDM okrožnico, ki jih bodo obvezovale, da se v ta

vsem bodoče bodo zahtevale bogata sodelovanja ved, temeljito izmenjavo izkušenj, povezave, kar pa je dosegljivo le s sistematičnim navajanjem na tovrstno obliko dela in razprav. Priprani smo lahko, da bo taka okretnost kmalu prinesla ugled reviji v širšem krogu naše jugoslovanske skupnosti. Celotno, zanimivo gradivo bo zajela ena od prihodnjih števil revije.

Igor Pleško

Semafori na križišču znanja

Sedemdeset let Jožeta Župančiča

Pouk z responderji, prva stopnja k programiranemu pouku

Osnovna šola dr. Jožeta Potrča v Ljubljani, učilnica 77. V kabinetu za kemijo in biologijo so se vselili osmošolci in »radovedneži« — člani aktivna učiteljev za pouk biologije in kemije, ki bi se radi prepričali, kakšna je ura programiranega pouka z responderji.

Zvezki na klopih so odstopili prostor sivim kovinskim škatljam — Rogovim responderjem, učiteljica ima namesto redovalnice kontrolni modul — ploščo z dokumentacijskim listom, na katerem je sedežni red učencev; pod njihovimi imeni so zaporedne številke nalog, ki jih bodo učenci reševali. Na steni je semafor za informacije s petimi črkami (A, B, C, D, E), kar pomeni, da bodo morali učenci izbirati med pravilnimi možnimi odgovori. Pravo rešitev bo potrdila osvetljena črka na tem »semaforu za informacije«. In grafoskop, s katerim projicira učitelj vprašanja in možne odgovore, ob koncu pa pravilni odgovor na platno.

Učno uro vodi predmetna učiteljica za kemijo in biologijo Marija Čepanova: Ponovili bomo snov prejšnje ure. Ne ustno, ampak z responderji. Vprašanje: Kateri od teh sladkorjev je monosaharid?

Na osvetljenem platnu je napisanih pet različnih odgovorov. Gumbi zaškrtajo. Na učiteljski semaforški redovalnici ostane samo en prostor neosvetljen. Na stenskem semaforu zasveti črka B. Pravilen je torej odgovor B.

— Išče monosaharid. Kateri od naslednjih formul je monosaharid? Odgovorite, prosim, potem — roke proč! Metka, glej svoj responder!

Tokrat je »tema« na dveh storih. Pravičen je odgovor B. Pravilne odgovore obnavljajo tudi ustno. Na vrsti je nova učna snov: Polisaharidi...

Tako poučujejo na šoli dr. Jožeta Potrča približno štirinajst dni kemijo, biologijo, fiziko in matematiko. Vsak dan jih obiskujejo učitelji teh predmetnih skupin. Pouk z modernimi učnimi pripomočki na tej šoli sicer ni več novost, saj uporabljajo jo učitelji za popestritev pouka redno grafoskop, rotoprojektor, epidiaskop, kinoprojektor, diaprojektorje in seveda televizijo. Tokrat si utirata pot dva nova aparata za preizkus znanja iz »družine« responderjev — prvi je uvožen iz Belgije, drugega pa je izdelala ljubljanska tovarna Rog.

REVOLUCIJA V TEHNIKI UČNOVZGOJNEGA SISTEMA

Delo z responderji v svetu že zdavnaj izpolnjuje učencev vsak dan. Tudi na Hrvaškem jih uporabljajo že dalj časa — pri nas pa prestajajo preizkušnjo v osnovnih šolah v Kranju, Trzinu, Trbovljah, Trebnjem in v Ljubljani.

— Kaj pomeni uvedba novih aparatov v delo šole? — smo vprašali ravnateljico osnovne šole dr. Jožeta Potrča v Ljubljani Milana Simiča. Takole nam je povedal: — Uvedba novih aparatov pomeni uvod v programirani pouk in s tem revolucijo tehnike učnovzgojnega sistema pri nas. Prednosti programiranega pouka so precejšnje: učitelj lahko pre-

veri znanje vseh učencev, učenci pa takoj zvedo za rezultat svojega znanja. To je hkrati tudi pomemben časovni napredek, ki zagotavlja kontinuiteto učnega dela. Učenec je tako vprašan po večkrat v eni šolski uri, hitrost delovanja aparature ga spodbuja k večji aktivnosti, učitelj pa po odgovorih presoja, kako je pozameznik snov dojel.

— Ali bodo sedanji učni načrti prenesli tako modernizacijo? — Ze dalj časa je jasno, da je treba učne načrte v vseh naših šolah »očistiti«. Se vedno namreč pogrešamo stopnjsko programiranje učnih načrtov. Morda bodo pot k izboljšavam pokazali prav sodobni aparati za pouk. Gotovo pa je, da bodo morali učni načrti in učbeniki že kmalu doživeti temeljite spremembe, če bodo hoteli v korak s časom.

Na osnovni šoli dr. Jožeta Potrča bodo pregledali učne načrte do 15. maja in izluščili iz njih — tudi s pomočjo pouka z responderji — v resnici to, kar je bistveno in uporabno.

Kaj pravijo o tovrstnem pouku praktiki? Predmetna učiteljica Marija Čepanova: — Lahko trdim, da pouk z responderji kar najbolj aktivira učence; vsakega prisili, da sledi pouku, saj ve, da bo moral že v naslednjem trenutku zavrteti gumb. Od učitelja zahteva tak pouk mnogo več priprave kot klasična učna ura. Vprašanja ne smejo biti enolična, slučajna, vsebovati morajo dejstva. — Učitelj si mora sam zamisliti potek učne ure in ob posameznih poglavjih sestaviti vprašanja z logičnimi odgovori. Če bomo v prihodnje redno vpeljali tak način pouka, nam bo prav gotovo moral pomagati z učnimi pripomočki zavod za šolstvo.

— Kako so sprejeli novi pouk učenci? — Navdušeni so. Za-

vedajo se, da se morajo za pouk dobro pripraviti. Odgovoriti morajo takoj, zadovoljni so, da lahko preizkusijo svoje znanje. Tudi tisti, ki so ponavadi bolj negotovi, postajajo pogumnejši: ne boje se, da bi se z nepravilnim (glasnim) odgovorom osmešili. Tako preverjanje je učinkovitejše.

In druga plat medalje? — Slaba stran takega pouka bi se pokazala najbrž šele takrat, če bi imeli na voljo res zelo veliko takih pripomočkov. Potem bi postal pouk najbrž preveč zmehaniziran, nastala bi nevarnost, da bi se šolarji prelevili v »tehno-krate«, saj bi prav zaradi tehnične zanemarilnosti izražanje in tako osiromašili njihov besedni zaklad.

SPODBUDNA »POVRATNA INFORMACIJA«

Pri tej učni uri smo srečali tudi pedagoško svetovalko za pouk biologije in kemije prof. Kristo Lehrmanovo.

— Vsi se učimo — je rekla opozorilno v uvodu najinega pogovora in nadaljevala: — Didaktično omogoča pouk z responderji obojestransko komunikacijo med učiteljem in učenci. Učenec dobi takojšnjo informacijo o vsebini svojega odgovora, pridobivanje novega znanja je aktivnejše. Tempo pouka je hitrejši, temeljita individualizacija pa lahko sledi šele po analizi teh odgovorov.

— Kakšne so prednosti novega učila? — Responder je enostaven za uporabo, učenci se ga hitro privadijo. Priprave učiteljev so temeljitost, improviziranih ur ni več. Artikulacija celotne ure je že v pripravi jasna.

Videji smo učno uro z nalogami izbirnega tipa: učenec izbira med najboljšim, dobrim,

slabšim in najslabšim odgovorom. Pri ocenjevanju lahko učitelj upošteva »stopnje« posameznih odgovorov. Posebno pomembno je, da že v pripravi izloči številne pojmovne, dejstev in vzročne posledice odnosov. Pozitivno je, da bomo s takim poukom lahko odstranili iz učnih načrtov vse, kar bremeni učiteljevo delo. Ker je smoter v sedanjih učnih načrtih marsikje nejasno prikazan, je bilo doslej v osnovnošolskem pouku vse preveč enciklopedičnega znanja. Delo z responderji pa prisili učitelja, da ostane pri temeljiti usmeritvi.

Tudi pri tem pouku je možna diferenciacija: nadarjene učence povedemo po določenem sistemu prek povprečja, za slabše pa je pouk s takojšnjo povratno informacijo izredno spodbuden. Povratna informacija je potrditev učenčevega dela.

In slaba stran pouka z responderji? Tempo je za vse enak, počasnejši ne utesnejo premišljevat. Sistem Rogovih responderjev bo najbrž treba izpopolniti tako, da bo dovolj časa tudi za tiste, ki se po krajšem razmišljanju odločijo za odgovor.

Modernejši pouk vstopa v šole ponavadi skozi zadnja vrata: po večini zaradi denarja, mnogokje pa tudi zaradi naporov, ki jih zahteva tako posodabljanje. Ne glede na to, v kako »pestrih« razmerah delajo naše šole, postaja programirani pouk sestavni del učnega procesa — pa če to hočemo ali ne. Pravo zato je za temeljit pomembno, da je med našimi učitelji kar precej takih, ki so naklonjeni modernizaciji. Tudi v osnovni šoli dr. Jožeta Potrča so ponavadi med prvimi, ki prebijajo led.

Marijana Kunej

Ob učnem načrtu za fiziko v osnovni šoli

I. različno stanje snovi, osnovna razdelitev — II. Voda — III. Zrak — IV. Teža telesa: vzmetna tehtnica — V. Sila: silomer — VI. Masa: tehtnica — VII. Tlak: manometer, barometer — VIII. Temperatura: termometer — IX. Množina toplote: kalorimeter — X. Spreminjanje agregatnega stanja.

Našemu 8. razredu osnovne šole ustreza francoski »troisième«. Učni načrt za ta razred obsega splošne pojme o delu in energiji ter elektriko, v katero je vključeni nekaj osnovnih pojmov o zgradbi atoma:

I. Pojem dela.
II. Pojem moči.
III. Pojem energije (mehanska in toplotna energija ter pretvarjanje; preprosti mehanski stroji, izkoristek, zakon o ohranitvi energije).

IV. Električna (električni tok, elektroliza, Ohmov zakon, moč električnega toka, akumulator).

V. Magnet — trajni.
VI. Magnetno polje tuljave (elektromagnet, medsebojni učinki, tokovodnik in magnet, elektromotor, električni generator).

To je vsa fizika v obvezni šoli. Če ta učni načrt primerjamo z našim, vidimo, da je izpuščena vsa optika, nauk o zvoku, elektronika in jedrska fizika. Tega ne smatrajo za osnovno in je zato prihranjeno za višje razrede srednje šole. K temu je treba povedati še to, da je fizika združena s kemijo in da gornja tvarina zavzema približno dve tretjini celotne materije, za kar sta na razpolago 2 uri tedensko (celotnemu predmetu »fizike s kemijo« pripadajo 3 ure).

Francoska šolska reforma je očitno globoko zarezala. V obvezni šoli je ostalo le tisto, kar je bistveno in osnovno in prispeva k celostni vzgoji učenca. Nadrobno, ki bi lahko zameglile bistvo, in vse, kar že sodi k specializaciji in ne spada nujno k splošni izobrazbi, pa so ertali iz učnega načrta za to stopnjo.

Morda bi se ob tem tudi mi nekoliko zamislili, vsaj zdaj, ko se pripravljamo na vsebinsko reformo naše šole in se pripravljajo novi učbeniki!

Franc Kvaternik

Nekatere izkušnje v organizaciji celodnevne pouka v II. razr. osn. šole (III)

Z republiškega posvetovanja o podaljšanem bivanju učencev v osnovnih šolah v SR Hrvatski

V naši šoli smo učence I. in II. razreda, ki so potrebovali varstvo in pomoč, razporedili v eno paralelko. Tako sta nastala dva popolna oddelka, ki štejeta 31 in 32 učencev. Delam kot razredna učiteljica v II. razredu in poučujem racionalno skupino predmetov. Kolegica, ki skrbi za drugo polovico dneva, poučuje vzgojno področja in vodi tudi prosti čas. Obe pa imava z učenci učne ure.

Vzgojnoizobraževalno delo v oddelkih celodnevne bivanja je odvisno od objektivnih in subjektivnih dejavnikov: materialne razmere na šoli in višina sredstev, ki jih je ta pripravljena dati za to obliko dela, od osebnosti obeh učiteljev, od vodstva šole, sodelovanja šolskega pedagoga ali psihologa, organov upravljanja na šoli, sodelovanja staršev, pa tudi nekaterih zunanjih dejavnikov v krajevni skupnosti, organizacijah in strokovnih ustanovah.

Vodstvo šole in samoupravni organi so se zavzeli za to, da ustvarijo na šoli ustrezne pogoje za CB.

Oddelka imata svojo učilnico za pouk, ki je normalno opremljena. V drugi polovici dneva pa bivajo učenci v drugem prostoru, ki je

opremljen za bivanje in učenje. Ima klubske mizice in stolčke, stensko uro, panoje za likovno izražanje učencev, zavese in cvetje, diaprojektor, gramofon, televizor, radijski aparat. En del učilnice je urejen kot igralni kotiček. Na tleh sta razgrnjeni svetli preprogi, na katerih se otroci igrajo. Urejena sta dva kotička: za deklice in dečke. Deklice imajo na voljo punčke, vozičke, gospodinjske igrače, dečki pa avtomobile in druga vozila, velike lesene kocke in družabne igre. Vsem so lego kocke neizčrpen vir konstrukcij. Nabavili smo tudi pribor za šivanje in vezenje in majhen lutkovni oder z lutkami. Otrok, ki konča svoje dolžnosti, lahko odide v kotiček in se tiho igra po svoji zamisli in razpoloženju.

Oba oddelka pa lahko izkoristita še klubiški prostor, ki smo ga uredili v podpriljubju, ker drugje ni bilo prostora. Soba ima tudi manjši oder za prireditve. Deluje zelo domače in učenci se v njem radi zadržujejo, zlasti če želijo šahirati ali kaj brati.

Sola ima zunaj igrišče in zelenico, kjer imajo učenci ob lepem in toplem vremenu dovolj možnosti za razgibanje.

Pri organizaciji prostega časa pa izkoristimo tudi lutkovno gledališče, kinematografske predstave in druge ustanove.

Brez materialne in moralne podpore šole kot celote tudi najboljši učitelji v CB ne morejo uspeti, ampak se vrtijo v začaranem krogu.

V začetku leta smo zbrali stare učence v CB. Razložili smo jim dnevni red, pokazali smo jim prostore, inventar, jedilnico, kuhinjo in zunanje naprave. Seznanili smo jih z delovnim načrtom, z dolžnostmi obeh učiteljev, učencev, pa tudi z njihovimi nalogami, ki jih imajo potem, ko se vrnejo otroci domov. S starši imamo redke stike, prav posebno pa s tistimi, ki imajo vzgojno težavno otroke. Poskušamo, da bi vzbudili njihovo zaupanje in da bi skupno pomagali otrokom. Veliko vlogo imata pri tem terenska socialna in šolska pedagoška služba.

Poglaviten subjektivni dejavnik pri delu CB je najtesnejša povezanost med obeh učiteljema, ki mora biti teamska.

Moje učenje so ob koncu leta testirali s testom znanja iz treh glavnih predmetov. Ko so se jeseni vrnili v šolo, smo jih ponovno preizkusili z istim testom.

Ugotovili smo velik dejavnik pozabljanja. Socialna sestava oddelka je težavna, saj več kot polovica učencev živi v neurejenih družinskih razmerah, ki vplivajo tudi na njihov umski razvoj in celotno osebnost.

Glede na te indikatorje sva s kolegico in ob pomoči šolskega pedagoga naredili letni vzgojni načrt, ki obsega pouk, samostojno delo učencev, vsebino in oblike prostega časa in posebne vzgojne naloge.

Ker dela šola v dveh izmenah, se tudi delo v CB tedensko izmenjuje. Kadar imajo učenci pouk popoldne, je na primer naslednji dnevni red: ob 7. uri prihajajo v šolo, kjer jih sprejme dežurni učitelj. Ko odložijo garderobo, zajtrkujejo, popravijo jedilnico in odidejo v bivalni prostor. Ker so v CB že drugo leto, so si pridobili osnovne življenjske navade, ki jih le razvijamo, posebnih težav pa z njimi nimamo več.

Ob 8. uri pride k njim učitelj — vodja oddelka CB. Prične se učenje, ki traja z vmesnimi odmori do 11. ure. Za učence II. razreda bi moral biti odmor vsaj 30 minut. Ker pa zaradi pouka to ni mogoče, se ravno po šolskem zvoncev, vmes pa so krajši rekreativski odmori. Ob 11. uri do kosila imajo prosti čas za razvedrilo in razgibanje. Tudi pred kosilom se umirijo. Po kosilu 30 minut počivajo na ležalniki, potem se spet nekoliko razgibajo in odidejo k pouku.

V naslednjem tednu pa je nasprotje

V Litiji uživa zdaj svoj učiteljski pokoj, a je še vedno neutrudn v svoj drugi dejavnosti — v novinarski in publicistični, ki je v veliki meri tudi kulturna. Prav ta dvojnost dela je značilna za sedemdesetletnika Jožeta Župančiča, rojenega 18. februarja 1906 v Novem mestu. V sebi je pač združeval ljubezen do prosvetnega dela, zlasti z mladino, vselej pa so ga razvneli dogodki v bližnjem in širšem okolju, tako sodobni kakor oni v preteklosti. Zapažen zanimivost nikoli ni maral ohranjati zase. Tisočim ljudem jih je razkrival v tisku in jih navedel v delavski. Takšna lepa, nesebična strast je tudi njemu samemu bogatila smisel življenja.

Župančič je po maturi na ljubljanskem učiteljskem 1. 1919 poučeval v Škofji Loki in v Poljanah, od koder je 1. 1924 prišel v Litijo in se tu uveljavil kot eden najprizadevnejših kulturnih aktivistov Zasavja. Odkrila dogajanja iz preteklosti in sedanjosti je skrbno dokumentirana priročeval v časopisih, brošurah in revijah. Od leta 1916 je bilo teh njegovih člankov gotovo več tisoč. S teksti je zalagal vse do danes kar 70 različnih tiskov. Posebno pozornost je posvečal slovenskim kulturnim usvajalcem. Uveljavil se je tudi kot zgodovinar. Raziskovalce dogodkov v NOV zlasti v Zasavju. Sicer pa je njeno delo prebilo v Varvarinu v Srbiji, kamor ga je z ženo — učiteljico in obema otrokoma deponiral nacistični okupator. Od tam je prinesel s seboj množico zapisa folklornega in drugega gradiva.

Mnogo je delovnih torišč, na katera je naš ljubitelj uspešno posegal. Kot dolgoletni predsednik okrajnega učiteljskega društva v Litiji je pripravil vrsto množičnih učiteljskih zborovanj z več okrajnimi društvi skupaj in jim predsedoval. Bil je član banovinskega vodstva učiteljske organizacije in glavnega odbora JUU v Beogradu. Načeloval je novinarski sekciji te organizacije in v njenem okviru ustanovil ekskurzijski odsek. Učiteljskemu pevskemu zboru z dirigentom Srečkom Kumarjem je bil na gostovanjih večkrat sporni maršal, tudi v CSSR. Delavci je bil v odboru Madžinske matice. Udeleževal se je pedagoških kongresov tudi v tujini. Z delom, težnjami in bojem učiteljskega naprednega šolstva je seznanjal našo široko javnost v časopisih in revijah.

Tovariš Jože je z ljubeznijo odkrival zanimivosti iz naše zgodovine, tako tudi o naših kulturnih in prosvetnih delavcih v preteklosti. Sodeloval je o rojakih iz Litije okolici. Tu je sicer do našega prvega znanstvenika Matije Hvaleta (Quatle), rojaka iz Vač, ki je 1. 1900 bil rektor univerze na Dunaju. Pozoren je bil tudi na Matevža Ravnikarja, ki je bil učitelj Francetu Prešernu, pa tudi nekaj spominov na tega kot diaka je našel pozabe. Pisal je o Davčinu Hrovniku, ki je kot profesor v Rusiji Levstikovskega »Martina Krpana« prevedel v ruščino in sestavil rusko-slovenski slovar. Osvežil je spomin na oba brata profesorja Josipa in Franca Marne. Napisal je tekst k brošuri o Franu Levstiku s skladnima Emilja Adamčiča, svojega dobrega prijatelja.

Naš ugledni slavjenec je že pred vojno zvesto spremljal in populariziral delo slovenskih književnikov in drugih kulturnikov, pri čemer je bil še posebej pozoren do svojih poklicnih kolegov. V njegovih objavljenih zapisih so se zvrstili Slavko Grum, Miran Jarc, Cvetko Golar, Jože Pahor, Josip Ribičič, Marija Kmetova, Ilija Vasko, Vida Taufer, Oskar Hudales, Branka Jurec, Lojze Županc, Neža Maurer, Janko Orožen, Vlado Novak, Fran Roš, Stane Terčak, Srečko Kumar, Josip Wester, Engelbert Gangl, Milan Pertot in še mnogo. V predvojnem našem rodu je priobčil pomembne intervjuje z Vladimir Levstikom, Finžgarjem, Meškom in drugimi.

Po osvoboditvi Srbije 1. 1944 je za decu slovenskih izgnancev napisal spevoigr, ki je počela pohvalo gostiteljev Srbov. Kmalu se je preselil v Beograd, kjer je bil urednik in upravnik slovenskega tednika Domovine do povratka v Slovenijo. Del svojih prenamitljivih spominov na medvojna doživetja je priobčil v knjigi »Slovenski izgnanci v Srbiji 1941—1945«.

Spei doma je pri Državnih založbi Slovenije v Ljubljani urejeval Naš tisk in Slovenski tisk ter skupaj z Igom Gruškom Vestnik ministristva za prosveto. Uredil je tri letnike »Prosvetnega kolektarja«. Ob razstavi o šolstvu 1. 1948 v Ljubljani je napisal knjigo »Borba slovenskih ljudskih množic za svobodno šolo«. Tu zbra-

no gradivo je obogatilo Slovenski šolski muzej v Ljubljani. Potem je Župančič do svoje upokojitve poučeval na nižji gimnaziji v Litiji. Njegovo priljubljenost ne le med odraslimi, ampak tudi pri mladini, izpričuje dejstvo, da ga je Odr mladih v Litiji izvolili za svojega častnega člana. Še danes nadaljuje s prireditvami v mnogih naših listih, tudi v Prosvetnem delavcu in pri RTV.

Z ljubljantom sva se sprijateljila v pedagoškem tečaju po prvi vojni 1. 1919 v Ljubljani. Družila sva se pri delu stanovske organizacije za napredek šolstva, za demokracijo našega javnega življenja in za uveljavljanje prosvetnih delavcev. Vojni čas sva preživela v dveh bližnjih krajih osrednje Srbije. Dostikrat sva tam skupaj kovala načrte za našo lepšo bodočnost po zmagi osvobodilnega boja, ki sva mu z ljubeznijo služila. Zadnje mesece pred povratkom domov sva preživela v Beogradu.

Našega tovariša Jožeta je vselej odlikovala vedrina, ki je bila odsev odprtega značaja in mehkorskega bistva. Tudi kar bridkega je v življenju znal prebrskati z notranjo močjo, ki jo človeku daje optimizem z vero in neopremagljivost vsega dobrega in pravičnega. Vedrino je razdal tudi okoli in je še posebej s svojim duhovitim humorjem bil vselej in povsod drag in ljub. Toplo povezanost z njim so ob jubileju izpričali spoštovanci z voščili in darili, niso pa ga pozabili niti preizkušeni prijatelji v Srbiji.

Slavljenicu Jožetu Župančiču želimo, da bi ob utrjenem zdravju še mnogo prijaznih let uspešno nadaljeval z delom, čeprav si je že zaslužil pravico do odhida. Toda samo delo mu je vedno pomenjalo življenje in zato ga to še čaka ob načrtih, ki si jih še postavlja. Pri tem ga bo ogorevala hvalnost občestva, kateremu prizadevno, nesebično služi že več kakor pol stoletja.

Frán Roš

Darilo

Žene so praznovale 8. marec — doma v družini ali pa v podjetju — tudi v šolah smo ga praznovali različno. Še dva meseca pred praznikom smo zbrali v mojem razredu denar za mamice, da bi jih razveselili. V razredu ni bilo nikogar, ki ne bi z veseljem mislil na ta praznik. Za vse učence sara naročila isto darilo — knjige, ki smo jih skrbno zavili. Povezali smo jih s trakom, in ker bi Metka rada še kaj dodala, smo se odločili za matice.

Tudi čestitko smo morali pripraviti. Darja me je vprašala: »Kaj bomo napisali mamicam?« Odgovorila sem ji: »Nič.« Zavezali smo rdečo pentljo in zapisali: »Mamici!«. Darila so bila ogotova in spravila sem jih v omaro.

Prišla je nedelja in že po kosilu smo se z učenci zbrali v razredu. Pripravili smo mize in v skledo položili pecivo. Vsak otrok je vzel svoje darilo v roke in tako smo nestrpno čakali mamice. Prišle so. Bile so presenečene, ko so zagledale otroke z darili. Po nagovoru so otroci čestitali materam. Marsikateri materi so se zasoizle oči, ko je sprejela darilo in ga pogledala. Vedele so, da si bodo ob prebiranju lepe slovenske besede krajšale ure težkega dela. To so bile večinoma same kmečke žene!

Otroci so bili presrečni, da so tako razveselili svoje mame. Veselili so se z njimi. Vedeli so, da so darila sami pripravili in da bodo tudi oni z veseljem prebirali »mamino« knjigo.

Prepričana sem, da se bo s takimi darili slovenska beseda še bolj širila in z njo lep besedni zaklad.

Tilika Kreft

Kako pa je z učenci, ki v določenem času ne morejo dokončati naloge? To se redko zgodi, ker so le-te diferencirane po dolžini in težavnosti. Če pa se kdaj, mora pisati še potem, ko se drugi že igrajo. V skrajnem primeru pa gre v šolo tudi, če naloga ni dokončana. Zelo močna motivacija za pospešeno in skrbno delo je igranje v kotičku.

Učence navajamo na to, da si sami preverjajo naloge in naučenno znanje. S tem se učitelj razbremeni in se lahko posveča najslabšim učencem.

Preti pa lahko nevarnost, da učitelj preveč pomaga. Učenci se tega navadijo in pri pouku ne pazijo, ker se zanašajo na dodatno razlago in pomoč. Tega se zavedamo in varujemo.

Ob sobotah jim ne dajemo nalog, zato pa imajo poseben delovni in rekreativni program: pospravljajo jedilnico in bivalnico, urejajo igralni kotiček, čistijo igrače, brišejo prav in dekorirajo prostor. Večkrat odidejo na daljši sprehod ali pa obiščejo kako predstavo. Tedaj najlažje izkoristimo prilžnost za vzgajanje socialnih in kulturnih navad (na vožnji, pri predstavah, v prometu itd.).

Oblika celodnevne šole pomeni višjo stopnjo v organizaciji vzgojnoizobraževalnega dela in lahko ve prispeva k oblikovanju otrokove osebnosti kakor poldnevni pouk.

Priredila: Tončka Metelko

Mira Botinčan, učiteljica II. r. na osnovni šoli Špansko v Zagrebu

NA ROB KRANJSKI KONFERENCI DIJAKOV-SAMOUUPRAVLJAVCEV

V soboto, 11. aprila, so se zbrali v Kranju srednješolci. Obravnavali so dijaško samoupravljanje v srednjih šolah.

Bila je to žalostna konferenca. Začeli so skoro s pol urno zamudo. Do 11. ure so imeli kar dva odmor. Referenti in diskutanti so opisovali z različnimi političnimi jeziki razmere, v katerih živijo, niso pa si upali reči bobu — bob. Zdržala sem do drugega odmor, potem sem pogledala. Iz

JAKOB MEŠKO

Nedolgo za tem, ko je začel uživati v svoji življenjski jeseni, je Jakob Meško prejel žalostno vest: življenje učitelja in psihologa Jakoba Meška. Pokopali smo ga pretekli mesec v Ljubljani.

V spominu nam bo ostal njegov originalen, živ, nepozaben lik, njegova človeška podoba: odprt, vprašujoč in veder pogled ter značilen, dobrodošen nasmeh. Za to podobo je stal nenavadno čustven, tople in neposreden, do večine ljudi dobrohoten in dobrodošen. Živel je z idealizirano predstavo o dobrih ljudeh in ni čudno, da ga je večkrat stisnila bolečina razočaranja. A tega ni čutil med otroki. Otroški živ-zav, smeh in govorica, otroški pogled, vse, kar je otroškega, ga je privlačilo in ga napravlilo srečnega. Svojo službo je začel med otroki in jo med otroki tudi končal. Vse drugo so bile stranske poti in slepe ulice, s katerih ga je zanesljiv občutek vrnil na glavno pot, k delu z otroki. Rad je pripovedoval, kako srečen je bil, kadar je z otroki zapel domačo pesem. Srečen je bil, ko je v otroških srcih začutil sadove svojega očetovskega in vzgojiteljskega srca.

Ce je treba pokojnega Jakoba Meška še kako drugače označiti kot s tem, da je bil izredno širok in tople človek, potem moramo najprej reči, da je bil učitelj. Bil je učitelj z dušo in telesom. Svojevrsta polica, ki je bil opazljiva pred vojno, tudi kasneje ni skrival in ga ne bi mogel skriti, tudi če bi hotel. Sorazmerno kasno se je odločil, da bo študiral psihologijo in jo je tudi končal kot eden prvih slovenskih povojnih psihologov. A tudi kot psiholog je v bistvu ostal učitelj. Njegova mehkoba, očetovska in učiteljska duša je trpela, če je otrok pri preizkusu dosegel nižji rezultat, kot je bilo pričakovano. Njegov učiteljski čutil, da bi otroku pomagal, se je upiral strogim kriterijem psihometričnih meritev; ni se mogel spriznati s hladno matematično psihometrično ocenjevanje, kar je bilo za očetovstvo človeka. V svojih dobrih in včasih ni mogel vzdržati, da ne bi otroku položil odgovora na jezik. Bilo je splošno znano, da so rezultati njegovih testiranj za nekaj točk višji, kot bi smeli biti. Tu je Meško učitelj odtrnil v ozadije Meška-psihologa.

Kot psiholog ni opravil velikih del. Skromno se je držal svojega delovnega prostora. A tu je bil pripravljen vsakomur dati in pokazati, kar je imel. Pri delu se ni mogel na nikogar opreti, ker je povsod oral ledino. Prvi je začel delati v poklicni posvečevalnici, po vrnitvi v šolo pa je kot prvi v Sloveniji začel opravljati delo šolskega psihologa v posebnih osnovnih šolah, če že ne med vsemi šolami. Premagoval je težave, ki jih imajo pionirji in ustanovitelji novih dejavnosti. Prevajal in prilagajal je teste, a tega ni obelal na veliki zvon; teste si je prevedel in priredil zase ter si sam izdelal tudi vse potrebne pripomočke. To njegovo delo je malo znano in zanj vedo le posamezniki, ki so pri pokojnem kolegu iskali nasvete in pomoč. Jakob Meško je bil vesel prijatelj, s katerim je lahko pokramljali; očetovsko je dal nasvete in posredoval svoje izkušnje.

Spomin na človeka in njegovo pionirsko delo nam bo ostal. Se bolj pa bodo živeli drobci, ki jih je učiteljevo dobro srce zaneslo v srca svojih učencev. Ti bodo nevidno kalili, rasli in dajali nove sadove.

ZORAN JELENC

dvorane me je vrgel stavek nekega mladinskega mentorja: »Zivite v odličnih pogojih. Morate biti hvaležni.« Priznam, da sem misel iztrgala. Pred tem je govoril o tistih, ki so dali življenje med vojno, primerjal je, brez številk seveda, nekdanje in sedanje boljše razmere itd. in je izvajanje pač tako zaključil. Vseeno je bila moja prosta sobota pokvarjena... Tako čudno znana mi je ta misel o hvaležnosti, ki mladega človeka ohromi, potlači, pasivizira. Saj. Nič kolikokrat so jo izrekli nad menoj in mojo generacijo pred vojno in med vojno. Morda niso hoteli, a so nas z njo poniževali. Niso nam dovolile akcije zaradi neugodja, ki smo ga občutili. Niso. Zahtevali so le pridnost, poslušnost, spoštovanje. Nismo smeli niti pogumno misliti, saj smo morali biti predvsem hvaležni...

Težko se je pogovarjati o tako postavljenih maksimah. Hvaležnost je prav gotovo iz kategorije vrednot, a v politični akciji ni sprejemljiva, če je tako uporabljena, kot je bila v Kranju. Kdor je odkril smisel življenja, je hvaležen staršem za vrednoto življenja, hvaležen tistemu, ki mu je rešil življenje in pri tem morda tvegal celo svojega. Pa še do take presoje je za vsakega mladega človeka dolga in zahtevna pot. Nisem filozof, zato se v to ne upam podrobno spuščati. Bilo bi potrebno, da to opravijo naši etiki, saj je jasno, da je misel o hvaležnosti na sploh še vedno prisotna v naši pedagoški praksi.

Kranjski dijaki se zavedajo, da izvirna pravica do samoupravljanja iz njihovega dela — iz učenja. Na konferenci pa nismo slišali podatkov o učnih uspehih, čeprav je po naravi stvari to temeljna materija za pogovor o samoupravljanju. Moralo bi jim biti jasno, koliko so in koliko niso uspešni pri tej osnovni zaposlitvi. Nato bi morala slediti analiza vzrokov za uspeh in neuspeh. Sklepi bi se ponudili sami: to je dobro, razvijali bomo naprej, to je slabo, proti temu bomo ukrenili to in to.

Dijaki seveda nimajo podatkov o tem. Toda imajo mentorje, ki bi jih morali oskrbeti s temi podatki.

Le kdo je rekel kranjskim dijakom, da bi se mentorji bolj ukvarjali z njimi, če bi bili za to svoje delo bolj stimulirani? Če so mislili na družbeno življenje, imajo prav, če so mislili na denar, mislim, da nimajo prav. Učitelji morajo biti predvsem vzgojitelji. Podajanje učne snovi je le zelo konkretna oblika kontaktiranja, ki se mu dijaki in učitelji prostovoljno podrejo. Ob tem pa so tu še kako pomembni človeški odnosi in njihova nega, ki je neizmerljiva in — hvalabogu — neplačljiva.

Kranjski dijaki v svoji samoupravi ne vidijo varnosti. Kako le? Saj izražajo »nehvaležnost« ob dobrih pogojih, v katerih živijo. Biti nehvaležen pa je grdo, slabo, obojano vredno. Ti presneti mulci in mulčnice, le kaj jih tako vztrajno žene v tako negativno čustvovanje? Le zakaj nekako samoumevno pričakujejo možnost soodločanja? Morda pa zato, ker vedo, da se morajo naučiti prevzemati odgovornost, ki jo bodo jutri morali uporabljati v praksi, pa jih je strah, da tega ne bodo znali in zmogli. Bradati in dolgaslasi, mini in maxi, čipkasti in nalašč površni vztrajajo in prosijo, da bi bili lahko hvaležni za ponos, za delovne navade, za ostro presojo, za odkrito in jasno izraženo misel.

Ponosni Kranj na čvrsti skali je ta dan čemel pod čadastim nebom. Hudičev Boršt na Stolu se mi je zdel zdaj madež na jasni belini zdaj strnjena četa, ki ve, kaj hoče, in bo to tudi dosegla. Dim iz tovarn, tam v Stražišču, ni mogel zakriti, da stojimo drug

ob drugem, da hočemo vsi isto, le težko se sporazumevamo. Tudi v kranjskih srednjih šolah ni dima brez ognja...

Joža Zagorc

Prpriave na dan prosvetnih delavcev

Prosvetni delavci soboške občine se že pripravljajo na svoj vsakoletni praznik. Predvidevajo, da bo dan prosvetnih delavcev soboške občine 30. maj.

Učitelji predlagajo, kakšna naj bo vsebina tega dne: zopet bi si radi ogledali kakšno gledališko predstavo, poslušali oktet slovenskih pevcev in se srečali na skupnem kosilu. Razmišljajo tudi o nagradah za najbolj prizadevne prosvetarje.

T. Kreft

Kje bomo letovali

Iz republiškega odbora Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije smo dobili obvestilo, da bodo prosvetni delavci tudi letos lahko prijetno preživeli svoje počitnice v domovih turistične organizacije za rekreacijo, izletništvo in letovanje delavcev v »ALPE-ADRIA«. Objavljamo domove in cenik za letovanja:

	I. VII.—31. VIII.	II. VIII.	III.
Hotel A-A Kranjska gora	56	51, 49	46
Penzion »Pri mlinu«, Kranjska gora			40, 38
Penzion »Gorenjka«, Planica		40	37, 35
Hotel AA-Radovljica	48	43	40
Planinski dom Mežakija			38, 36, 34
Penzion A-A Soča			36, 34
Planinski dom Kurešček		49	47, 45
Hotel »Vojko« Portorož			37, 35
Penzion A-A Savudrija			34, 32
»Zlatorog« Umag			34, 32
Penzion A-A Poreč	50, 46	47, 45, 44	
Penzion A-A Oštro		45, 43	
Penzion A-A Crikvenica		42, 40, 42	39, 37
Hotel A-A Seice	46	47, 45, 44	44, 42
Hotel »Bor« Rab	46	47, 45, 44	44, 42
Penzion A-A Vodiče	50, 45	47, 45, 43	

Solskim skupnam nudimo v predsezoni in po sezoni 20 % popusta; za otroke do 3 let se plača v obmorskih hotelih oziroma penzionih in v hotelu »Alpe-Adria« v Kranjski gori 10 din na ležišče skupaj s štari; v vseh ostalih pa 6 din ter 50 % cene hrane za vsak dan;

za otroke od 3—7 let se plača za vsak dan celotni penzion zmanjšan za 30 %.

Vse druge informacije dobite v recepciji »Alpe-Adria«, Ljubljana, Masarykova 14, kjer sprejemajo tudi prijave za letovanje.

Tovarna je opremila šolsko delavnico

Pionirji osnovne šole Lovrenc na Pohorju so bili pred kratkim deležni izredne pozornosti in presenečenja. K njim so prišli zastopniki Mariborske livarne in njihovega Elektrostrojnega kluba, kateremu načeluje tov. Fabjan, ter si ogledali prostore, v katerih so imeli svojo ročnodelsko delavnico. Ker je bila neprimerno opremljena, so se odločili Lovrencanom pomagati. Do potankosti so jo premerili in izdelali načrt za povsem novo ureditev. Odpeljali so tudi vse že izrabljene stroje in jih v svojih delavnicah popravili.

V delavnici so morali na novo urediti instalacije in vse potrebne priključke. Medtem so nabavili več novih strojev, izdelali postavke, delovne mize in naprave za hrambo orodja. Pri teh delih je sodelovalo okrog 100 delavcev Livarne, ki so opravili nad 1000 prostovoljnih ur. Ko je bilo vse nared, so pripeljali vso opremo, ki je je bilo za dober kamion, in jo razkrmili v prenovljen prostor. Otrkomek so kar žarela lica, ko so pomagali prinašati dragocene stroje in vsemogoče naprave, ki jih doslej še videli niso. Tako

imajo sedaj tri velike delovne mize s primeži za kovinsko obdelavo ter posebni strojni del za lesno obdelavo. Ta pa obsega univerzalni lesno obdelovalni stroj, stružnico za les, cirkularno in skobelni stroj. Na vseh stenah pa so še velike plošče z najrazličnejšim orodjem in merilnimi pripomočki. Vrednost teh naprav in orodja presega 20.000 din, če pa pridamo še vloženo delo, je še enkrat tolikšna.

Na otvoritvi, ki so se je udeležili zastopniki tovarne in predstavnik lovrenških organizacij, niso našli dovolj besed globoke hvaležnosti za to bogato darilo. To pa je tudi zgleden primer sodelovanja in uvidevnosti gospodarske organizacije pri pomoči šolski ustanovi.

Kupili so počitniški dom

Živahna sindikalna dejavnost na mariborskem območju

Na mariborskem območju deluje kar 68 sindikalnih organizacij sindikata delavcev družbenih dejavnosti. V teh dneh prirejajo delovne zbore, na katerih obravnavajo opravljeno delo in načrte za prihodnje obdobje. V ta namen jim je izdelal občinski odbor priporočilo, ki obravnava delovni načrt in stališča občinskega odbora, program nalog republiškega odbora ter načrt lastnega dela za naslednje obdobje.

Na delovnih zbore bodo sindikalne organizacije sprejele še pravila in zlasti obravnavale spremembe samoupravnih aktov v delovnih skupnostih. Posebno pozornost bodo posvetili napotkom pododbora za šolstvo, ki zanjemo nadaljnji razvoj samoupravljanja v šolstvu, ustvarjajo sodelovanje s slehernega prosvetnega delavca ter samoupravljanje znotraj delovnih skupnosti, dopolnitve samoupravnih aktov, do-

govarjanje med šolami, spremljanje dela TIS, oddih in rekreacijo članstva ter delo kluba prosvetnih delavcev v Mariboru.

Prosvetni delavci mariborske občine so namreč z odstopom 1 % osebnih dohodkov v minulem letu zbrali okrog 350.000 din za nakup lastnega počitniškega doma v Vr-sarju ob morju. Tam snujejo lasten rekreacijski center, ki bo omogočil v času počitnic poceni letovanje učiteljem in njihovim družinam. Za ureditev in usposobitev doma so že imenovali posebno gospodarsko komisijo, ki je že začela zbirati prijave za letovanje.

Nadaljnja naloga sindikatov šol v tem obdobju je priprava DNEVA PROSVETNIH DELAVCEV mariborske občine, ki bo 6. junija letos. Osnovni moto te manifestacije bo: 25 let nove šole. Poudariti želijo zlasti še lik oziroma kodeks prosvetnega delavca v naši socialistični družbi. Tokrat bodo tudi podelili prvi občinske nagrade Gustava Šiliha. Prejeli naj bi jih tisti skromni in ozorovalni prosvetni delavci, ki so se v povojnih letih zlasti odlikovali pri delu v razredu, šolskem kolektivu in kraju službovanja. O izboru bo dokončno odločala TIS in prosvetno pedagoška služba. Nagrade po 2.000 din naj bi dobilo 30 prosvetnih delavcev. Tisti prosvetni delavci, ki pa so se še prav posebno odlikovali na družbeno političnem področju, pa bi naj ob 25-letnici osvoboditve prejeli še posebna državna odlikovanja. Tudi te predloge zbirajo šole in sindikat.

Rudi Verdonik — šesdesetletnik

Kakor sta Edi in Branka Verdonikova-Razbergerjeva umetnika odrske besede, lahko rečemo, da je brat in sva imenovan gledališki igralcev, tovariš RUDI VERDONIK modni ustvarjalec in umetnik v svoji oblačilni stroki, ki se je bil posvetil že od leta 1935 dalje. Izpopolnjeval se je v svoji krojaški stroki v Hannoveru na mednarodni krojni šoli, na znameniti modni šoli v Münchnu ter na Dunaju. Med narodnoosvobodilno borbo je odšel v svoj rodni obmojni kraj Gaj (prej Sv. Križ) na Kobanskem, kjer se je bil rodil 30. marca 1918. leta. V najtežjih okoliščinah je opravljal doma obsevalno službo, aktivno je sodeloval pri ustanovitvi Osvobodilne fronte v flegail in je še po osvoboditvi, ko je bil dragocen vsak zanesljiv aktivist, delal kot tajnik in finančni referent na domači občini.

Od 1. 1945, ko je bil imenovan za strokovnega učitelja na oblačilni šoli in 1. 1951 za ravnatelja novo ustanovljene mojstrske in pozneje modno modelarske šole oblačilne stroke, edine v državi, pa do svoje upokojitve 1. 1968, je v tej funkciji opravljal posle tudi kot vodja oddelka za višje kvalificirane oblačilne strokovnjake na šolskem centru za oblačilno in frizersko stroko v Mariboru, z velikim čutom odgovornosti in z neprekosljavno strokovnostjo kot predavatelj glavnega predmeta — strokovnega risanja in modnega kreiranja. Še danes je na šoli nenadomestljivo potreben, razen tega pa se mu prav nič ne pozna šest križev. Zet petnajst let urejuje tudi na njegovo iniciativo izhajajoči Modni list, ki je razširjen po vsej državi in velja kot eden najboljših strokovnih listov oblačilne stroke pri nas.

Nastanek, obstoj, razvoj in rast mojstrske šole v Mariboru so v resnici tesno povezani z imenom Rudija Verdonika. Od njenih skromnih začetkov, ko je ves strojni in drugi inventar svoje divde zasebne delavnice dal šoli, in do danes, ko je iz nekajmesne šole nastala enoletna in morda v kratkem celo dvoletna šola z močno tradicijo, je izobrazila in vzgojila nad tisoč krojaških mojstrov, šivilj in modnih modelarjev iz vse države. Dala je našim državljanom in privatnim podjetjem najboljše strokovnjake, od katerih se mnogi uveljavljajo tudi v inozemstvu, ki vsako leto povprečno po strokovnjakovih iz te šole. Vendar velika večina v svoji lasti domovini pomaga dvigati standard kulturnega oblačila. Poleg dela v šoli sami opravljajo Rudi Verdonik svoje poslanstvo tudi po skoraj vseh večjih sredstvih Slovenije, vedno znova pa ga kličejo tudi v Varazdin, Koprivnico, Rijeko, Opatovo, Zadar, kjer vodi tečaje za krojaške mojstre in mojstrice.

Brez pretiravanja lahko rečemo, da nosi ob svojih prizadevanjih starih in mlajših sodelavcev glavni delež uspehov mojstrske šole in pri njej predku oblačilstva pri nas naš ljubljani Rudi Verdonik, ki mu žele sočlani, učenci, tovariši in prijatelji še mnogo zdravih in plodnih let.

Kopriva

Likovna razstava v Trebnjem

Razstavlja sta Polde Mihelič iz Litije in Pero Mandić iz Sanskega mosta

Od 21. do 31. marca je bila v avli osnovne šole v Trebnjem razstava Polde Miheliča iz Litije in Pera Mandića iz Sanskega mostu.

Ob razstavi je izšel tudi katalog, ki nam predstavlja oba likovnika. O Peru Mandiću nam piše likovni kritik Vladimir Maleković, Polde Miheliča pa nam predstavlja umetnostni zgodovinar in likovni kritik Mirko Juteršek. Povedati je treba, da so razstavo omogočili poleg sklada SRS za pospeševanje kulturnih dejavnosti, občinske skupščine in osnovne šole v Trebnjem še ne-

kateri gospodarske organizacije Dolenjske. Vsekakor pohvalno in posnemanja vredno.

Polde Mihelič, predmetni učitelj likovnega pouka iz Litije, slika že vrsto let. Imel je že samostojni razstavi v Kamniku in Kranju ter sodeloval na razstavah v Kamniku, Kranju, Trbovljah, Litiji, Kostanjevici, v Trebnjem in na Mirni. Udeležil pa se je tudi I. in II. taborskega srečanja slovenskih likovnih samorastnikov v Trebnjem 1968. in 1969. Razstavlja 13 del, ki so po tematski sorodna, saj prikazujejo naše domače kmečko območje in njene ljudi.

Drugi ustvarjalec je mlajši po letih in slikarskih izkušnjah, pa vendar se nam pokaže v nekaterih slikah kot dober poznavalec zgodovinske, folklorne in eksotične tematike. Predstavlja nam

svet Bosne z vsemi njenimi običaji, ki jih slika nekeje z večjo, drugje pa z manjšo močjo ustvarjalca.

Pero Mandić iz Sanskega mostu je samostojno razstavljal v Sarajevu in Sanskem mostu. Sodeloval je na mnogih razstavah doma in na tujem. Udeležil se je tudi II. taborskega srečanja slovenskih likovnih samorastnikov v Trebnjem 1969. Tokrat razstavlja 21 del.

Razstava v Trebnjem je bila pravi kulturni dogodek Dolenjske na prvi pomladni dan. Prikazala pa nam je, da je tudi v manjšem kraju možno organizirati kulturne prireditve, o katerih gre glas daleč. Prav zaradi tega velja pohvaliti vse tiste kulturne in družbene delavce, ki so si prizadevali, da je razstava postala resnično doživetje.

Miloš Djukić

14-dnevno bivanje jugoslovanskih prosvetnih delavcev v ČSSR

Sindikata za izobraževanje in znanost ČSSR je predlagal Centralnemu odboru sindikata delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije izmenjavo skupin prosvetnih delavcev. Izmenjava naj bi imela deloma študijski, povečini pa turistični značaj. Organizacijo izmenjave je prevzel Biro za radniški turizem »Globus«, ki je izdelal tudi program bivanja jugoslovanskih prosvetnih delavcev na Češkem. Skupine bi lahko odšle na potovanje 1. julija, 15. julija in 1. avgusta.

1. dan:
Beograd
— Odbor v Palic ob 06.00 uri.
Palic
— Prihod okrog 10.00; krajši oddih, kosilo.
— Odbor v Budimpešti ob 10.00 uri.
Budimpešta
— Prihod okrog 17.00 ure; krajši oddih.
— Odbor v Bratislavo okrog 18.00 ure.
Bratislava
— Prihod okrog 20.30 ure, večerja in prenočitev.

2. dan:
Bratislava
— Zajtrk. Ogled gradu in znamenitosti.
— Kosilo. Odbor v Brno ob 13.00 uri.
Brno
— Prihod ob 15.00 uri.
— Odbor v Antropološkega muzeja in šole.
— Večerja in prenočitev.

3. dan:
Brno
— Zajtrk. Odbor v Prago okrog 8.00 ure.
Praga
— Prihod okrog 12.00 ure.
— Kosilo in nastanitev v hotelu.
— Ogled Hradčana od 15. do 17.00 ure.
— Večerja, kulturni program, prenočitev.

4. dan:
Praga
— Zajtrk. Po zajtrku ogled gradu in znamenitosti, obisk ene od prosvetnih institucij.
— Kosilo ob 12.00 uri.
— Odbor v Karlovi (mesto — grad) ob 13.00 uri.
Karlovi
— Prihod ob 14.00 uri. Ogled mesta.
— Odbor v Marijanske lazni ob 13.00 uri.
M. Lazni
— Prihod okrog 20.00 ure. Večerja in prenočitev.

5.—12. dan:
M. Lazni
— Penzion in oddih (med tem izleti v Karlove Vari, Heb in Plzen).

13. dan:
M. Lazni
— Zajtrk. Po zajtrku odbor v Prago.
Praga
— Prihod okrog 11.00 ure. Kosilo, popoldne prosto, večerja in prenočitev.

14. dan:
Praga
— Zajtrk. Odbor v Bratislavo ob 7.00 uri.
Bratislava
— Odbor okrog 12.00 ure. Kosilo, prosto.
— Večerja in prenočitev.

15. dan:
Bratislava
— Zajtrk ob 6.00 uri.
— Odbor v Beograd ob 7.00 uri.
Budimpešta
— Prihod okrog 9.30 ure. Krajši oddih.
Palic
— Prihod okrog 13.00 ure. Kosilo, krajši oddih.
— Odbor v Beograd ob 14.30 uri.
Beograd
— Prihod okrog 17.00 ure.

Cena aranžmaja s prevozom je 950 din za osebo. Vanjo je vračunan prevoz na relaciji Beograd — M. Lazni in nazaj — po programu; 14. polni penzionov v ČSSR po programu; vstopnice za razne obiske, ki so predvideni v programu; dve kosili na Palicu; izleti v programu; vodniške usluge in stroški za organizacijo. Opomba: Program je izdelan za 30—32 oseb. »Globus« zagotavlja zbiranje v znesku 900.— Kr v vrednosti 165.— din; ta cena ni vračunana v ceno aranžmaja.

Beograd 3. 2. 1970
»Globus« Biro za radniški turizem inostrano odelenje
Kralja Milutina 66

MED POČITNICAMI
IN V PROSTEM ČASU

BEREJO UČENCI ZLATE KNJIGE

Priznanje ZLATA KNJIGA — bronasto plaketo Martina Krpana — je podelilo petdeset tisoč tekmovalcev za bralne značke iz vse Slovenije tistim knjigam, ki so jim bile med vsemi prebranimi knjigami v zadnjem letu najbolj všeč. Dolej so prejela priznanje ZLATA KNJIGA naslednja dela:

- 1968
● Prežihov Voranc: SOLZICE
- 1969
● Franc S. Finžgar: POD SVOBODNIM SONCEM
● Josip Vandro: KEKEC NAD SAMOTNIM BREZNOM
● France Bevč: PESTRNA
● Tone Seliškar: BRATOVŠČINA SINJEGA GALEBA
- 1970
● Angelo Cerkevnik: OVČAR RUNO
● Josip Ribičič: RDEČA PEST
● France Bevč: MALI UPORNIK

Med prevedenimi deli iz književnosti drugih narodov so bile najbolj priljubljene naslednje knjige:

- 1969
● Ivana Brlić-Mazuranič: DOGODIVŠČINE VAJENCA HLAPIČA
● Carlo Collodi: OSTRZEK
● Daniel Defoe: ROBINZON CRUSOE
● Johana Spyri: HEIDI
● Eric Klotz: LASSIE SE VRAČA
- 1970
● Harriete Beecher-Stowe: KOČA STRICA TOMA
● Astrid Lindgren: PIKA NOGAVIČKA
● Karel May: VINETOU

Najbolj priljubljene knjige mladih bralcev so ZLATE KNJIGE.

Kako pri nas pripravljamo šolske malice

V Sloveniji je še mnogo šol, ki nimajo organizirane mlečne kuhinje za šolske otroke. Opravičilo za to nedejavnost je mnogo, največ kolektivov pa navaja, da otroci ne morejo plačati toliko, kot bi malica stala. Res je, da ni, vsaj v mnogih občinah ne, od nikogar nobene pomoči, če izvajamo plačilo kuharicam, ki gre povsod v breme šole; res pa je tudi, da večino teh šol ni mogoče razumeti. Prepričana sem, da je potrebna le iznajdljivost in malo organizacijskih sposobnosti, pa gre. Navajam naš primer, in če bo za to v šolskem letu 1970/71 vsaj nekaj otrok vedel malico, sem dosegla svoj namen.

Devet let sem na šoli in vsa leta organiziram šolsko malico. Otrok imamo cca 100 in vsako leto jih je malicalo okrog 60%. Leto za leto smo se vsi učitelji trudili, da bi se ta procent zvišal. Viden uspeh smo dosegli šele v tem šolskem letu. Od 94 letos vpisanih učencev jih malice v

šoli 90, to je skoraj 96%. Kako smo to dosegli?

Kljub podražitvi mnogih živil smo obdržali mesečno ceno malice 8 N-din, ki pa jo ob krajših mesecih zmanjšamo. Zopet se je septembra prijavilo samo 60 otrok. Kolektivno smo začeli proučevati vzroke pri ostalih 34-tih in ugotovili, da so to (razen šestih učencev) predvsem otroci iz številnih družin, socialno in materialno šibki, ki so malice najbolj potrebni. Na primer: dve družini, ki imata v šoli po pet otrok, dve po štiri, dve po tri itd. Ustavili smo se ob njih. Starše smo povabili v šolo in obravnavali vsak primer posebej. Najprej so nam povečini zatrjevali, da malica ni potrebna, da jo lahko nosijo od doma in šele pozneje so priznavali, da je 40 din mesečno za pet otrok prevelik izdelek in da je to glavni vzrok, da ne jedo v šoli.

Ker se pri nas večina staršev ukvarja s kmetijstvom, smo jim

predlagali, da bi prispevali pridelke. Stvar je postala vabljiva in drug za drugim so bili za to. Sami so se odločili, kaj najlažje dajo, izbrali pa so med zeljem, krompirjem, fižolom, ješenjem in jajci. Količino smo izračunali glede na dnevne cene živil, zaradi številne družine pa zahtevali le dvotretjinsko ali celo samo polovično količino (pri socialno-materialno šibkih). Morda se bo kdo posmešnil, da iz teh pridelkov ne moremo kuhati takih, da bi zadostili cilju o zdravi prehrani in cilju, da naj šolske kuhinje dopolnjujejo hrano doma. Češ, vse to jedo otroci doma, sedaj pa jih bomo s tem silili še v šoli.

Ker to pričakujem, navajam naš tedenski jedilnik:

Ponedeljek: pecivo (buhteljni, palačinke, miške, pita) in sadni sok.

Torek: juha (zelenjavna, porova, fižolova, ričet) in kruh.

Sreda: čaj in kruh s salamo (pašteto, slanino, sir).

Četrtek: solata (endivja, zeljna, rdeča pesa, regrat) in kruh.

Petek: Kakao (kruh z marmelado, margarinom, medom, ali marmelada in margarina mešana).

Sobota: Jabolčni kompot (sadni sok) in kruh z nekimi namazom.

Kaloričnih vrednosti res ne

jabolka prekuhamo v marmeladi, ki smo je imeli na primer letos do marca, obraba jabolka pa bomo uporabljali za kompot in pito skoraj do konca šolskega leta.

Rada bi povedala še nekaj besed o sadnih sokovih. Mi jih kupujemo v tovarni »Presad« Gaborovka in se nam zdijo zelo kvalitetni in ne predragi. Izbiramo lahko med ribezovim, borovničevim, jagodovim, češnjevim, grozdničnim, JA-PO sokom, ananasovim in jabolčnim, ki je najcenejši. O pomenu sokov za organizem ne bom govorila, če pa pomislim na dejstvo, da naši učenci nanje niso navajeni in da je to tudi del naše vzgoje, pa malica s takimi kvalitetami res ne more biti cenejša, saj stane na primer 1 dcl jabolčnega soka le 0,17 N-din. Z uporabo sokov razbremenilo tudi kuharico in lahko tako zmanjšamo celo stroške pripravljanja hrane.

Poprečno lahko naš učenec dnevno poje za 0,32 N-din, če računamo samo 8 N-din mesečnega prispevka. (Zaradi tega smo nujno prisiljeni primerjati ceno ene in druge dnevne malice.) Ker pa precej pridelamo sami, se vrednost dnevne malice lahko dvigne na približno 0,45 N-din. S tem zneskom pa po gornjem jedilniku kar gre.

»ZLATA KNJIGA« — SAMOUPRAVNA ODLOČITEV ZNACKARJEV

Ko so se Korošci, tam v ravnem kotu, pred 10. leti domislili tekmovalstva za bralno značko, si najbrž niso predstavljali, kako edinstvena je njihova zamisel. Zdelo se jim je edino možno in pravilno, da seznanijo svoje učence z odličnimi deli svojega rojaka, pisatelja in revolucionarja Prežihovega Voranca. Vedeli so, da bo ta akcija prinesla tekmovalcem več kot to: samozavest in ponos, željo po posnemanju in primerjanju. Res so morali že na začetku razširiti bralni program od Vorančevih Solzic tudi na druga dela mladinske književnosti, saj so želeli tekmovalci skoro vsi učenci. Vsa dela pa niso primerna za vse starostne stopnje.

Tekmovalstvo za bralno značko se od takrat širi in je zajelo v enem desetletju vso Slovenijo. Še več. Vzpodbudilo je k enaki akciji tudi Slovence na Tržaškem in sosednjo republiko Hrvaško.

Zdi se, da so se ob tekmovalstvu za bralno značko (trenutno tekmujejo v Sloveniji za 23 bralnih značk, pač po pisateljih rojakih) našli v skupnem hotenju vzgojno izobrazbena prizadevanja

pa čeprav ima manj ilustracij v nekriceh barvah. Otroci bistro priznavajo, da so kavboji divjega zapada fantje I A, zraven pa željno iščejo junake, ki so doma tu nekje, v svetu, ki ga sami poznajo.

Akcija za bralno značko je lani zabeležila 50 tisoč udeležencev. To je četrta osnovnošolska. Lahko rečemo, da se je lani opravilo vsaj 100 tisoč pogovorov, kaj je kdo prebral, kaj mu je všeč in zakaj.

Bili so to pogovori med učenci, z učitelji in s starši: »Rad bi imel to knjigo. Odlična je.« (Priznam, ne rečejo odlična, rečejo »perfektna«, kar me pa nič ne moti, le zapisati ne smem.)

V zbirki Moja knjižnica (MK Ljubljana) je izšlo prav na pobudo organizatorjev tekmovalstva za bralno značko v 3 letih 100 knjig v nakladi milijon in pol izvodov. Cena se giblje od 3 do 14 din. Tekmovalci imajo še 20 do 25 odstotkov popusta v vseh knjigarnah in v založbi. Strip ni bistveno cenejši, saj nudi za isto spodnjo ceno manj branja, slabšo kvaliteto, neugodno opremo. Potrošniško čustvovanje nam je tu v prid. Nič zato, da bi le znali tudi drugod najti tako uspešen prijem proti klamam tržne zakonitosti.

Organizatorji tekmovalstva za bralno značko so se domislili še enega uspešnega prijema za popularizacijo dobre knjige. Značkarji so letos še drugič izbrali knjige, ki jih ocenjujejo kot najboljše. Te so dobile naslov »Zlata knjiga«. Izbor teh knjig prča o izdelanem okusu in jasni presoji vrednot, ki jih predstavljajo: Vorančeve Solzice, Finžgarjev Pod svobodnim soncem, Vandotov Kekec nad samotnim breznom, Seliskarjeva Bratovščina Sinjega galeba, Bevkova Pestrna, Ribičičeva Rdeča pest, Bevkov Mali upornik in Cerkvenikov Ovčar Runo. To so knjige, ki so lani in letos dobile največ otroških glasov priznanja za kvaliteto (anketo je opravila in analizirala MK — Ivan Bizjak). Edinstvena oblika otroške samouprave, ki predstavlja tudi pritisk na tržišče, organizacijo in vsebino šolskega dela.

Ob desetletnici tekmovalstva za bralno značko lahko upravičeno zabeležimo uspeh. Zasluga zanj gre predvsem pedagogom-mentorjem, ki se niso ustrašili dodatnega dela, niso najprej vprašali — koliko bodo plačani, se niso sklicevali predvsem na učno obveznost itd. Kolektivni in vodstva šol jim danes še pomagajo. Šolske knjižnice se večajo, o poklicnih knjižničarjih v šoli smo še pred nekaj leti samo sanjali in si jih zagledali v tovariš. Nova kvaliteta reformirane šole nastaja pred našimi očmi.

Joža Zagore

O ČEM SO PISALI NAŠI LISTI NEKOČ

ČEMU JE TREBA SLOVENCEM »UREDNIČE«!

Iz Dunaja: Ali si že slišal dragi bralec ali bralka ime »urednica«? Odkritoserčno ti povem, da ga jaz tudi še nisem bral, niti slišal, če tudi sem prečital že marsikatero slovensko knjigo in časnik. »Urednica« je tedaj čisto novo skovan samostalnik. Kaj pomeni neki Urednica? boš vprašal radovedno. Poslušaj, hitro ti razložim ta neologizem! Vsakdo ve, da se imenuje urednik tisti mož (mož mora biti), ki ureduje kakov list, in urednica je tedaj tista ženska, ki ureduje list. To je ravno tako, kakor grešnik in grešnica. Grešnik je tudi mož, ki greši, in grešnica ženska, ki greši.

Jeziš se bodeš morda, ljubi bralec, zakaj te mučim s tega razlaganjem ter dejal: Čemu je Slovencem treba tega novega samostalnika, saj je naš jezik tako dovolj bogat, in saj na Kranjskem, Stajarskem, Koroškem, v Primorju, celo v Medjimurju nimamo urednic. — Ali ne jezi se, jaz sem hotel slovenski jezik le pripraviti na to, če nastane kedaj iz naroda kaka urednica. To je vse mogoče. Kdo bi si bil pred sto leti to mislil, da bodo ženske kedaj juristinke, medicinarke i.t.d.? Ali zdaj so tu. In kaj se čudiš, ako je postala katera tudi urednica! Glej, Slovenci smo jako ubožni: imamo samo en pedagoški list. Nemci jih imajo seveda več, in med njimi tudi take, ktere uredujejo ženske. In poslušaj in čudi se! Pedagoška literatura se je letos pomnožila še z enim ženskim pedagoškim listom, ki se imenuje »Pädagogische Mitteilungen«, ki je jel letos z novim letom izhajati na

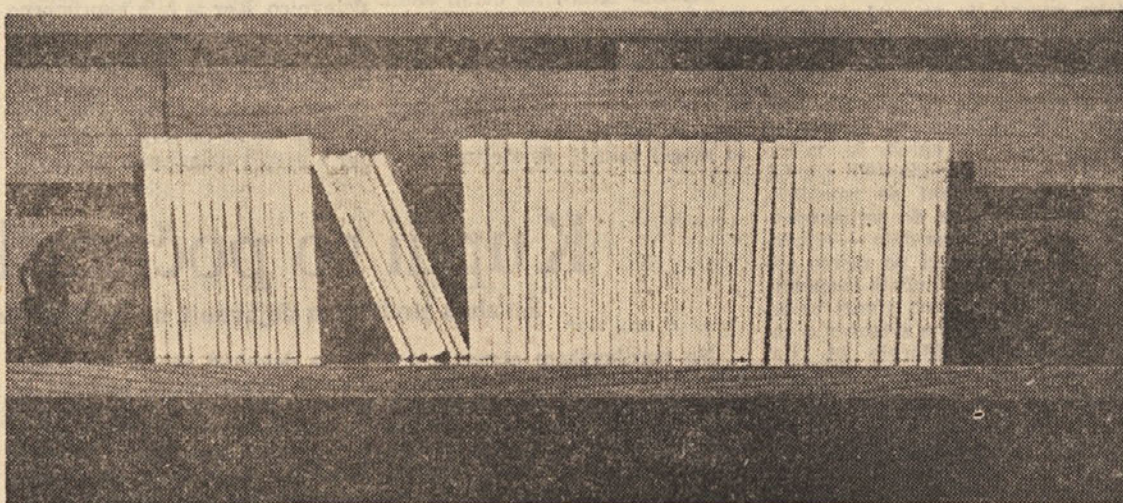
Dunaju. Pa ne sam. Kakor se zemlja sama ne suče okoli solnca, ampak jo spremlja luna, tako tudi ni prišel ta pedagoški list sam, ampak prinesel je tudi prilogo »Die Arbeitslehrerin.« Kako se pač ženske razumejo na astronomijo!

Kaj pa stoji pisanega ali tiskanega v tem listu? me bodeš vprašal. Tu so gotovo sami sestavki in razprave, ktere so spisale njezne roke ljubeznjivih dam, si bodeš mislil. — Ali motiš se. Pervi trije listi, ki so izšli 1. in 15. januarja in tisti, ki je prišel na svetlobo 1. februarja, imajo, razen dopisa in spisa iz prakse neke učiteljice, samo sestavke od moških. No, porečeš, tedaj je ta list kakor so drugi, v kateri pišejo tudi ženske. To je vse res, ali ne pozabi, da ima ta list urednico in ne urednika. Ženska je tedaj vladar tega lista, ona ima tedaj določiti, kaj pride v list in kaj v papirni koš... Pomisli, če bi kak gospod in gospodična pisala o enem in istem predmetu, od ktere izmed njiju bi urednica vzela sestavek v list? Gotovo od gospodične. Ali, pisatelj bi se vedel tudi tolažiti, saj je še, toliko listov ureduvanih od urednikov, in poslal bi ta svoj sestavek v ktere izmed teh. Jaz bi že tako storil, kdo drugih bi morda obupal.

To novost sem moral povedati bralcem in bralkam, da se bodo vedeli obnašati, ako tudi slovenskim šolmoštericam pridejo kedaj take muhe v glavo, da bi začele izdajati kakov pedagoški list.

Učiteljski tovariš 1878.

Izbrala: Tatjana Hojan

preračunavamo, gledamo pa, da vse, kar se da obogatimo še s svežim peteršiljem, korenčkom ali jeseni s paradižnikom. Otroci radi jedo in to je za nas glavno merilo.

Gornji jedilnik vsebuje pred oklepajem jedila enega tedna, v oklepaju pa malico naslednjih tednov in tako je razvidno, da pride enaka malica na vrsto skoraj vedno samo enkrat mesečno.

Pridelki, ki jih prispevajo starši, so samo del zelenjave, ki jo porabimo. Vsako leto pridno deluje šolska zadruga. Pridelamo solato, zelje, čebulo, česen, por, kumarice, grah, nekaj malega paradižnika in tudi nekaj krompirja. (V podeželski trgovini vsega tega ne moremo kupiti.) Vsako drugo leto nam bogato obrodi tudi edina šolska jablana. Trešena

In še to. To je naš poseben primer. Pogoji v posameznih krajih so zelo različni. Mi na primer ne moremo nabirati borovnic, brusnic, jagod, malin, ker jih je v bližnji okolici premalo, mnoge šole pa bi si lahko s tem malice zelo obogatile. Otroke za to delo ni težko navdušiti.

Tudi naši pogoji dela so zelo skromni. Prostor, kjer kuhamo, meri 6 kvadratnih metrov. Jedilnice nimamo. Otroci jedo v učilnicah, vsak pa si mora pred malico pogrniti klop s prtičkom. Dosledno zahtevamo tudi, da si pred malico in po njej umijejo roke.

Poskusite! Prepričana sem, da bo organizacija šolskih malic mnogim še bolj uspela. Tako delamo na Osnovni šoli Dole pri Litiji.

-az-

mor spadajo. Na vozičkih zbiralcev papirja bi zastoj iskali še tako izdelano povestno knjigo, pa čeprav ni tako »napeta« kot strip, šolnikov, otrok, staršev, knjigo-tržcev. Proti plaži, kiču, neokusnosti in primitivnosti, ki jih ponujajo kioski (Tobak Ljubljana pa vseeno ne uspeva, kot bi rad; tudi verzji na cigaretni škali Filiter 57 niso dokaz dobrega okusa in kvalitete), stoji danes armada osveščenih, ki že samozavestno razsojajo, kaj je dobro in kaj je porisano popisan papir za pol ure. Mrzličnega zbiranja stripov je pravzaprav konec. Otroci so se že organizirali. Se jih kupujejo, a ne več vseh. Vsak po enega, nato si jih posodijo in zavrejo. Zbiralci papirja jih že odnašajo na odpad na DINOS (= daruje industriji osnovne surovine), ka-

Katerim otrokom najboljše pogoje za izobraževanje?

Povzetek iz revije »Sundy Times« Weekly review, 1. in 8. febr. 1970, napisal prof. Bryan Silcock, priredil prof. Jože Trček

Če upoštevamo ugotovitev, da so otroci iz nižjih socialnih slojev manj inteligentni — se vprašamo, ali bi bilo treba nameniti več denarja za njihovo izobraževanje ali pa bi morali investirati denar predvsem v izobraževanje bistrih otrok?

Dejstvo, da dosega otroci nekaterih ras na inteligentnih testih boljše rezultate, danes na splošno ne povzroča večjih problemov, vprašanje pa je, če ne bodo nastale težave v prihodnosti.

V ZDA dosežajo na primer beli otroci za 15 odstotkov višji IQ kakor otroci črncev. To pa pomeni po angleških normativih natanko toliko, kolikor znaša razlika med mladino, ki obiskuje gimnazijo, in ostalo mladino iste starosti. Razumljivo pa je, da ameriških norm ne smemo avtomatično prenašati na druge dežele in v druge razmere. Ameriški črnci so v primerjavi z belci nedvomno revnejši in ekonomsko šibkejši rasa. Teoretično ni mogoče ugovarjati, da take razlike ne bi bile prav toliko rezultate vpliva okolja kakor rezultat dednih razlik. V praksi moramo odpravljati ta vprašanja prav tako previdno, kot če bi ravnali z neeksplodirano atomsko bombo. Problem je zelo delikaten, zato se ukvarja z njim zelo malo znanstvenikov.

Večjo raziskovalno nalogo te vrste je prevzel na ameriški nacionalni akademiji Nobelov na-

grajenec William Shockley. Dolga leta je bil skoraj popolnoma osamljen, preteklo leto pa je prišel v odkrit spor z Jensenom, avtorjem znane študije o vrednosti dednosti za inteligentnost.

Jensen je seveda poudaril, da poprečni IQ neke rase ne more biti merilo za posameznika te rase. Poudarja tudi naslednje: če prakticira družba ideal izobraževanja tako, da nudi vsakemu individualne možnosti izobraževanja v skladu z njegovimi sposobnostmi, potem odpade vsak problem rasnih sposobnosti. Hkrati priznava, da pot do njegovih spoznanj ni najbolj trdna in meni, da je predpostavka, da je inteligentnost pogojena pretežno dedno, najboljša pot za nadaljnje raziskovanje problema.

Praktične posledice Jensnove študije so bile takoj očitne. V dneh, ko je bila objavljena, so jo že citirali beli sodniki na jugu države, ko so se borili proti uvajanju mešanih šol. Nekateri posamezniki so menili, da bi moral biti Jensen celo sodno preganjan, ker je objavil publikacije s tako eksplozivno in zamotano vsebino.

Jensen se je obsodil pravzaprav sam: prvič — zato ker je problem sprožil, samo ignoriranje pa ga ne bi več odpravilo, in drugič — s tem da je bil njegov članek neposreden vzrok za to, da so nastale številne razprave in študije s to tematiko. S poskusi so ugotovili, da je

razpršitev IQ med črnci drugačna kakor med belci. Med črnci je namreč spodnja meja lestvice izrazito visoka, zgornja pa izrazito nizka. Če torej dednost močneje vpliva na inteligentnost, je teoretično verjetno, da bo tako neravnovesje še bolj povečalo razlike med nivojem IQ črne in bele rase. Jensen se sprašuje, če ni nevarno, da bo socialna politika, ki zanemarljivo evgenična predvidevanja, pripeljala v genetično zasluževanje jedra ameriške populacije.

Ko gledamo v prihodnost, se pojavi vprašanje, kateri dejavniki so še v ozadju raznih tistih, na katere je opozoril Jensen. Jensen ne zanika, da je revščina črncev lahko delni vzrok za njihove nižje sposobnosti. Pove tudi, da sam tega vprašanja ni obdelal dovolj temeljito in naštete celo vrsto del s to tematiko v zadnjih 50 letih.

Ko so primerjali bele in črne otroke, ki žive v enakih življenjskih pogojih, se je razlika IQ zmanjšala, vendar le za 4 točke od skupne razlike 15 točk. Pri ameriških Indijancih so na primer ugotovili višji poprečni IQ kakor pri črncih, čeprav imajo Indijanci nedvomno slabše življenjske pogoje.

Leta 1957 so razdelili v Kaliforniji otroke na štiri skupine, v skladu s socialno ekonomskim položajem njihovih staršev. Nato so jih testirali in med seboj primerjali. Rezultati so pokazali, da

je bil poprečni IQ črnih otrok iz najvišje socialno ekonomske skupine nižji kakor IQ belih otrok iz najnižje socialno ekonomske skupine.

Socialno ekonomski položaj lahko vpliva na razvoj sposobnosti, ki jih merijo testi. Neka novejša študija, narejena v New Yorku, pa je pokazala, da je v ozadju še kaj drugega. Študija je zajela štiri rase skupine, in sicer: črnce, Kitajce, Portorikane in Zide. Rezultati so pokazali, da dosežejo otroci iz srednjih socialnih slojev boljše uspehe kakor otroci iz nižjih socialnih slojev. Hkrati so ugotovili, da dosežejo različne rase enakega socialnega sloja precej različne rezultate. Zidovski otroci iz obeh socialnih slojev (srednjih in nižjih) so dosegli na primer boljše rezultate pri verbalnih sposobnostih kakor otroci — pripadniki ostalih dveh ras, slabši pa so bili pri presojanju prostorskih in vizualnih odnosov. V presojanju prostorskih odnosov so uspeli boljše kitajski in portoriški otroci. Precejšnje razlike v sposobnostih presojanja teh odnosov so ugotovili tudi med otroci iz srednjih in nižjih socialnih slojev, hkrati pa so oboji uspeli pri verbalnem testu. Črnci so dobro uspeli pri verbalnem testu, slabše pa pri testih, ki vključujejo uporabo števil.

Mogoče je, da so te razlike posledica fizičnih razlik teh ras, ni pa to nujno, saj je dejavnik vrednosti okolja zelo težko meriti. Za ilustracijo raznih možnosti lahko povemo, da govorje kitajski in portoriški otroci svoj materin jezik prav tako dobro kot angleščino (kar nedvomno lahko vpliva na uspeh verbalnih sposobnosti).

Nekateri ameriški znanstveniki menijo, da je odkril »Jensnova odkritja« lahko edino Jen-

sen sam, čeprav mu hkrati priznavajo, da je delal resno in z velikim številom primerov.

Najbolj učinkovito sta se spoprijela z njegovimi trditvami Richard Light in Paul Smith, in sicer s statistično metodo. Zal njun referat ni toliko znan in je zaradi matematične kompleksnosti marsikomu tudi težje razumljiv. Avtorja dokazujeta, da je razlika 15 točk mogoče dokazati z vrednostjo vpliva okolja — in da ni njenih trditvev doslej še nihče ovrgel. Opozorila sta tudi na pomemben odnos javnosti ZDA do črncev, kjer je problem diskriminacije pogosto umaknjen iz dnevnega tiska kot »čisti dolgčas«. Morda je vzrok za razlike v IQ celo samo v tem in v ničemer drugem.

Znano je, da precej črncev zavestno ali podzavestno odklanja teste kot nekaj, kar je tipično za socialni sistem belcev. Ta notranji mehanizem lahko zavira uspešnost pri delu s testi. Nekaj podobnega velja tudi za Indijance, ki so v primerjavi s črno raso v veliki manjšini in imajo zaradi tega manj razvit čut za neodvisnost kot bela dominacija, bolj pa so pripravljeni sodelovati, kar povzroča boljše rezultate.

Teoretično bi bil lahko pomemben eksperiment, pri katerem bi dali večje število črnih otrok takoj po rojstvu v družine belih hraniteljev in nasprotno. Po mnenju Johna Thodaya (Cambridge) pa tudi tak eksperiment ne bi bil izvedljiv, saj bi vsak otrok prinesel s seboj pomemben del svojega okolja, to je barva kože. Čeprav bi bili starši sposobni ravnati s takim otrokom povsem enako, tega ne bi delala njihova okolica. Profesor Thoday sklepa takole: s primerjanjem različnih ras ni mogoče logično dokazovati, če je inteligentnost pogojena dedno. Nekdo bi lahko vprašanje ironiziral s pripombo

češ da bo problem najprej rešen, če ga bomo pustili pri miru.

Čeprav je vpliv dednosti na inteligentnost velik, je nedvomno prav tako pomemben tudi vpliv okolja. To dejstvo je pred nedavnim pokazala neka študija o identičnih dvojčkih v Veliki Britaniji, ki so ju ločili že zelo zgodaj. Podobno so ugotovili tudi v ZDA, ko so zgodaj ločili enojajna dvojčka: prvi je dosegel fakultetno izobrazbo, drugi pa je končal le tri leta osnovne šole. Izmerjena razlika v inteligentnosti je bila 24 točk. Ta razlika je nedvomno posledica okolja, saj sta bila otroka genetično identična.

Prvo dejstvo, to je dejavnik okolja, je treba natančneje opredeliti glede na to, kakšna je njegova vloga pri razvoju sposobnosti. Pri odraslem se IQ zelo spreminja, drugače pa je pri otroku: čim starejši je otrok, tem bolj je njegov IQ enak odraslemu. Zato moramo biti še posebno pozorni na zgodnja leta otrokovega življenja, zlasti na predšolsko starost.

V zgodnjih letih je zelo pomembna socialna deprivacija, O tem pojavu govorimo takrat, ko otrok ni izrazil zanemarjen ali patološko vzgojno obravnavan, temveč zapostavljen v drobnih finasah stimulativnosti. To je stanje, ko otrok ne trpi pomanjkanja psihične obzirnosti in čustvene hrane, temveč pomanjkanje drobne subtilne pozornosti ter stimulacije s strani staršev.

Deprivacija trpijo bolj otroci iz šibkejših socialnih slojev, zlasti iz delavskih družin. Njihove matere se ne ukvarjajo toliko z njimi kot matere iz srednjih socialnih slojev, starši ne spremljajo pozorno vsakega otrokovega razvojnega koraka, ne pogovarjajo se veliko z otrokom, da bi mu tako povečali besedni zaklad in sposobnost uporabe besed, kar

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

VPRAŠANJE: I. K. sprašuje, če so se obvezni strokovni izpiti za tajnike in računovodje šol. V kolikar so obvezni, se zanima, kakšna je snov in kje se lahko dobi.

ODGOVOR: S 158. členom zakona o delovnih razmerjih (Ur. list SFRJ, št. 53/57, 26/58, 1/59 in 8/61) je bilo določeno, da se z zveznim zakonom ureja strokovno izobraževanje in izpopolnjevanje delavcev v gospodarstvu ter strokovne izpise. Ta zakon pa je z uveljavitvijo TZDR prenehal veljati. Veljavni pa so predpisi, ki izrecno določajo obveznost opravljanja strokovnih izpitov kot npr. zakon o osnovni šoli, zakon o srednjem šolstvu, temeljni zakon o pravosodnem izpitu itd. za posamezne vrste delavcev (prosvetni, zdravstveni itd.). Pač pa temeljni zakon o obveznem sprejemanju pripravnikov pri delovnih organizacijah (Ur. l. SFRJ, št. 54/67, 2/68 in 26/68) in zakon o obveznem sprejemanju pripravnikov in o urejanju pripravnika v delovnih organizacijah (Ur. l. SRS, št. 40/68)

obvezujeta delovne organizacije, da s svojimi splošnimi akti uredijo trajanje in potek pripravniške dobe, kakor tudi način preizkušnje pridobljenih delovnih izkušenj (strokovnega izpita), potem niste dolžni tak preizkus opravljati. Se posebej pa je treba poudariti, da je tak preizkus dopusten le za delavce-pripravnike, tj. tiste, ki prvi stopajo na delo.

VPRAŠANJE: S. A. navaja, da mu je šola obračunala osebni dohodek za prve tri dni v novembru tako, da je mesečni osebni dohodek delila s 26 delovnimi dnevi in količnik pomnožila z 2, ker je bila 1. novembra nedelja. Smatra, da bi morala šola obračunati osebni dohodek glede na koledarske dneve.

ODGOVOR: Če vam je hotela šola obračunati osebni dohodek za

prve tri dni v novembru, ko ste se delali, je morala mesečni osebni dohodek deliti z dnevi, da je ugotovila osebni dohodek na dan. Delavcu namreč pripada osebni dohodek samo glede na njegov delovni uspeh. Samo dejstvo, da obstaja delovno razmerje, ne opravičuje delavca do osebnih dohodkov, če dejansko ne dela. Zato je šola računala pravilno, ko je pri izračunu osebnega dohodka na dan upoštevala delovne in ne koledarske dneve. Po 74. členu TZDR pa imajo delavci pravico do plačila ob državnih praznikih. Pri odmerjanju njegovega deleža v delitvi sredstev za osebne dohodeke se ti dnevi štejejo, kot da bi delal. V SR Sloveniji se šteje med državne praznike tudi 1. november. Zato bi vam morala šola tudi za ta dan odmeriti ustrezen del osebnega dohodka.

VPRAŠANJE: J. T. je končal učiteljske in je tri tiste poučeval v 2., 3. in 4. razredu. Sedaj obiskuje prvi letnik na visoki šoli za sociologijo, politične vede in novinarstvo, rad pa bi delal strokovni izpit v oktobru 1970. Rad bi vedel, kje se mora prijaviti in ali mora priložiti potrdilo o delovnem stažu na osnovni šoli?

ODGOVOR: Po določbah pravilnika o strokovnem izpitu učiteljev in vzgojiteljev (Ur. l. SRS, št. 24/68) lahko opravljajo strokovni izpiti vzgojitelji, učitelji razrednega pouka, učitelji praktičnega pouka itd., ki opravljajo vzgojno-izobraževalno delo poln ali najmanj poloviten delovni čas. Ker ne opravljate več vzgojnoizobraževalnega dela, temveč študirate, bi torej ne mogli opravljati strokovnega izpita. Kljub temu pa se obrnite za nasvet na izpitno komisijo za učitelje razrednega pouka v Ljubljani, oziroma na predsednika te komisije, ravnateljico gimnazije pedagoške smeri v Ljubljani tovariščico Vero Vošnjak, ki vam bo lahko podrobneje pojasnila možnosti za opravljanje strokovnega izpita.

VPRAŠANJE: C. Z. iz Vuzenice je v svojem vprašanju navajala, da je bila v delovnem razmerju za nedoločen čas od leta 1960 vse do leta 1966, ko je dobila neplačan dopust za dokončanje študija na PA v Mariboru. Osnovna šola Vuzenica pa je poslala odločbo o delovnem razmerju te tovarišice, da je do leta 1966 štela za delovno razmerje za določen čas, in sicer od 1. 9. 1960 do 31. 8. 1961, nato je šola vsako leto razpisovala delovno mesto in ker se ni javil noben kandidat za ustrežno izobrazbo je bila tovarišica vsako leto znova sprejeta v delovno razmerje za določen čas. Šola je šlo za delovno razmerje, ki je bilo v letu 1968/69 prijavila na to delovno mesto učitelja z dovršenim učiteljskim in strokovnim izpitom, ki jo je šola tudi sprejela. Osnovna šola Vuzenica smatra, da je ravnala zakonito v danem primeru in prosi za odgovor glede na resnično dejansko stanje zadeve.

ODGOVOR: Pojasnilo, ki sem ga dal v odgovor, je bilo dano na osnovi podatkov, ki mi jih je tovarišica navedla v svojem pismu in je odgovor glede na tako opisano stanje pravičen (da je od leta 1960 v delovnem razmerju za nedoločen čas). Iz določb, ki mi jih je poslala osnovna šola Vuzenica, pa nesporno izhaja, da je šlo za delovno razmerje za določen čas in je tudi v vsaki odločbi izrecno navedeno (od 1. 9. 1960 do 31. 8. 1961 itd.), poleg tega pa je bila tovarišica na osnovi prve odločbe dolžna v roku dveh let opraviti diferencialni diplomski izpit iz pedagoške skupine. Ker torej od začetka svojega dela na šoli ni bila nikoli delovno razmerje za nedoločen čas in ji je vedno prenehalo delovno razmerje po preteku dogovorjenega roka, je šola pravilno morala razpisovati delovno mesto in se ravnati po določilih TZDR, tj. da je ob pomanjkanju kandidatov z zahtevano izobrazbo sprejela pač tov. C. Z. za določen čas. V šolskem letu 1968/69

pa je sprejela v delovno razmerje kandidatko, ki je v večji meri izpolnjevala zahtevane pogoje za zaposlovanje delovnega mesta. Z ozirom na predložene odločbe smatram, da je šola ravnala v skladu s predpisi. Do danega pojasnila je torej prišlo zaradi napačnega opisa dejanskega stanja tov. C. Z.

VPRAŠANJE: J. K. je leta 1968 prejel diplomsko 1. stopnjo na ekonomski fakulteti (poslovna smer) in se je takoj zaposlila v računovodstvu nekakega podjetja. Rada bi vedela, če ji ta izobrazba odpira možnost zaposlitve tudi v prosveti (učiteljski poklici) oziroma, kakšen dodatni študij je še potreben, da bi lahko učila?

ODGOVOR: Učitelj na osnovni šoli je lahko, kdor ima predpisano splošno pedagoško in strokovno izobrazbo, učitelj za splošno izobrazbo učne predmete v srednjih šolah pa tisti, ki je končal drugo stopnjo visokošolskega študija ustreznih strok. Za strokovno teoretične učne predmete na poklicnih šolah pa so lahko tudi tisti, ki so končali ustrezno predmetno skupino prve stopnje visokošolskega študija, kakor to določa zakon o srednjem šolstvu. S sedanjo stopnjo izobrazbe torej ni izgledov za zaposlitev v vzgojno izobraževalni dejavnosti brez dodatnega študija za pridobitev pedagoške izobrazbe (glej pravilnik o pridobitvi pedagoške izobrazbe za učitelje srednjih šol in vzgojitelje v domovih za učence tel. šol - Ur. l. SRS, št. 40/68). Program posebnega izpita za pridobitev pedagoške izobrazbe pa je objavljen v »Objavah« republiškega sekretariata za prosveto in kulturo SRS št. 1/1970.

VPRAŠANJE: Elektrogospodarski šolski center »Branko Brelih« Nova Gorica ima določeno v svojem pravilniku o delitvi osebnih dohodkov tudi odbitek, če delavec nima strokovnega izpita. Ker strokovni izpit ni predpisan za računovodje, jih zanima, ali smejo ta odbitek uveljaviti pri računovodjih.

ODGOVOR: Če šolski center res nima določb v svojih splošnih aktih, po katerih je računovodja dolžan opraviti strokovni izpit, potem je brez pomena določilo v pravilniku o delitvi osebnih dohodkov, po katerem se odbija točka za neopravljen strokovni izpit. Delovna organizacija namreč skladno z določbami zakona o obveznem sprejemanju pripravnikov in o urejanju pripravništva mora določiti med drugim tudi program strokovnega izpita in način opravljanja tega izpita. Mnenja sem, da je treba pravilnik o delitvi osebnih dohodkov glede priznavanja točk za opravljeni strokovni izpit administrativnemu osebju spremeniti ali pa delavcu, ki nima možnosti opravljanja strokovnega izpita (ker ni predpisan), točko po tem kriteriju priznati.

VPRAŠANJE: D. M. dela kot vzgojitelj z dnevnim delovnim časom od 18. do 23. ure. Rad bi vedel, če se del tega delovnega časa šteje za nočno delo.

ODGOVOR: Po TZDR se delovni čas med 22. in 5. uro naslednjega dne šteje za nočni delovni čas, delo v tem času pa za nočno delo. V navedenem primeru gre torej le za eno uro, tj. od 22. do 23. ure, ko bi bilo možno smatrati to delo za nočno delo. V delovnih organizacijah, v katerih pa se dela v izmenah (predvidevam, da v danem primeru gre za izmensko delo), pa mora delovna skupnost zagotoviti periodično menjanje izmen tako, da smejo delavci delati ponoči brez presledka najdlje en teden.

VPRAŠANJE: J. Z. je učiteljica, dela pa že drugo leto kot vzgojiteljica v vzgojno varstvenem zavodu. Zanima jo, če lahko opravi strokovni izpit za učitelja za razredni pouk.

ODGOVOR: Po določbah pravilnika o strokovnem izpitu učiteljev in vzgojiteljev (Ur. l. SRS, št. 24/68) lahko opravljajo strokovni izpit

vzgojitelji in učitelji, ki opravljajo vzgojno-izobraževalno delo poln ali najmanj polovični delovni čas. Prijavite se za opravljanje strokovnega izpita pri izpitni komisiji za učitelje razrednega pouka v Ljubljani, kjer boste zvedeli, ali boste glede na sedanje delo lahko opravljali strokovni izpit za učitelja razrednega pouka.

VPRAŠANJE: K. T. navaja, da je bila pred leti v veljavi odredba republiškega sveta Slovenije za prosveto in kulturo, po kateri se zmanjša tedenska učna obveznost prosvetnih delavcev na 20 ur. Zanima jo, če je ta odredba še v veljavi.

ODGOVOR: Učna obveznost prosvetnih delavcev je določena z zakonom o osnovni šoli in zakonom o srednjem šolstvu. Tako znaša učna obveznost učiteljev za razredni pouk na osnovni šoli toliko ur, kolikor jih določa predmetnik, vendar ne več kakor 24 učnih ur na teden; učiteljev za predmetni pouk pa znaša učna obveznost 22 ur tedensko, ki se lahko poveča ali zmanjša za dve uri tedensko, če tako zahteva organizacija vzgojnoizobraževalnega dela. Podobno je urejeno to vprašanje tudi v zakonu o srednjem šolstvu. To pa so tudi vsi predpisi, ki urejajo učno obveznost prosvetnih delavcev na osnovnih in srednjih šolah.

VPRAŠANJE: F. S. navaja, da si morajo učitelji, ki poučujejo predmetno, a nimajo ustrezne stopnje izobrazbe, le-to pridobiti do leta 1972, razen tisti učitelji, ki so do uveljavitve tega zakona na isti stopnji oziroma isti predmet. Tako je ta-

kim učiteljem praktično priznana predmetna stopnja, čeprav nimajo ustrezne izobrazbe, kar ima za posledico tudi prejemanje osebnega dohodka predmetnega učitelja. Ali je to pravilno?

ODGOVOR: Zakon o osnovni šoli je olajšavo za strokovne učitelje, predmetne učitelje in profesorje pod pogoj, ki jih navajate, določil v 97. členu iz razloga, ker so to starejši prosvetni delavci, ki bi težko v tej starosti še študirali, da bi si v petih letih pridobili stopnjo izobrazbe, kajti brez olajšav bi po preteku tega roka ne smeli opravičiti tega dela. S tem določilom pa tem prosvetnim delavcem ni bila priznana predmetna stopnja izobrazbe, temveč le, da jim ni potrebno dopolniti stopnje izobrazbe in da smejo tako delo opravljati še vnapirej. Kakšen osebni dohodek pa bodo ti delavci prejeli, je odvisno od določb pravilnika o delitvi osebnih dohodkov posamezne šole (možne so za delavce tudi odbite postavke za nižjo izobrazbo od zahtevane).

VPRAŠANJE: P. M. ima 26-urno tedensko učno obveznost, ker pa izredno študira na pedagoški akademiji ima proste sobote. Ali lahko ravnatelj zahteva, da v primeru odsotnosti razrednega učitelja, poučijo še tri do štiri ure dnevno v nižjem razredu?

ODGOVOR: Če je v statutu ali drugem splošnem aktu šole določeno, da so dolžni pedagoški delavci delati več kot poln delovni čas tudi v primeru, če so drugi učitelji odsotni z dela, potem ste dolžni tako delo v podaljšanem delovnem času tudi opraviti. Toda če vam je delovna skupnost dovolila proste sobote zaradi študija, potem bi lahko, če je to seveda mogoče npr. glede na predmet ali skupino predmetov, ki jih je poučeval odsotni učitelj, določila delo v podaljšanem delovnem času kakemu drugemu učitelju.

NAJLEPŠE KNJIŽNO DARILO

Jože Snoj: Barabakos in Kosi

Izdala Mladinska knjiga 1969, 132 strani, cena 30 din.
Ilustriral Božo Kos

Knjigo sem po začetnih poglavjih prebral v dušku. Napetost se v tej vzgojni »vojni povesti« ko Barabakos napada miroljubno Kosovo državo, do konca povečuje, dokler se ob Barabakosovem samosopoznanju storjenih zločinov, vzbujenem po Čebelčini prepričujoči razlagi, vse lepo umiri in ustvari mirno sožitje. Dal sem jo brati trinastletnemu sinu, ki je v vsebini, prepleteni s potrebnimi in preprosto povedanimi življenjskimi resnicami, opretnimi s šaljivimi prizori, izrazi in posrečenimi primerami užival in se večkrat zasmeljal. Sploh pa je zamislil zgodbe s kosi, temi pametnimi in šegavimi ptici, zelo posrečena se prav posebno za 7 do 12-letno mestno mladino, od katere večkrat kdo v svoji objestnosti strelja po nasadih tudi ptice pevke — in zganja druge barabakosijevske vragolije. Tudi odraslejša mladina bo knjigo z užitkom brala. Starši, učitelji in odrasli sploh pa se ne bodo od junakov te povesti ne samo zabavali, ampak tudi zamislili ob posnemanju vrednih vzgojnih merah; taka je npr. tista razlaga »zgovorne Čebelice« Barabakosu, ki jo je hotel zadušiti v marmeladi. In če bi knjigo prebral še kak pripadnik drugih poklicev in javnih delavcev, bi ga ne počegetal samo brinovce tovariša Poljanca pod nos, ampak tudi Medikosovi izreki, kot, recimo, tale: »Vam rečem, ni boljšega načina zdravljenja kot izpolnjevanje bolnikovih kartotek«, ali takale vzgojna: »Kar je lahko pridobljeno, zapomni si, pa zmeša glavo še tako pametnemu kosu ali pošteni kosulji.« In ko ravedovni Kosobrinček dvigne mamico vprašanje: »Kakšen pa je pošten kos?«, mu mati Kosulja odgovori: »Tak, ki ne ukrade drugemu kosu ničesar izpred kljuna.« In ko bi neučakani Kosobrinček

najrajši že imel doraččen rep, modruje mati: »Vsak kosič dobi svoj repič, še prekmalu bo moral letati in sam skrbeti zase!«

Svojevrsne so tudi pisateljeve primere, kot: svetlozelene jezički trav, bučnani zvončki, leskove klobasice, oblaček bel ko smečana in hladen ko sladoleh. In podobnih je še več v tej knjigi, ki ima izbran jezik, vendar uporablja tudi kako pogovorno obliko, kar daje povesti prijetno barvitost in domačnost. Grška pripona — os pri imenih me je sprva motila kot preveč tuja, vendar spada h — kosovi zgodbi in ji daje neko klasičnost, saj je delo tega vzdevka res vredno.

Prednost te odlične in lepe mladinske knjige je tudi v tem, da ima kratka, za slabi dve strani obsegajoča in še posebej z veliko številko označena poglavja. Vsako od njih zaključuje zelo originalna, prav v otroškem duhu preprosto privlačna risba znanega risarja in karikaturista Boža Kosa. V tej knjigi o kosi, svojih »soimenjakih«, se je spet pokazal mojstrski. S svojo monumentalno preprostostjo je dal Snojevemu četu še tisto ubranost, ki to resnošljivo delo z iskro in današnjemu otroku razumljivo satiro daje poseben šarm.

Prepričan sem, da bo to delo — enako kot npr. Bonelsova Čebelica Maja, Erjavčeva Mravlja, Ribičičev Miškolet, Seliskarjevi Liščki, Finžgarjev pes Lisko ali polhovka Lišpavka in Gospodu Hudourniku — doživelo ne le zato, ker je odlikovano z Levstikovo nagrado, ampak zaradi vsestranske kvalitete še mnogo izdaj in postalo eno izmed najbolj branih »zlatih knjig« naših šolskih, javnih in zasebnih mladinskih knjižnic. Knjiga, po kateri bo vedno rado posegalo staro in mlado. Alfons Kopriiva

je zelo pomembno za otrokov šolski razvoj.

Razlike se še bolj poglobijo v nadaljevalnih šolah. Starši iz delavskih družin oziroma starši šibkejših socialnih slojev se ne zanimajo tako za napredek otrok kakor starši otrok srednjega socialnega sloja.

To vprašanje je najbolje proučil Douglas Pedgeon v svoji študiji o pomembnosti domačega in šolskega okolja za otrokov razvoj. Ugotovil je, da so tisti otroci, ki so bili v šoli samo čez dan, že po krajšem času prehiteli v računskih sposobnostih otroke, ki so bili internatsko oskrbovani, čeprav so pred eksperimentom s pregledi ugotovili, da so imeli internatski otroci prej višje sposobnosti.

V Veliki Britaniji so začeli uvajati specialne programe. Delo vodita Nacionalna fundacija za raziskovanje izobraževanja in Svet za raziskovanje socialnih znanosti. Namen teh programov je izboljšati pogoje razvoja otrok neprivilegiranih slojev. Ti in podobni programi pa v ZDA niso rodili ohrabrujočih sadov. Najnovejši pregled je pokazal poprave dvig IQ od 5 do 10 točk. To je vsekakor več kakor nič, toda še vedno ne dovolj za tiste otroke, ki imajo IQ od 50 do 85 (to je tipična populacija tako imenovanih zelo podpoprečnih otrok, ki jih je zajemal program).

V nekem programu so zajeli skupino pet let starih otrok in zanje pripravili najbolj skrbno varstveno ustanovo za eno leto. Potem ko so po enem letu izmerili uspeh, so ugotovili s prvimi testom napredek za 11 točk, z drugim pa za 4 točke.

Na osnovi teh dejstev lahko sklenemo, da bi bilo optimistično, če bi pričakovali zaradi uvedbe kompenzacijskih učnih programov pomembnejše rezultate (čeprav je dejavnost okolja za otrokov razvoj zelo pomembna).

Še posebno pa se moramo zavedati, da lahko okoliščine vse življenje močno zavirajo človekov razvoj. Nekajurno bivanje v varstvenih ustanovah — čeprav so le-te najbolj vodene in opremljene — pa daje le majhne rezultate.

Nekateri programi pa so kljub vsemu zadovoljili naša pričakovanja. Dr. Carl Bereiter v Ontariju je ugotovil pri preizkusni skupini 15 točk napredka pri sposobnostih branja in računstva, vendar je njegova ugotovitev le eksperimentalne vrednosti.

Zanimivo je, kako vplivajo razprave o vrednosti dednega faktorja IQ na organizacijo splošnih in selektivnih šol v Veliki Britaniji. Dedna vrednost IQ je pogosto skoraj avtomatični razlog za organizacijo selektivnih učnih programov. Ena najpomembnejših tendenc tega ozadja pa je, naj bodo učni programi usmerjeni predvsem v optimalni razvoj bistrih otrok; le-ti bodo namreč v prihodnosti vodstveni kader družbe in nosilci nacionalnega ekonomskega razvoja.

Uspešno delovanje vsake organizacije je odvisno zlasti od ravnavesja izobraževanja in usposabljanja na vseh ravneh. (Tudi najbolj sposoben častnik, ki kader ne more dobiti bitke, če vojaki ne streljajo natančno!) Gotovo pa je, da bi ob takim strogem usmerjanju izobraževalnih programov na raven najbistrejših, lahko v resnici povsem izkoristili učenčeve sposobnosti.

Investiranje v izobraževanje manj bistrih pa je lahko celo pomembnejše za proizvodnost. Prav to stališče je vodilo sestavljalce zakona o splošni obvezni šoli v Veliki Britaniji v prejšnjem stoletju. Danes si država ne more več privoščiti nepismenosti. Ugotovitve v mnogih državah so namreč pokazale, da splošen napredek naroda najbolj pospešuje zvišanje ravni znanja vse populacije.

Danes poznamo že tudi bolj legitimne cilje, ki pomembno prispevajo k razvoju ekonomske skupnosti. Eden od teh je kohezivnost nacije. Predvidevajo, da bo v daljni prihodnosti prav socialna kohezivnost v veliki meri determinirala ekonomski razvoj, zaradi česar moramo dati prednost splošni in ne selektivni izobrazbi.

Kljub temu da dedna komponenta ne sme biti merilo za vzgojni sistem, pa ne smemo zanemarjati genetičnih razlik v sposobnostih. Splošni razvoj vedno bolj terjaja, da smo nanje pozorni. Če drža, da je inteligentnost 80 odstotno dedna — pa popolna eliminacija razlik vpliva okolja vseeno ne bo mogla izravnati razlik sposobnosti vse populacije. Lahko bomo sicer dosegli manjše razlike — kljub temu pa bodo ostale velike razlike med posamezniki.

Vzporedno z naraščanjem izobražbenih možnosti bo naraščala tudi mobilnost ljudi med različnimi socialnimi sloji. S tem se bo nadaljevala težnja razvrščanja ljudi v socialne sloje na podlagi razlik v sposobnostih. Pojav, ki bo v prihodnosti nedvomno socialno pomemben in mnogo več kot zgolj sterilni akademski preprič.

V resnici pa je ta pojav na akademski ravni že zdavnaj ni več novost. Že pred desetimi leti je objavil Michael Young nekoliko satiričen referat z naslovom Rast meritokracije. Morda bo meritokratski sistem zrušila revolucija? Dr. Bereiter dvomi, da bo nastala potreba po čem takem, če bo vsak posameznik po svoji naravi gravitiral v meritokratski sistem.

Bereiter je problem v resnici nekoliko ironiziral. Naša tehnološka družba potrebuje enakomerno različne sposobnosti: če je potrebno, da zna vsak brati, pa ni nujno, da zna vsak tudi ravnati s kompjuterjem.

Danes je še vedno večina dela opravljenega poklicno, ne bo pa dolgo, ko bomo imeli domače kompjuterje. Pravijo, da bo to obdobje, ki bo odprlo neizmerne možnosti tistim, ki bodo znali uporabljati kompjuterje, zapostavilo pa tiste, ki tega ne bodo zmogli.

Meritokratski sistem torej ne bo več temeljil na razlikah v privilegijah (kot v preteklosti), temveč na razlikah v sposobnostih. Taka vizija prihodnosti ni brez podlage. (Ali lahko naš proklamirani sistem — vsakemu po vloženem delu — vzdržji napovedi nastanka meritokracije? Op. prev.)

Samoodločujoče grupiranje staršev pri izbiri zakonskega partnerja s podobnimi intelektualnimi sposobnostmi bo nedvomno bolj aktualno in družbi prihodnosti kot pa danes. Skupaj z drugimi samoodločujočimi pogoji sortiranja in ljudi na »razrede« pa bi bila delitev prav gotovo bolj rezistentna kot je bila tista na osnovi privilegijev. Lahko bi se obdržala celo v primeru, če bi vsakdo na vseh ravneh svoje socialne sredine menil, da je slaba.

Dejstvo, da je intelektualno grupiranje ljudi danes pomembnejše od vseh drugih vrst grupiranja, je verjetno najmočnejši dokaz za to, da se je proces meritokracije že začel.

Naša napoved je sicer drzna, toda — težko je reči, kaj storiti, da se temu izognemo. Vsekakor ne sme biti to vzrok, da bi se izognili svojim socialnim obveznostim danes, ker imamo dovolj možnosti, da jih učinkovito rešimo. Dr. Halsey na Oxfordu pravi: Mogoče je, da obstajajo biološke meje človekove inteligentnosti — toda danes naj veljajo za našo družbo edino naslednja merila: vzgoja in izobrazba, ekonomika in upoštevanje vseh vrst vpliva okolja.

Novo v oddelku za učila

pri Državni založbi Slovenije

ZEMLJEVID EVROPE

Slovensko izdajo 1970 je priredil prof. dr. Valter Bohinec
velikosti 180 × 180 cm, merilo 1:3.000.000, cena 100 N-din

ZEMLJEVID JUGOSLAVIJE

Slovensko izdajo 1969-70 sta priredila prof. dr. Valter Bohinec in prof. France Planina,
velikost 180 × 180 cm, merilo 1:500.000, cena 100 N-din

ZA POUK GLASBE

garnitura 4 stenskih slik glasbenih instrumentov: godala in brenkala, pihala in trobila, tolkala, razpored instrumentov v orkestru; cena 120 N-din

Razen navedenih novosti nudi oddelek za učila med drugim

ŠOLSKI MIKROSKOP MBR-1, ruski, Zeissova optika; kombinacije po 3 okularjev in objektivov omogočajo povečave od 56 do 1350-krať. Izredno ugodna cena 1.290 N-din

Na razpolago imamo raznovrsne

APARATE ZA PROJEKCIJO SLIK (diaprojektorje, grafoskop, rotroprojektor, episkop, epidiaskop Liesegang), po tovarniških cenah

Vabimo vas na neobvezen

OGLED NAŠIH UČIL PRI DZS V LJUBLJANI, NA MESTNEM TRGU 1/1

Razpisi prostih delovnih mest za šolsko leto 1970-71

Komisija za volitve, imenovanja in kadrovska vprašanja pri SKUPŠČINI OBČINE LJUBLJANA-BEŽIGRAD

razpisuje na osnovi 89. čl. zakona o osnovni šoli (Ur. l. SRS, št. 9/68) in 12. čl. zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o osnovni šoli (Ur. l. SRS, št. 14/69) prosto delovno mesto

RAVNATELJA

Osnovne šole Maks Pečar Črnuče pri Ljubljani
Kandidat mora poleg splošnih, izpolnjevati še naslednje posebne pogoje:

- da izpolnjuje pogoje za učitelja osnovne šole (visoka, višja in srednja izobrazba pedagoške smeri s strokovnim izpitom);
 - da ima najmanj 10 let neposredne pedagoške prakse
- Vloge s kratkim življenjepisom in dokazili o izpolnjevanju splošnih in posebnih pogojev sprejema komisija za volitve, imenovanja in kadrovska vprašanja pri SO Ljubljana-Bežigrad, Parmova 33 do 10. maja 1970 pod oznako »Razpis ravnatelja«. Vlog brez ustreznih dokazil komisija ne bo upoštevala.

Svet OSNOVNE ŠOLE JOŽE MOŠKRIČ LJUBLJANA-JARŠE

Jarška cesta 34

razpisuje naslednja delovna mesta:

- UČITELJA ZA TELESNO VZGOJO PRU ali P (samo moški)
- UČITELJA ZA TEHNIČNO VZGOJO, PRU za nedoločen čas.

Razpis velja 15 dni po objavi.

OSNOVNA ŠOLA LJUBLJANA-POLJE

razpisuje naslednja delovna mesta za nedoločen čas: Centralna osnovna šola POLJE:

- 2 učitelja za matematiko in fiziko — PRU ali P
- 1 učitelj za slovenščino — PRU ali P
- 2 učitelja za tehnični pouk — PRU
- 1 učitelj za likovni pouk — PRU ali P

Podružnična šola Dolsko:

- 1 učitelj za razredni pouk — U

Podružnična šola Križevska vas:

- 1 učitelj za razredni pouk — U

Podružnična šola Zalog:

- 1 učitelj za razredni pouk — U

OSNOVNA ŠOLA MILAN MAJČEN — ŠENTJANŽ

razpisuje naslednja delovna mesta:

- učitelja za matematiko in fiziko
- učitelja za nemški jezik
- posebni pogoji v nagrajevanju
- učitelja za biologijo in kemijo
- učitelja za telesno vzgojo in tehnični pouk

Na vsa razpisana mesta se lahko prijavijo kandidati z dokončano Pedagoško akademijo. Delovna razmerja bomo sklepali za nedoločen delovni čas.

DOM ŠOLSKIH CENTROV NOVA GORICA

razpisuje prosta delovna mesta:

1. POMOČNIKA RAVNATELJA

- visoka izobrazba pedagoške smeri in vsaj pet let delovnih izkušenj
- višja izobrazba pedagoške smeri in vsaj deset let delovnih izkušenj
- stanovanja ni

2. 4 VZGOJITELJEV ali VZGOJITELJIC

- visoka ali višja izobrazba pedagoške smeri
- stanovanja ni

Kandidat, ki ima več kot 5 let vzgojno izobraževalnega dela, morajo imeti opravljen strokovni izpit. Za vsa delovna mesta pod 1 in 2 nastop službe 1. septembra 1970. Prijave pošljite do konca aprila na naslov: Dom šolskih centrov Nova Gorica, Erjavčeva 8 — razpis.

EKONOMSKA-ADMINISTRATIVNI ŠOLSKI CENTER KOPER

razpisuje naslednji delovni mesti:

- profesorja za slovenski jezik samsko stanovanje zagotovljeno
- profesorja za ekonomske predmete za nedoločen delovni čas

Rok prijave 15 dni po razpisu.

Delovna skupnost GIMNAZIJE V CRNOMLJU

razpisuje delovna mesta:

- učitelja za sociologijo, filozofijo in psihologijo, P (na voljo je opremljena soba)
- učitelja za telesno in predvojaško vzgojo, P
- učitelja za tehniško vzgojo in laboratorijske vaje (kemijo, biologijo, fiziko), U ali PRU

TEHNIŠKA ŠOLA ZA KEMIJSKO STROKO RUŠE

razpisuje prosto delovno mesto

VZGOJITELJA

pogoj: višja šolska izobrazba in nekaj let pedagoške prakse

Razpis velja do zasedbe.

Za šolsko leto 1970/71 razpisuje

IZOBRAŽEVALNO SREDIŠČE POHIŠTVENE INDUSTRIJE — NOVA GORICA

naslednja prosta delovna mesta:

- 1 LESNOINDUSTRIJSKI INŽENIR
- 1 STROJNI INŽENIR
- 1 PROFESOR ZA SLOVENŠČINO IN NEMŠČINO
- 1 PROFESOR ZA TELESNO VZGOJO
- 2 PROFESORJA ZA MATEMATIKO IN FIZIKO
- 1 UČITELJ ZA PRAKTIČNI POUK — LESNOINDUSTRIJSKI TEHNIK

GRADBENA TEHNIŠKA ŠOLA Ljubljana, Titova cesta 100

razpisuje dve delovni mesti

- UČITELJEV MATEMATIKE pogoj: diplomiran matematik

eno delovno mesto

- TEHNIKA KEMIJE za delovno mesto kemijskega laboranta pogoj: tehnik kemijske stroke

Nastop službe s 1. septembrom 1970. Osební dohodki po pravilniku šole. Razpis velja do zasedbe mest.

Ponudbe s kratkim življenjepisom pošljite na upravo šole v roku 15 dni od objave razpisa.

Po sklepu seje delovne skupnosti razpisujemo za šolsko leto 1970/71 naslednja prosta delovna mesta na

EKONOMSKO ADMINISTRATIVNEM ŠOLSKEM CENTRU V KRANJU

za nedoločen čas:

- učitelja matematike in fizike diploma prirodoslovno matematične fakultete
- učitelja ekonomske komercialnih predmetov diplomiran ekonomist
- učitelja stenografije in strojepisja diploma pedagoške akademije — administrativna smer

Nastop službe 1. septembra 1970.

TEHNIŠKA SREDNJA ŠOLA KRŠKO

razpisuje naslednja delovna mesta:

- dipl. elektroinženir — jaki tok, P
- dipl. elektroinženir — šibki tok (znanje telefonije in telegrafije), P
- dipl. elektroinženir — šibki tok, P
- dipl. strojni inženir, P
- učitelj praktičnega pouka (strugar), UPP
- vodja delavnice (visoka ali višja izobrazba strojne ali elektro stroke, večletna praksa na vodilnem delovnem mestu v podjetju ali na strokovni šoli), P ali PRU

Upravni odbor

ŠOLSKEGA CENTRA ZA KOVINSKO STROKO V PTUJU

razpisuje naslednja prosta delovna mesta:

- profesorja za zgodovino in zemljepis
- profesorja za telesno vzgojo
- nadzornika pouka praktičnega dela kovinarske stroke, z TSS s poklicno šolo

SOLSKI INDUSTRIJSKO KOVINARSKI CENTER STORE

razpisuje prosta delovna mesta za:

- 1 profesorja ali predmetnega učitelja za poučevanje matematike in mehanike P ali PRU
- 2 učitelja za strokovne teoretične predmete PRU

Samsko stanovanje.

EKONOMSKA SREDNJA ŠOLA TRBOVLJE

razpisuje dve prosti delovni mesti

- PREDAVATELJEV EKONOMSKIH PREDMETOV za nedoločen čas

Pogoj: končana ekonomska fakulteta z diplomom.

Delovna skupnost

otroškega vrtca v Beltincih

razpisuje naslednja delovna mesta za vzgojiteljice:

- tri vzgojiteljice za predšolske oddelke v Beltincih,
- ena vzgojiteljica za predšolski oddelk v Gančanih

Pogoj: diploma vzgojiteljske šole.

Stanovanje možno pri zasebnikih.

Osnovna šola Velika Nedelja

razpisuje za podružnico —

osnovno šolo Podgorci —

naslednja delovna mesta:

- razrednega učitelja, U za določen čas,
- razrednega učitelja, U, za določen čas od 1. 9. 1970 do 31. 8. 1971.

Vzgojno-varstveni zavod

Zagorje — center

razpisuje delovno mesto

VZGOJITELJICE

Pogoj: uspešno dokončana srednja vzgojiteljska šola z diplomom.

Stanovanja ni. Vloge sprejemamo do 15. 5. 1970. Nastop službe 1. septembra 1970.

Svet VVZ »Ciciban«

Ljubljana, Šarhova 29

razpisuje prosto del. mesto

za nedoločen čas za

1 medicinsko sestro —

pediatrska smer

Pogoji: dokončana srednja šola za medicinske sestre,

pediatrska smer, z diplomom.

Prošnjo z življenjepisom in dokazili o strokovni izobrazbi naj zainteresirane pošljejo na svet zavoda do 15. maja 1970.

Osnovna šola Maksa Bračiča Cirkulane

razpisuje za šol. leto 1970/71 naslednji delovni mesti:

- učitelja za tehnični pouk, PRU;
- učitelja za biologijo-kemijo, PRU.

Stanovanja ni!

Osnovna šola Jelšane

razpisuje naslednja prosta delovna mesta:

- učitelja za matematiko in fiziko, PRU;
- učitelja za slovenski in angleški jezik, PRU.

Svet osnovne šole

Velušček Antona-Matevža Kanal

razpisuje delovno mesto

učitelja za srbohrvaški in angleški jezik, PRU ali P.

Stanovanja ni.

Mesto je razpisano za nedoločen čas.

Osnovna šola Podgorca v Podgorju pri Slovenjem Gradcu

razpisuje

prosto delovno mesto

učitelja

za zgodovino — zemljepis

PRU ali absolvent PA

Posebna šola Šmihel

pri Novem mestu

razpisuje

prosta delovna mesta za:

2 defektologa — ortopedagoga PRU ali P za vzgojno delo v internatu;

1 učitelja za tehnični pouk PRU ali P;

1 učitelja za telesno vzgojo PRU ali P, 15 ur

1 učitelja za glasbeno vzgojo 8 ur

Osnovna šola

Franca Rozmarna-Staneta

Maribor, Kersnikova 10

razpisuje delovno mesto

učitelja za angleščino in nemščino, PRU ali P

To delovno mesto razpisujemo za nedoločen čas.

Osnovna šola Loški potok

razpisuje

prosto delovno mesto

1/2 administratorja in

1/2 računovodje

(poln delovni čas).

Pogoji: ESS in več šolske administracije in računovodstva. Stanovanja ni. Osební dohodki po pravilniku o delitvi OD. Poskusna doba 3 mesece. Rok prijave 15 dni po objavi razpisa.

Osnovna šola Preserje,

občina Ljubljana-Vič-Rudnik

razpisuje naslednja delovna mesta za šol. leto 1970/71:

- učitelja za II. r. PŠ Jezero, U ali PRU;
- učitelja za II. r. CS Preserje, U ali PR.

Svet osnovne šole Šentjur pri Celju

razpisuje

prosto delovno mesto

defektologa

PRU — defektolog.

Nastop službe 1. 9. 1970. Razpis velja 15 dni po objavi. Stanovanja ni.

Vzgojno-varstveni zavod

Ravne na Koroškem

razpisuje

prosto delovno mesto

VZGOJITELJICE

VZG, vzgojitelj za diplomsko vzgojiteljske šole.

Stanovanja ni.

Svet osnovne šole Žužemberk

razpisuje za šolsko leto

1970/71 delovni mesti:

- učitelja za telesno vzgojo (deklice), PRU ali P;
- vzgojiteljice v vzgojno varstvenem oddelku za predšolske otroke (od 2 do 3 let starosti), VZG.

Osnovna šola

Dr. Petra Držaja Veliki Gaber

razpisuje

naslednje delovno mesto:

- učitelja za likovno in tehnično vzgojo, PRU ali P

Na voljo je samsko stanovanje.

BRALNA ZNAČKA V KOPRU

2. april, rojstni dan danskega pravljicarja Andersena, se praznuje kot mednarodni dan mladinske književnosti. V obeh slovenskih osnovnih šolah v Kopru so zato na ta dan podelili Kosovelovo bralno značko 406 učencem, 219 pa jih je bilo pohvaljenih. Na osnovni šoli Pinka Tomažiča je 17 pohvaljenih osemolcev dobilo tudi lepo knjigo, 62 zlatih značkarjev z obeh šol pa se bo udeležilo osrednje proslave, ki bo konec maja na Ravnah na Koroškem. 390 učencev iz prvih in drugih razredov pa je dobilo Cicibanovo bralno značko.

V tekmovalstvu za bralno značko je v Kopru sodelovalo 925 učencev ali skoraj vsak drugi osnovnošolec (2,4), skupaj pa so prebrali 4920 knjig.

Jaka Müller

Priznanje Sava filmu

V proizvodnji šolskih diafilmov je dosegel Sava film v Ljubljani visoko stopnjo programske, vsebinske in tehnične kvalitete. Navajamo le enega od odmevov z jugoslovanskih šol, ki naročajo in uporabljajo diafilme imenovanega zavoda. Ravnatelj osnovne šole »Vladimir Nazor«, Komletinci, SR Hrvatska, sporoča v dopisu z dne 3. aprila 1970 naslednje:

»Naročamo 52 diafilmov. Želimo postati vaš stalni naročnik diafilmov. Naša šola ima precej bogato zbirko diafilmov. Diafilme smo naročali pri raznih proizvajalcih. Imamo tudi določeno število vaših diafilmov, s katerimi smo še posebej zadovoljni, zato se tudi ponovno obračamo na vas. V bodoče se bomo orientirali samo na vaše diafilme. Za sedaj so vaši diafilmi na tržišču najboljše, vaš katalog z razdelitvijo snovi po učnih področjih in opis vsebine je zelo zadovoljiv...«

M. KČ.

PROSVETNI DELAVEC

List izdaja republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti SRJ. Zbirka štirinajstredno med šolskim letom. Ureja uredniški odbor, odgovorni urednik Drago Ham. Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6-II, telefon 315-685. Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1, telefon 22-284. Poštni predal: 333-VII. Letna naročnina: 12 din za posameznika, za šole in druge ustanove 30 din. St. tek. računa: 501-8-26-1. Tiska ČZP Ljudska pravica.

POPRAVKA

Popravičamo napačno objavljen razpis iz letošnje 7. številke Prosvetnega delavca:

Solski izobraževalni center za razne stroke Murska Sobota namesto:

3. 1 učitelj za pouk strokovnih predmetov v zidarskem oddelku — gradbeni tehnik, pravilno: inženir ali diplomirani inženir.

5. učitelj za pouk strokovnih predmetov v kovinskem oddelku — strojni tehnik, pravilno: inženir ali dipl. inženir

Osnovna šola Prežihov Voranc

Bistrica, pošta Crenšovci: namesto

dvakrat razpisane mesta učitelja za biologijo in kemijo po-

1 učitelj za slovenščino, PRU ali P

1 učitelj za kemijo in biologijo, PRU ali P

Maturanti 5. c letnika učitelj-

šča v Mariboru, ki so maturirali

leta 1960, naj takoj pošljejo svoje

naslove zaradi organiziranja 10-

letnice mature na naslov: Emil

Hartner, Velenje, Saleška 19!